A.HANS

DE HEKS VAN DE KEMMELBERG

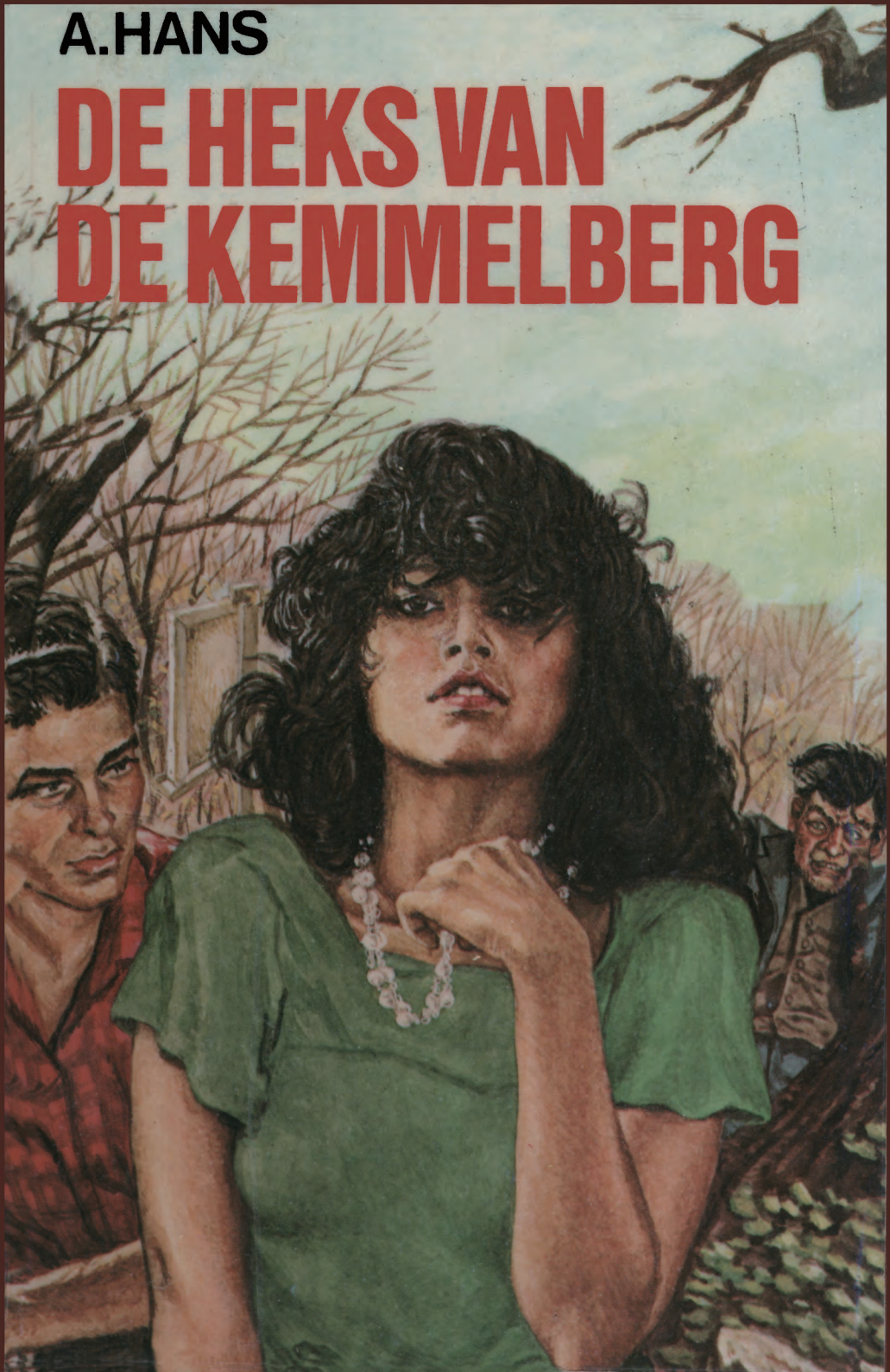

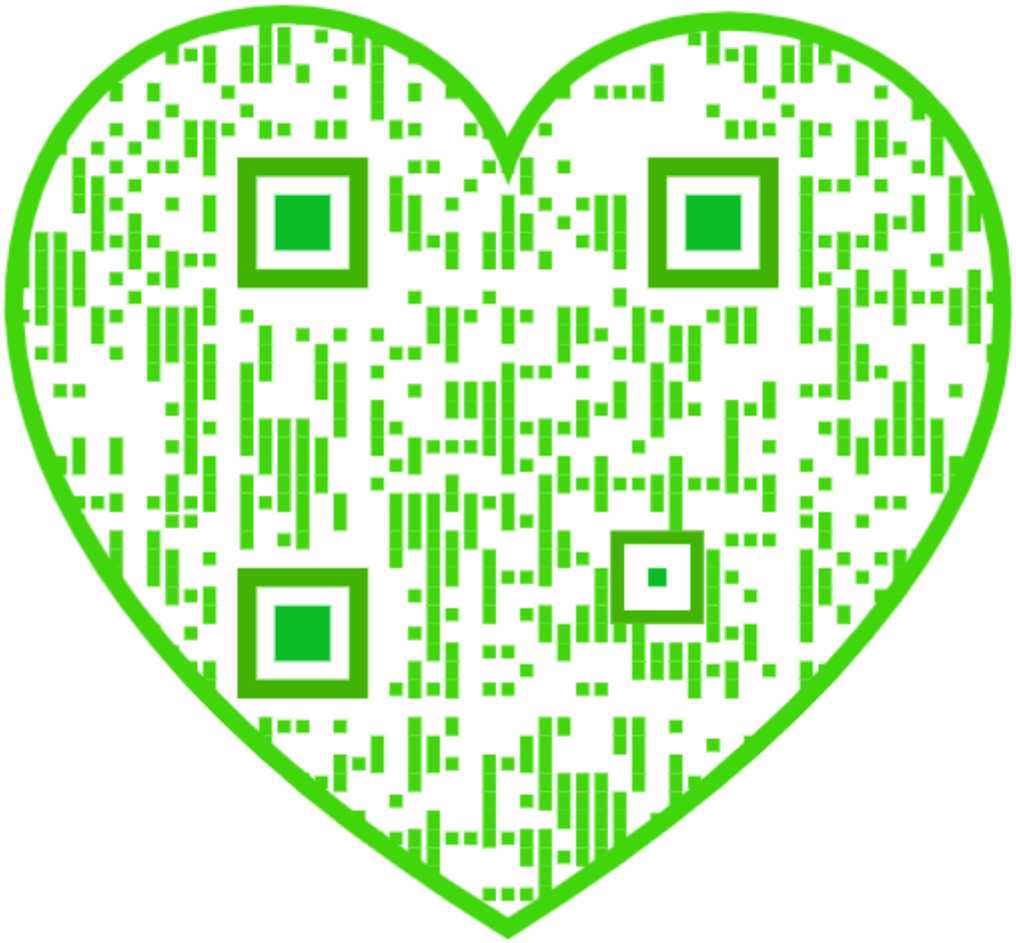

A. HANS
DE HEKS VAN DE KEMMELBERG

A. HANS

DE HEKS VAN DE KEMMELBERG

UITGEVERSFIRMA L. OPDEBEEK
ANTWERPEN/AMSTERDAM

© 1975 Uitgeversfirma L. Opdebeek, Kapelsestraat 222, 2080 Kapellen.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.
D/1975/0061/1
ISBN 90 6162 627 7

I. DE ONTMOETING

Frits Verschalde kwam met de voorlaatste trein in Ieper aan. Hij groette de stationschef en sloeg dan de weg naar de Kemmelberg in. De avond was gevallen. Een nijdige regenbui striemde in zijn gezicht. Hij zette de kraag van zijn overjas op en stapte flink door. Hij wou bij Edmond Ruys zijn vóór het volledig donker was. Een eindje voor zich uit zag hij plotseling een meisje langzaam voortsukkelen. Ze had een zwarte sjaal op haar hoofd gebonden en droeg twee zware pakken. Frits liep vlug tot bij haar.

— Kan ik helpen, juffrouw ? vroeg hij. Ik ga dezelfde weg op.

Het meisje schrok. Ze keek Frits verbaasd aan.

— Je bent heel vriendelijk, mijnheer, zei ze, maar hou ik je niet op ?

Frits schudde glimlachend zijn hoofd.

— Helemaal niet, juffrouw. Ik ben niet gehaast.

Het meisje aarzelde nog even. Frits bekeek haar nu nauwkeurig. Haar mooi gezichtje boeide hem.

— Kom je van ver, juffrouw ? vroeg hij vriendelijk.

— Van Ieper, mijnheer.

— Helemaal te voet ?

— Ja, antwoordde het meisje. Ik moest er inkopen gaan doen.

— Het is een heel eind ! merkte Frits op.

Het meisje haalde haar schouders op.

— Ik ben het gewend en ik wandel graag alleen.

Frits werd nieuwsgierig. Hij wou opeens meer weten over het onbekende meisje.

— Woon je op de Kemmelberg ?

— Ja, mijnheer... Laten we opschieten. Het waait zo hard. Er komt vanavond beslist storm.

Frits had nog meer willen vragen, maar hij merkte dat het meisje liever niet over haar familie praatte. Hij nam de pakken op en samen liepen ze verder.

Na een poosje vroeg het meisje :

— Ben je ook van Ieper, mijnheer ?

— Nee, antwoordde Frits. Ik woon in Brugge maar ik kom een

poosje logeren bij Edmond Ruys.
Het meisje vroeg niet verder.
— Ik ben gekomen om te schilderen, legde Frits haar uit. In de herfst is het hier prachtig.
— Inderdaad, knikte het meisje. Vanop deze berg zie je prachtige panorama's. Ik kan soms uren stil zitten genieten van al die najaarskleuren.
Frits was nu nog meer nieuwsgierig geworden. Wie was dat meisje ? Ze sprak beschaafd, interesseerde zich voor kunst... Zou het iemand zijn uit een voorname familie ? Verbleef ze hier voor haar gezondheid ?
— Nee, dacht hij even later. Onmogelijk. Anders zou ze zelf geen twee uur moeten lopen om boodschappen te doen !
De weg begon nu te kronkelen. Opeens zagen ze een man voor zich opduiken. Hij was gekleed in een blauw werkpak en had zijn muts diep over zijn voorhoofd getrokken. Een echt onguur type.
Verbaasd keek hij naar het tweetal.
— Goeie avond, Dora, groette hij.
— Goeie avond, Carlos, antwoordde ze wat onwillig.
Toen ze voorbij waren, keek Frits nog eens achter zich. De andere deed net hetzelfde.
— Het lijkt wel of hij boos op me is, dacht Frits.
— Het zal vannacht regenen ! zei het meisje.
Frits mompelde iets tussen zijn tanden.
— Ik merkte het deze namiddag al aan de wolken, vervolgde ze.
— Bij zo'n weer schilder ik graag, zei Frits nu levendig.
Hij keek naar de lucht.
— Schilder je veel ?
— Ja, het is mijn beroep. Maar het is meer dan dat. Het is mijn hartstocht. Als ik schilder, vergeet ik de hele wereld om me heen. Ik ga dan volledig op in mijn werk.
— Wat moet het heerlijk zijn al die schoonheid te kunnen vastleggen op doek...
Frits keek verrast op.
— Woon je reeds lang op de berg ? vroeg hij.
— Bijna twee jaar... Hier vind je veel mooie plekjes.
Frits merkte dat ze opnieuw vermeed iets over haar leven te vertellen. Ze begon al de steden en dorpen op te noemen die je vanop de berg kon zien. Ook over de Katsberg en de Kasselberg wist ze heel wat.
Dora sprak met een vreemd accent. Helemaal niet het dialect uit de streek.

— Hier ben je er, mijnheer, zei ze, toen ze bij het huis van Ruys gekomen waren.
— Moet je nog ver ? vroeg Frits.
— Over een kwartier ben ik thuis ! antwoordde het meisje.
Ze wou de pakken weer overnemen.
— Nee, zei Frits vastbesloten. Ik loop zover met je mee.
Het meisje weigerde.
— Doe echt niet zoveel moeite, mijnheer. Ik ga deze weg vaak alleen. Ik ben het gewend.
Frits luisterde niet en stapte verder. Het was nu volledig donker geworden, maar hij merkte best dat de dochter van Ruys om de hoek kwam kijken. Ze had hen waarschijnlijk horen praten.
— Waarom werk je niet in Brugge ? vroeg het meisje. Zo'n prachtige stad !
— Dat weet ik, knikte Frits. Maar ik heb zowat alle mooie hoekjes van Brugge geschilderd. Bovendien wemelt het er van de schilders. Ik wil graag rustig werken.
Zwijgend stapten ze verder.
— Lieve zou ervan opkijken, mocht ze me hier zien lopen, dacht Frits plotseling.
Zijn zus was een hooghartig schepsel. Ze verweet hem dat hij te eenvoudig was. Ann, haar vriendin was van hetzelfde slag. Maar Frits stoorde zich niet aan hun opmerkingen.
Hij schrok op uit zijn gedachten toen Dora zei :
— Nu ben ik vrijwel thuis, mijnheer ! Dank je hartelijk voor het gezelschap.
Frits gaf haar de pakken.
— Ik ben Frits Verschalde, zei hij toen. Ik had me eigenlijk meteen moeten voorstellen.
Het meisje glimlachte.
— Mijn naam is Viota. Dora Viota. Nogmaals dank, mijnheer.
Dan verdween ze tussen het struikgewas.
Frits keek haar na. Hij voelde zich opeens eenzaam. Het meisje had hem geboeid.
Toen hoorde hij iets bewegen in de struiken. Zou Dora terugkomen ? Was ze alleen maar een eindje doorgelopen om hem kwijt te raken ? Dan hoorde hij een gil.
— Wat gebeurt er ? mompelde Frits.
Hij aarzelde niet langer en liep haar achterna. Een eind verder hoorde hij twistende stemmen.
— Juffrouw Viota, ben je daar ? riep Frits.
Het werd opeens muisstil.

Frits zocht zijn weg verder door de struiken. Hij kon nu geen hand voor de ogen zien.
Plotseling stond hij voor een huis. Binnen was een lamp aangestoken. Frits zag Dora staan bij een oude vrouw.
— Wat is ze mooi ! mompelde hij. Ze is niet uit de streek. Ze heeft iets zuiders. Hij keek nog eens door het raam. Dora streelde de oude vrouw over haar wang. Het huisje was gezellig ingericht. Aan de wand hingen veel etsen en schilderijen.
Toen ging Frits langs het kleine paadje terug. Opnieuw hoorde hij geritsel in de struiken.
— Waarschijnlijk alleen maar een opgeschrikte haas ! mompelde hij en stapte verder.

II. EEN HARDE WAARSCHUWING

Toen Frits een heel eind verder was, sprong er plotseling iemand voor hem. Frits kreeg een klap in zijn gezicht en duizelde even.
— Onze meisjes met rust laten of ik sla je tot moes ! klonk het op gedempte toon. Vergeet dat niet, kereltje.
Frits was even geschrokken, maar vond al vlug zijn evenwicht terug. Hij sloeg op de man toe. Die sprong vloekend in de struiken. Frits wist dat hij de kerel flink geraakt had.
— Kijk uit ! riep Verschalde woedend. Als je me nog eens voor de voeten loopt, zal ik het je inpeperen !
Hij stapte snel door tot hij de herberg van Ruys bereikt had. Voor hij naar binnen ging, leunde hij tegen de muur.
— Wat betekent dat ? hijgde hij. Iemand valt me aan omdat ik Dora een dienst bewees.
Opeens dacht hij aan de man die ze ontmoet hadden. Die kerel zou best de aanvaller kunnen zijn. Hij zag er erg zonderling uit en had Frits boos nagekeken.
— «Carlos», had Dora hem genoemd.
Was het een vriend van haar ? Zou ze omgaan met zulke gemene kerels ? Hij haalde zijn schouders op en stapte naar binnen.
De herberg was eigendom van Frits zijn vader. Ruys huurde ze. De jongeman had er zijn eigen kamer maar meestal zat hij bij de anderen in de grote keuken. De haard brandde en er hing een grote, koperen pot boven het vuur. Edmond Ruys zat in een hoek een pijp te roken. Zijn vrouw haakte een bedsprei en Estelle, de dochter, maakte het souper klaar.
Verbaasd keken ze naar Frits. Die kon best raden waarom ze zo

verwonderd deden.
— Rottig weertje, zei Frits terwijl hij zijn overjas uittrok. Het vuur is lekker!
— Ga zitten en neem een pijp, nodigde Edmond uit.
— Frits, zei Estelle verontwaardigd. Weet je wel met wie je meegelopen bent? Met een heks!
Verschalde was verbluft.
— Wat? Een heks? vroeg hij ongelovig.
— Ja, een echte heks! herhaalde Estelle. Iedereen gaat haar uit de weg. Iedereen is bang voor haar.
Frits lachte nu luidop.
— Ja, zei mevrouw Ruys, Estelle zegt de waarheid!
Frits bestierf het bijna.
— En jij, Edmond, zei hij, geloof jij ook die kletspraatjes?
De boer staarde in de vlammen.
— Het zijn toch vreemde lui, bromde hij. Met dit antwoord ontweek hij nog meer vragen.
Frits ging bij de haard zitten.
— En waarom denk je dat ze een heks is? vroeg hij.
— Omdat ze alle mensen en dieren betovert, antwoordde Estelle.
Frits fronste zijn voorhoofd.
— Woont ze samen met haar moeder?
— Ja.
— En haar vader?
— We hebben er nooit een man gezien. Ze zijn maar met z'n tweeën. Niemand weet waar ze vandaan komen. Ze hebben dat boerderijtje gehuurd. Hoe ze in leven kunnen blijven, is voor iedereen een raadsel. Ze werken niet.
— En wie is nu de heks? De oude of de jonge vrouw?
— De oude vrouw komt nooit buiten, zei Estelle. Maar zij zal de zwarte kunst wel aan haar dochter geleerd hebben.
— Welke zwarte kunst? vroeg Frits spottend. Vertel eens welke misdaden ze al op haar geweten heeft.
Estelle bloosde.
— Je gelooft me toch niet, zei Estelle boos. Ik vertel niets meer.
— Dat is het verstandigste ook! bromde Ruys. Er wordt zoveel geroddeld...
Hij leunde achterover in zijn zetel en nam een krant. Frits merkte dat hij liever niet over het onderwerp doorpraatte.
Maar Frits wou meer te weten komen over die Dora Viota.
— Zeg eens, Estelle, wat doet die heks dan?
— Wel, voor enkele maanden ging ze bij een boer om melk te

vragen. Ze kreeg ze niet. Omdat hij er toevallig geen had! Toen ze vertrokken was...
— ... werden de kinderen ziek en de dieren stierven! vulde Frits aan. Ik ken die praatjes.
— Inderdaad, knikte Estelle. Ze had het kindje op haar arm genomen en gestreeld. En daarna is de koe van de boer ook ziek geworden...
Frits haalde zijn schouders op.
— Is dat alles?
— Nee, ze doet soms heel vreemd. Vaak staat ze in de verte te staren en beweegt zich niet. Ze spreekt dan natuurlijk met bovennatuurlijke geesten.
Frits herinnerde zich hoe Dora verteld had dat ze urenlang kon genieten van de mooie natuur.
— Bovendien praten zij en haar moeder een vreemd taaltje. Het is geen Frans en ook geen Engels. Ze zeggen dat het een tovertaal is. Op het dak zitten vaak kraaien en rond het huis lopen veel zwarte katten.
Frits schudde zijn hoofd.
— Zijn die mensen uit de streek afkomstig?
— Vroeger hebben ze in Ieper gewoond, antwoordde Ruys. Ze komen uit een vreemd land. Dat zie je trouwens aan de dochter. Het is geen type uit onze streek.
— Daarom is ze nog geen heks! zei Frits beslist.
Hoe is het mogelijk dat jullie al die verhalen geloven? Ik wist niet dat jullie nog zo bijgelovig waren.
— Waarom komen die twee hier op de berg wonen? vroeg Estelle.
— Waarom kom ik hierheen? kaatste Frits terug.
— Om te schilderen!
— Zij komen hier misschien voor hun gezondheid of gewoon omdat ze het een prachtige streek vinden. Maar er is wat anders. Iemand heeft me vanavond aangevallen!
Dan vertelde hij wat er gebeurd was.
— Daar heb je het al! zei Estelle opgewonden. Die Dora heeft je behekst.
Frits werd boos.
— Ik luister niet langer naar kinderpraatjes!
— Edmond, ken jij een zekere Carlos?
— Ja, Carlos Vrieze. Een echte nietsnut! Hij zwerft overal rond en drinkt soms teveel. Waarom vraag je dat?
— Omdat hij het is die me aangevallen heeft en niet één of ander spook dat Dora op mijn nek gejaagd heeft.

Edmond Ruys keek verwonderd.
— Misschien is hij jaloers, zei hij. Carlos helpt Dora nu en dan. Hij kan best verliefd zijn op haar.
— Hij zou beter uitkijken, merkte Estelle op. Het zal niet lang duren voor zij hem betoverd heeft.
Vrouw Ruys knikte instemmend.
— Wat zou jij gedaan hebben, Estelle ? zei Frits. Ik zag Dora met twee zware pakken de berg opgaan. Dus heb ik een handje geholpen.
Estelle bloosde. Ze had het opeens weer erg druk !
— Carlos Vrieze beschermt Dora een beetje, zei Ruys.
— Beschermen ? vroeg Frits ongelovig.
— Ja, knikte Edmond, hij heeft haar eens verdedigd tegen twee jonge mannen die haar aanvielen ! Ze wilden haar van de berg verjagen.
— Dan gelooft Carlos ook niet dat Dora een heks is ?
— Natuurlijk niet, snauwde Estelle. Ze heeft hem al in haar macht !

III. CARLOS VRIEZE

Een late gast kwam de herberg binnen. Er brandde geen licht meer en mevrouw Ruys riep :
— Kom maar door tot in de keuken !
Estelle deed de deur van de keuken open. Iedereen schrok toen Carlos Vrieze binnenkwam. Frits sprong direct op als wou hij hem te lijf gaan. Maar Carlos groette hem vriendelijk, vroeg een biertje en ging zitten. Frits bekeek hem nauwkeurig en zag hoe er een rode striem over zijn wang liep.
— Nu twijfel ik niet langer, dacht hij. Hij is de kerel die me aangevallen heeft. Ruys begon over het weer te praten. Carlos luisterde verstrooid.
— Mijnheer Verschalde, zei hij opeens, ik heb je deze avond al ontmoet, niet ? Je was zo vriendelijk voor de heks van de Kemmelberg ! Als ik jou was, zou ik toch maar op mijn hoede zijn. Of zou je graag betoverd worden ?
Frits vond de opmerking onbeschaamd, maar beheerste zich.
— Toen je haar zag, was je toch ook vriendelijk tegen haar ! merkte Frits op. Je sprak helemaal niet van een heks !
— Ik wou haar niet beledigen ! schokschouderde Carlos.
Frits keek hem nu recht in de ogen.

— Ben je gevallen, Carlos ? vroeg hij dan. Je wang is rood opgezwollen.
— Ik ben tegen een boom al gelopen...
— Of iemand heeft je geslagen ! vulde Frits aan.
Carlos keek verbaasd op.
— Ik begrijp je niet, zei hij toen. Wat bedoel je ?
— Je begrijpt me heel goed, Carlos, zei Frits langzaam. Maar onthou goed dat je er de volgende keer niet zo gemakkelijk afkomt. Ik wil met rust gelaten worden als ik hier rondwandel.
— Ruys, wat voor een onzin brabbelt mijnheer Verschalde ? vroeg de stroper.
— Laat Ruys erbuiten, snauwde Frits. Die was er vanavond niet bij.
Terwijl hij sprak, keek hij de stroper recht in de ogen. Carlos toonde evenwel niet de minste schrik. Hij zag er alleen uiterst verbaasd uit.
— Bedoel je dat ik iets misdaan heb ? vroeg hij.
— Ben je nu al vergeten dat je me een kwartier geleden aangerand hebt ? snauwde Frits hem toe.
— Ik ?
— Huichel niet langer ! zei Frits nu woedend. Je wang is nog rood van de klap die ik je gegeven heb.
— Nu ga je te ver, mijnheer Verschalde ! riep Carlos uit. Ik heb nog nooit iemand kwaad gedaan !
— Waarom was je woedend toen je me in gezelschap zag van juffrouw Viota ? vroeg Frits zonder luisteren.
— Je hebt teveel verbeelding, snauwde Carlos. Je stelt je echt belachelijk aan. Ben je soms jaloers omdat ik veel bij juffrouw Viota ben ?
— Hou op, Carlos, zei Ruys gebiedend.
— Ophouden ? Ik ? riep Carlos uit. Nooit ! Ik ben niet bang voor heertjes uit de stad. Ik ben onschuldig en ik laat me de les niet spellen door dit heerschap. Bovendien zal ik juffrouw Viota verwittigen dat ze in het vervolg moet uitkijken met wie ze omgaat. Ik ken die rijke lui uit de stad. Ze lopen achter onze meisjes aan, brengen hun hoofd op hol en laten ze dan lopen. Ze denken er niet aan om met ze te trouwen.
— Je bent gek ! riep Frits uit.
— Gemene leugenaar ! schreeuwde Carlos terug. Loop naar de duivel !
Hij stond op, dronk zijn glas leeg en vertrok.
— Wat een bullebak ! zei Frits toen Carlos de deur uit was.

— Let maar op voor die kerel, waarschuwde Edmond Ruys. Iedereen mijdt hem. Hij doet altijd zo geheimzinnig.
— Ik ben niet bang voor hem ! antwoordde Frits.
— Ik zou toch maar voorzichtig zijn, zei Ruys. Die kerel lijkt me onbetrouwbaar.
— Zou die heks met hem vrijen ? vroeg Estelle.
— Dat denk ik niet, zei Frits. Dora is veel te beschaafd om met zo'n kerel om te gaan. Dora is een echte dame !
— Waarom is Carlos dan jaloers ?
— Hij schijnt me niet te kunnen luchten omdat ik uit de stad kom, zei Frits.
Ze babbelden nog wat over de stroper, maar het gesprek vlotte niet. Wat later ging Frits naar zijn kamer. Zijn gedachten dwaalden telkens weer af naar Dora Viota.
— Wie zou ze zijn ? vroeg hij zich af. Wat doet ze hier op de Kemmelberg ?
Dora had hem geboeid. Hij was vast van plan haar nog eens op te zoeken.

IV. TOCH DORA

Frits Verschalde zat te schilderen. Drie uur was hij zo al bezig. Het doek was nog niet af maar hij kon het thuis verder afwerken. Tevreden bekeek hij zijn werk. Plotseling draaide hij zich om. Hij voelde dat er iemand achter hem stond.
— Dora ? zei Frits verwonderd.
Het meisje bloosde. Ze zag er allerliefst uit in haar gebloemd jurkje.
— Verontschuldig mij, mijnheer, zei ze. Het was onbescheiden van me om je zo stiekem te bespieden.
Ze draaide zich om en wou weggaan.
— Ik vind dat niet onbescheiden, zei Frits. Stond je hier al lang ?
— Toch al een poosje. Ik was aan het wandelen en toen zag ik je zitten. Je was volop bezig. Ik wou niet storen !
Ze keek naar het doek
— Als ik je zie werken dan krijg ik ook zin om te schilderen.
— Heb je het al geprobeerd ? vroeg Frits.
Dora schudde haar hoofd. Ze was weer erg verlegen.
— Ik durf er niet aan beginnen, antwoordde ze stilletjes.
— Dan zal ik je helpen, moedigde Frits haar aan. Mag ik het je leren ?

Dora glimlachte.
— Laat maar, zei ze. Ik breng er toch nooit wat van terecht.
— Dat kun je niet weten, antwoordde Frits. Je hebt het nog nooit gedaan. Probeer eens en dan zullen we zien.
Dora knikte.
— Dank je voor het aanbod. Ik wil er nog eens over denken.
Frits voelde zich wonderlijk tot haar aangetrokken.
Plotseling begon hij te vertellen hoe Carlos Vrieze hem aangevallen had. Hij wou achterhalen of Dora de kerel beter kende.
Het meisje luisterde aandachtig en zei toen woedend:
— Die ellendeling! Hoe durft hij!
— Ken je hem? vroeg Frits vlug.
— Soms helpt hij mij.
— Hij is misschien erg op je gesteld?
— Misschien, antwoordde Dora onverschillig. Maar ik hou niet van zo'n type. Hij doet erg geheimzinnig en sluipt overal rond. Ik heb niets tegen hem. Integendeel. Hij heeft me eens verdedigd tegen een paar kerels uit het dorp. Daarom praat ik soms met hem als ik hem ontmoet.
— Wat wilden die kerels dan?
Plotseling zag Frits tranen in Dora haar ogen. Het ontroerde hem.
— Mensen kunnen soms hard zijn voor elkaar, zei ze. Moeder en ik zien er wat anders uit dan de mensen van deze streek en...
Ze aarzelde om verder te spreken.
— Ik begrijp je, zei Frits zo opgewekt mogelijk. Er heerst hier nog veel bijgeloof.
— Je weet dus al hoe ze me hier noemen? vroeg Dora verlegen.
— Ja, knikte Frits maar ik lach met die onzin. De mensen die nog zo bijgelovig zijn, vind ik gewoon achterlijk. Ze stellen zich aan. Je hoeft je daar helemaal geen zorgen over te maken, Dora!
Het meisje knikte en keek hem dankbaar aan. Toen vertelde ze wat er gebeurd was.
— Tegen de avond aan kwam ik terug van Ieper. Opeens stonden er een vijftal mannen rondom mij. Ze waren dronken. Ze scholden me uit. Ik was alleen en kon me niet verdedigen. Op dat ogenblik kwam Carlos Vrieze aan. Hij sloeg twee van de mannen tegen de grond en ging voor mij staan. Niemand durfde nog één stap naderbij te komen. Eén voor één dropen de lafbekken af. Carlos heeft me dan thuis gebracht.
Frits had opeens medelijden met het meisje. Waarom dacht iedereen dat ze een heks was? Omdat ze een bruine huidskleur had?

— Ze noemen mij de heks van de Kemmelberg, fluisterde Dora zachtjes.
— Ik weet het, knikte Frits. Maar dat is louter bijgeloof. Je hoeft je daarover geen zorgen te maken.
Dora leek echter niet helemaal overtuigd. Frits merkte best dat ze verdriet had.
— Het komt vooral door mijn moeder, legde ze hem uit. Zij is geestesziek. Meestal zit ze stil voor zich uit te kijken en beweegt niet. Maar soms komt ze aan de deur en roept dan iets in het Spaans.
— En die mensen denken dat het een tovertaaltje is ! knikte Frits begrijpend. Wat kunnen ze toch dwaas zijn !
Hij zweeg even. Zou hij iets durven vragen over haar afkomst ?
Dora raadde zijn gedachten.
— Ik ben geen Spaanse, zei ze, maar ik ben van Spaanse afkomst. De mensen vinden het natuurlijk vreemd dat wij tweeën hier gekomen zijn. Maar ik deed het voor mijn moeder. Het is hier veel rustiger dan in de stad. In feite kan het mij niet veel schelen dat de mensen niet met me praten. Ik verveel me nooit want ik lees veel.
— Voel je je hier niet eenzaam ? vroeg Frits.
— Nee.
Dora antwoordde niet veel meer op Frits zijn vragen. Het leek hem toe alsof hij haar uithoorde !
— Heb je in Ieper gewoond ?
— Ja, maar niet lang.
Dan begon ze opeens weer over wat anders te praten.
— Het is goed weer geworden na de storm van gisteren, niet ?
— Ja, antwoordde Frits. Ben je veilig thuisgekomen ?
Dora keek hem aan.
— Waarom vraag je dat ? vroeg ze.
Frits haalde zijn schouders op.
— Zomaar, zei hij. Ik meende dat ik een gil hoorde toen je weg was. Maar ik zal het me waarschijnlijk ingebeeld hebben. Ik ben komen kijken maar er was niets te zien.
Dora ontstelde even.
— Het was Carlos Vrieze, bekende ze aarzelend. Hij stond plotseling voor mij en ik schrok.
— Heeft hij je wat gedaan ? vroeg Frits.
Ze schudde haar hoofd.
— Nee, maar hij was boos omdat ik me door jou had laten helpen, vervolgde ze blozend. Het is natuurlijk dwaas van hem.
Plotseling was Dora gehaast.

— Nu ga ik maar, zei ze. Moeder wacht op me.
— Wanneer beginnen we dan met de lessen ? vroeg Frits lachend.
Dora keek verlegen naar de grond.
— Het is beter dat ik er niet mee begin, zei ze haastig. Ik zou het toch nooit kunnen. Bovendien heb ik niet veel tijd. Moeder heeft veel zorgen nodig.
— We kunnen dicht bij je huis schilderen, drong Frits aan.
Maar Dora antwoordde niet. Ze gaf Frits een hand en liep snel weg.
— Een mooi meisje ! mompelde Frits. Een allerbekoorlijkst heksje.
Hij glimlachte bij die woorden. Dan werkte hij nog een uurtje door. Het was na tweeën als hij bij Ruys aankwam.
Terwijl hij aan het eten was, begon hij over Dora Viota te praten.
— Vanmorgen heb ik met Dora gepraat, zei hij.
— Zie je wel ? merkte Estelle op. Ze volgt je overal waar je gaat.
Frits deed alsof hij die opmerking niet hoorde.
— Zij verzorgt haar zieke moeder, vervolgde Frits. Het moet een lastig, eentonig leven zijn. Ik heb echt medelijden met haar.
Estelle haalde haar schouders op.
— Allemaal praatjes, zei Estelle. Die moeder van haar kan niet erg ziek zijn want er komt nooit een dokter.
— Het kan een slepende ziekte zijn, merkte Frits op.
Vrouw Ruys was het met hem eens.
— De oude vrouw is nooit te zien ! Ze komt nooit buiten. Maar de jonge is iedere zondag in de kerk.
— Dat doet ze om ons zand in de ogen te strooien, beweerde Estelle.
— Heksen kunnen toch niet binnen in een kerk, zei Frits spottend. Estelle, jij die alles afweet van heksen moet je toch herinneren dat een heks zelfs niet aan een kruis kan voorbij zonder...
Estelle was woedend.
— Ze zal je betoveren, hield ze vol. Er zal iets ergs met jou gebeuren als je nog met haar praat.
— Estelle, stel je toch niet zo aan, zei Frits boos. Ik dacht dat je verstandiger was.
Estelle bloosde. Ze ging de kamer uit. In feite was ze jaloers op Dora Viota. Waarom praatte Frits zo enthousiast over haar ?
Opeens dacht ze aan haar verloofde, Joris Lootens. Die woonde beneden aan de berg in een boerderij die je vanuit haar kamer kon zien. Ze waren al een hele tijd verloofd maar sinds Frits in huis was, vond Estelle Joris een lompe boer. Frits was een echte heer. Hij was meer ontwikkeld dan haar Joris.

— Jammer dat hij al in de macht van die heks is, mompelde ze. Als zij er niet geweest was, zou Frits veel vriendelijker zijn tegenover mij.
Dromend stond ze uit haar raam te kijken.
— Ik moet er wat aan doen, besloot ze. Hij mag die heks niet meer ontmoeten.

V. DORA NEEMT EEN BESLUIT

De volgende dag was het weer opnieuw prachtig. De zon had de berg met duizenden gouden kleuren bespat.
Al vroeg was Frits op stap gegaan met zijn schildersezel. Hij vond onmiddellijk een verrukkelijk hoekje. Daar begon hij te werken. Plotseling hoorde hij geritsel in de struiken. Hij dacht aan Carlos Vrieze en keek vlug achter. Hij zag nog net hoe Dora Viota zich wou verbergen.
— Kom maar te voorschijn, riep hij vrolijk. Je hoeft geen verstoppertje te spelen.
Dora kwam verlegen naderbij.
— Ik ben nogal opdringerig, niet ? vroeg ze.
— Welnee, antwoordde Frits. Ik ben blij iemand te ontmoeten die zich interesseert voor de schilderkunst.
Dora glimlachte dankbaar.
— Ben je nu van plan om te schilderen ? vroeg Frits.
— Ik zou het graag doen, begon Dora, maar...
— Maar ?
— Dan verlies je zoveel tijd, zei ze.
— Onzin ! antwoordde Frits lachend. Wanneer beginnen we ? Na de middag ?
Dora knikte.
— Dan verwacht ik je hier om half twee. Afgesproken ?
— Wat moet ik meebrengen ? vroeg Dora.
— Voorlopig niets. Ik leen je alles wat je nodig hebt !
Dora glimlachte dankbaar en liep dan terug het pad af. Frits bleef een hele tijd voor zich uit staren.
— Ik voel me opeens overgelukkig, mompelde hij bij zichzelf. Is het omdat Dora met mij gaat schilderen ? Zou ik verliefd zijn op haar ?
Maar dan schudde hij zijn hoofd.
— Ik wil haar alleen helpen om te leren schilderen, mompelde hij bij zichzelf. Van verliefdheid is geen sprake.

Die middag at hij zonder iets te vertellen aan Estelle.
Precies om half twee was Dora op de afgesproken plaats.
— We kunnen meteen beginnen, moedigde Frits haar aan. Ik zal de kleuren klaar maken op het palet. Jij kunt intussen de hoeve op de helling schetsen.
Dora tekende vlot terwijl Frits de kleuren voor haar uitzocht.
— Je begint goed, knikte hij goedkeurend. Probeer nu eens met het penseel.
Frits ging ook aan het werk. Een uur lang werkten ze zonder opkijken.
— Laat me eens kijken, zei Frits dan.
Dora bloosde toen Frits haar werk nauwkeurig bekeek.
— Je hebt talent, Dora, prees hij. Waarom ben je er niet vroeger mee begonnen ?
— Ik durfde niet, antwoordde ze stilletjes. Maar nu voel ik dat ik het misschien zal aankunnen.
— Daar kun je zeker van zijn, zei Frits opgetogen. Als je af en toe wat goede raad wilt aanvaarden, maak ik een kunstenares van je.
Dora was dolgelukkig.
— Ik weet echt niet hoe ik je kan danken, stamelde ze
Plotseling sprongen er tranen in haar ogen.
— Je hebt een beetje afwisseling in mijn eentonig leven gebracht, zei ze stilletjes. Daarvoor blijf ik je eeuwig dankbaar.
— En ik ben blij dat ik je ontmoet heb, bekende Frits openhartig. Nu voel ik me niet langer alleen.
Opeens sprong er een man uit de struiken. Frits herkende Carlos Vrieze. Voor Frits van zijn verbazing bekomen was, had Carlos het schilderijtje uit Dora haar handen gerukt en het op de grond gegooid.
Frits nam zijn schildersezel en stapte naar de stroper.
— Als je nog één stap nadert, sla ik je tot moes ! dreigde hij.
Dora ging dicht bij Frits staan. Carlos scharrelde achteruit. Hij was geschrokken van het optreden van Frits.
— Jij vervloekte Bruggeling, raasde hij. Waarom ben je naar de Kemmelberg gekomen ? Om onze meisjes te verleiden met je schilderijen ? Eerst was het Estelle, nu probeer je Dora in je netten te vangen.
— Bemoei je niet met mijn zaken ! brulde Frits woedend.
Carlos richtte zich nu naar Dora.
— Dora, laat hem staan, raadde hij haar aan. Van ieder meisje dat hem aanstaat, maakt hij een schilderij. Vraag het maar aan Estelle Ruys !

— Idioot ! schreeuwde Frits. Gemene leugenaar !
— Kom mee met mij, Dora, vroeg Carlos. Ik zal je beschermen.
— Ik denk er gewoon niet aan ! beet Dora hem toe. Daarbij, ik heb helemaal geen bescherming nodig.
Carlos schrok van haar reactie.
— Je zult er nog spijt van hebben ! siste hij. Dan keerde hij zich om naar Frits.
— Jij hoort nog van mij, kereltje !
Vloekend verdween hij in de struiken.
— Wat een gemene kerel ! zuchtte Frits.
Dora tuurde in de verte.
— Het is beter dat je me geen lessen meer geeft, zuchtte ze.
— Waarom ? vroeg Frits verbaasd.
— Omdat ik vrees dat Carlos je kwaad zal doen. Hij is een ruwe klant.
— Ik heb hem toch niets in de weg gelegd ! protesteerde Frits. Tenzij...
Dora fronste haar wenkbrauwen.
— Wat bedoel je ? vroeg ze.
Frits aarzelde.
— Misschien is hij een goede vriend van je en...
— Je denkt dat ik wat met hem heb ?
Frits knikte. Toen merkte hij pas dat Dora weende.
— Hoe kun je zo over me denken, snikte ze. Meen je werkelijk dat ik met zulke lui omga ?
Frits schaamde zich.
— Het spijt me, stamelde hij. Ik moest weten dat jij veel beschaafder bent dan de mensen uit de streek. Het was dwaas van mij om zowat te denken.
— Ik ben altijd vriendelijk tegen hem, vervolgde Dora, omdat hij me eens geholpen heeft. Hij is ook de enige die tegen mij praat. Alle andere mensen schuwen mij als de pest. Zelfs Edmond Ruys en Estelle geloven dat ik een heks ben. Maar de laatste dagen volgt Carlos me overal. Waarschijnlijk is hij een beetje verliefd. Ik voel het... daarom ben ik ook zo bang. Carlos is ruw en kan zich moeilijk beheersen.
— Als hij je wat durft te doen, is zijn laatste uur geslagen ! zei Frits woedend.
Dora glimlachte flauwtjes.
— Carlos is sluw, zei ze. Hij zou je aanvallen op een ogenblik dat je het helemaal niet verwacht.
— Je onderschat me, lachte Frits. Ik kan me heus wel verdedigen

tegen zo'n lafbek.
Ze zwegen een ogenblik.
— Kom je morgen opnieuw schilderen ? vroeg Frits.
Dora aarzelde. Frits merkte het.
— Je beledigt me als je weigert, zei Frits.
— Dan kom ik vast wel, antwoordde Dora vlug.
— Dat hoor ik liever, knikte Frits goedkeurend. Wanneer ben je er morgen ?
— Om negen uur. Gaat dat ?
— In orde, zei Frits. Zal ik nu met je meegaan tot bij je huis ?
Maar Dora antwoordde dat ze dat liever niet had. Ze gaf Frits een hand en wandelde weg.
De jongen ging onmiddellijk naar zijn kamer toen hij in de herberg aankwam. Hij verlangde al naar de volgende morgen. Dan zou hij Dora terugzien...
— Zou ik dan toch verliefd zijn ? dacht hij. Dora bekoort mij iedere dag meer en meer.
Na een uurtje ging hij eten in de keuken. Estelle keek hem vreemd aan.
— Hoe gaat het met je verloofde, Estelle ? begon Frits.
Estelle haalde haar schouders op. Het leek of ze er liever niet over sprak.
— Hij is toch niet boos omdat ik een portret van je gemaakt heb ?
— Natuurlijk niet, zei Estelle. Waarom vraag je dat ?
— Carlos Vrieze beweerde zoiets.
— Hoe kan hij dat nou weten ? Hij zou beter zwijgen over dingen waarvan hij niets afweet.
— Het is dus niet zo ? vroeg Frits.
Estelle aarzelde.
— Joris is jaloers. Daarom was hij inderdaad een beetje boos toen ik hem vertelde dat je mijn portret geschilderd had.
— Wil ik jullie eens samen schilderen ? Dan wordt alles je vergeven.
Daar wilde Estelle echter niets van horen.
— Joris is een dwaas als hij zich laat ophitsen door Carlos Vrieze, antwoordde ze.
— Precies ! knikte Frits. Carlos speelt een vuile rol. Jij moet Joris doen begrijpen dat je nog altijd van hem houdt !
— Dat vind ik ook, zei vrouw Ruys die nu de keuken binnenkwam. Joris is een brave jongen, maar hij wordt opgehitst door Carlos. Je zou beter eens ernstig met hem praten, Estelle.
— Joris kan me niet zoveel meer schelen, zei Estelle onverschillig.

Iedere dag besef ik meer en meer hoe lomp hij is.
Vrouw Ruys keek raar op bij die woorden. Frits fronste zijn voorhoofd en begon met Edmond over het weer te praten. Hij keek niet verder naar Estelle om.

VI. EEN BRIEF

De heer Verschalde, de vader van Frits, was een groot grondbezitter en behoorde tot de elite van de stad Brugge.
Hij woonde in een oud, statig herenhuis langs de reien.
In de woonkamer zat Lieve. Zij was een jaar jonger dan Frits, maar kon haar broer niet luchten. Ze vond dat hij al teveel omging met mensen beneden hun stand.
— Hier heb ik een vreemde brief over Frits, zei mevrouw Verschalde die de kamer binnenkwam.
— Van wie ? vroeg Lieve nieuwsgierig.
— Er staat geen naam onder. Maar hij komt in ieder geval van een dwaas mens.
— Uit Kemmel ?
Mevrouw Verschalde knikte.
— Ik wist werkelijk niet dat er nog zoveel bijgeloof bestond, zuchtte ze.
Lieve nam de brief en probeerde de inhoud ervan te snappen. Het was moeilijk om te verstaan wat de man of de vrouw bedoelde. De brief was erg stuntelig geschreven en bovendien begreep Lieve weinig Nederlands. Ze sprak en las meestal Frans.
«Mijnheer en Madame,» spelde ze langzaam, «Ik schrijf je om te zeggen dat Frits ongelukkig zal worden. Hij praat veel met een meisje dat hier op de Kemmelberg woont. Het is een heks en ze zal hem betoveren. Kom zelf eens kijken voor het te laat is.»
— Wie die brief ook geschreven heeft, zei mevrouw Verschalde, het klinkt behoorlijk gek. En dan dat taaltje. Bovendien gelooft de schrijver aan heksen. Hoe is dat nog mogelijk in onze moderne tijd ?
Ze glimlachte. Lieve vond het echter helemaal niet leuk.
— Dat geklets over heksen is natuurlijk dwaas, merkte ze op. Maar ik vraag me toch af met wie Frits weer aanlegt. Waarschijnlijk een boerenmeid zonder enige ontwikkeling. Waarom zoekt hij geen meisje van onze stand ?
— Ik maak me helemaal geen zorgen om Frits, zei mevrouw Verschalde. Hij is ernstig en weet wat hij doet.

— Ernstig noem jij dat, antwoordde Lieve. Ik vind het lichtzinnig! Hij vergeet dat hij tot een van de voornaamste families uit Brugge behoort.
Mevrouw Verschalde haalde haar schouders op.
— Hij is een kunstenaar, Lieve. Vergeet niet dat die soms anders zijn dan wij.
— Dat betekent nog niet dat hij niet deftig moet blijven! bitste Lieve. Hij moest zich schamen om zo met gewoon volk om te gaan. Gans Kemmel zal er schande over spreken.
Mijnheer Verschalde kwam net op dat ogenblik de kamer in. Hij had de brief al gelezen en keek ontevreden.
— Wat denk jij ervan, Lieve? vroeg hij.
— Frits moet dadelijk naar huis komen. Hij heeft nu bewezen dat hij niet zelfstandig kan zijn. Zover van huis zijn is niet goed voor hem.
— Hij is toch geen schooljongen meer! merkte haar moeder op.
Mijnheer Verschalde deed net of hij die opmerking niet gehoord had.
— Ik geef Lieve volkomen gelijk, zei hij. Frits gedraagt zich onbehoorlijk. Beseft hij echt niet dat hij een afstand moet houden tussen hemzelf en het gewone volk?
Lieve was het volledig met haar vader eens.
— We moeten weten hoe de vork aan de steel zit, vervolgde die. Bovendien word het tijd dat Frits Ann nog eens terugziet!
— Hij heeft haar zelfs nog geen kaartje gestuurd! zei Lieve. Ann vertelde het me gisteren. Ze vond het erg jammer.
Mevrouw Verschalde haalde haar schouders op.
— Je kunt Frits toch niet dwingen! zei ze gewoon.
— Er is geen sprake van dwang! hernam mijnheer Verschalde. Frits is een goede vriend van Ann van Dord en zij vindt hem erg sympathiek. Maar je weet: uit het oog, uit het hart! Ze zouden meer gelegenheid moeten krijgen elkaar te ontmoeten.
Lieve was het alweer roerend met hem eens.
— Ik heb een mooi plannetje bedacht, vervolgde hij. Lieve, jij moet me daarbij helpen.
Lieve keek haar vader belangstellend aan.
— Jij en Ann gaan morgen naar Kemmel om Frits op te zoeken, begon hij. Als hij Ann terugziet, zal hij dat vreemde meisje onmiddellijk vergeten. Blijf enkele dagen in de buurt en logeer in Ieper. Noch Ann, noch Frits hoeven iets te weten van de brief!
— Een prachtidee, vader! antwoordde Lieve enthousiast. Wat denk jij mama?

— Ik vind het best dat jij eens naar Kemmel gaat maar ga dan liever alleen!
— Waarom?
— Het is net of je hem wilt dwingen om zich met Ann te verloven. Lieve zuchtte luid. Haar moeder wist op alles wat aan te merken.
— Frits zal vreemd opkijken als hij jullie ziet opdagen, vervolgde ze. Waarom moeten jullie hem bespieden?
— Mama! Je overdrijft alweer, zei Lieve verveeld. Wij gaan enkel een kijkje nemen en jij spreekt van bespieden!
— Lieve en Ann maken een uitstapje naar Kemmel, onderbrak mijnheer Verschalde. Wie kan daar iets op aanmerken? Frits zal blij zijn hen te zien en ondertussen weet ik met wie hij omgaat. Dat is toch mijn recht, wat?
— Waarom ga je dan zelf niet naar de Kemmelberg? vroeg mevrouw Verschalde.
— Omdat ik wil dat hij Ann van Dord terug ziet, snauwde haar man.
— Waarom wil je Frits beïnvloeden in zijn keuze? Hij is verstandig genoeg om zelf te bepalen wie hij als vrouw wenst.
Wat mevrouw Verschalde dacht was echter van weinig belang. Lieve en haar vader deden toch wat zij wilden. Het liet hen koud of moeder ermee akkoord ging of niet.
— Deze middag ga ik Ann verwittigen! zei Lieve terwijl ze opstond. We zullen eens gaan kijken wat dat lichtzinnig broertje van mij uitspookt!
Mijnheer Verschalde knikte goedkeurend. Mevrouw Verschalde zweeg om de rust in het gezin te bewaren.
— Ik maak me geen zorgen om Frits, dacht ze bij zichzelf. De jongen weet met wie hij mag omgaan.

VII. ANN VAN DORD

Ann van Dord woonde in een grote villa even buiten de stad Brugge. Haar ouders waren vroeg gestorven. Een broer van haar vader die zelf kinderloos was, had voor haar opvoeding gezorgd. Oom Paul en tante Elise waren heel welgestelde lui. Regelmatig gaven ze schitterende feesten voor vrienden en kennissen. Ann had nooit het gemis van haar ouders aangevoeld. Haar oom en tante hadden haar altijd erg verwend en al haar grilletjes werden meteen ingewilligd.
Ann was bovendien een mooi meisje en heel wat lui waren verliefd

op haar. Zij had echter alleen oog voor Frits Verschalde hoewel ze af en toe flirtte met rijke zoontjes uit de Brugse families. Op een avond had Frits de vriendin van zijn zus leren kennen. Hij vond Ann een sympathieke meid maar dat was ook alles. Van echte vriendschap was er zelfs geen sprake! Zijn zus en zijn vader waren er echter van overtuigd dat zij een ideaal paar zouden vormen. Dat was trouwens ook de wens van oom Paul en tante Elise.
Toen Lieve haar sportwagen parkeerde voor de villa van de van Dords, kwam Ann haar tegemoet.
— Is er nieuws? vroeg ze hoopvol.
— Nee, antwoordde Lieve, maar ik kom je uitnodigen voor een uitstapje.
Ann was dadelijk geïnteresseerd. Ze zat al de hele dag uit te kijken wat ze zou kunnen doen om zich niet te vervelen.
— Maak me niet langer nieuwsgierig, zei ze. Laat eens horen!
— Morgen ga ik naar de Kemmelberg, vertelde Lieve. Heb je zin om met me mee te gaan?
— Natuurlijk! juichte Ann. Heeft Frits geschreven?
— Nee, antwoordde Lieve. Je kent hem, niet? Als hij schildert, vergeet hij de hele wereld om zich heen.
— Ja, zuchtte Ann, kunstenaars zijn zonderlinge wezens.
Lieve dacht aan de naamloze brief, maar ze zweeg angstvallig.
— Gaan we alleen? vroeg Ann.
Lieve knikte.
— Het zal heerlijk zijn met ons tweetjes, zei Ann opgewekt. Ik wou dat we al in Kemmel waren.
— Zal je oom het goed vinden?
— Waarom niet? Kom mee, we gaan het hem dadelijk vertellen.
Ze gingen de grote woonkamer door tot in de tuin. Op het terras zaten mijnheer en mevrouw van Dord hun middagkoffie te drinken. Ze begroetten Lieve hartelijk en vroegen hoe het thuis ging.
— Lieve komt vragen of ik morgen meekan naar de Kemmelberg, zei Ann.
— Naar de Kemmelberg? herhaalde mijnheer van Dord.
— Mijn broer verblijft daar een poosje om te schilderen! legde Lieve uit. We willen hem gaan opzoeken.
— Gaan jullie alleen? vroeg tante Elise.
— Ja, tante. Je hebt toch geen bezwaren?
— Welnee, antwoordde oom Paul in haar plaats. Jullie zijn oud genoeg om alleen te reizen. En in Kemmel zal Frits jullie wel gezelschap houden.

— Wanneer vertrekken we ? vroeg Ann.
— Morgen vroeg om zeven uur kom ik je ophalen. Als we niet vroeg vertrekken, loont het de moeite niet.
— En we komen pas met de laatste trein terug ! stelde Ann voor.
Lieve knikte. Ze sprak niet over logeren. Ze wou eerst afwachten hoe Frits hen zou ontvangen.
De twee meisjes praatten nog een poosje over de uitstap. Ann verwachtte er heel wat van. Morgen zou ze Frits vertellen hoe ze hem miste, hoe zwaar zijn afwezigheid haar viel. Ze was Lieve erg dankbaar voor de uitnodiging.
— Blijft Frits nog lang op de Kemmelberg ?
— We zullen proberen hem morgen mee te krijgen. Ik vind dat hij beter bij ons is dan in Kemmel. Dan kunnen we weer met hem uitgaan.
— Dat zou heerlijk zijn ! juichte Ann. Maar zal hij willen ?
— Natuurlijk ! zei Lieve.
In werkelijkheid was ze daar helemaal niet zeker van. Ze vreesde eerder het tegendeel. Ze kende haar broer !

VIII. DE ONTMOETING

De volgende dag zat Frits opnieuw te schilderen. Dora zat naast hem en luisterde aandachtig naar de aanduidingen die hij haar gaf. Ze bekommerden zich niet langer om Carlos Vrieze. Het was net of ze elkaar al heel lang kenden. Ze genoten van het prachtige herfstweer.
Plotseling hoorden ze stemmen. Ze keken op en Frits zei verrast :
— Mijn zus is daar met een vriendin ! Dat is onverwacht bezoek !
Frits ging de meisjes tegemoet en begroette hen hartelijk.
— Wat een verrassing ! zei hij opgewekt. Dag Lieve, dag Ann ! Kom je de kluizenaar van de Kemmelberg opzoeken ?
Hij omhelsde zijn zus en gaf Ann een hand.
— Alles in orde thuis ? vroeg hij.
— Je hebt de groeten van vader en moeder, zei Lieve op een onverschillige toon.
— Kom mee, nodigde Frits hen uit. Ik zal je mijn leerlinge voorstellen. Juffrouw Viota heeft echt aanleg voor de schilderkunst. Jammer dat ze er zo laat mee begonnen is.
— Nee, antwoordde Lieve haastig. We gaan naar Ruys. Kom met ons liever mee.
— Je bent toch niet mensenschuw ? vroeg Frits zachtjes.

Hij praatte stil want hij wou niet dat Dora hem kon verstaan.
— Ik vind het niet nodig met die vreemde vrouw kennis te maken! zei Lieve op een vinnige toon.
— Heeft Estelle je al opgestookt tegen Dora? Ik wist niet dat je bijgelovig was, Lieve!
Lieve haalde haar schouders op.
— Estelle heeft me helemaal niets gezegd. Maar ik wil gewoon niet met dat meisje praten. Dat is alles.
Ann had nog niets gezegd en keek onwennig naar de grond.
— Ik wil dadelijk met jullie wandelen, maar het is brutaal wanneer je geen goeiedag zegt aan Dora, zei Frits ongeduldig.
— We komen voor jou en niet voor haar! We verwachten je bij Ruys. Kom Ann, we kunnen hier verder niets meer doen.
— Lieve, doe wat ik je vraag, drong Frits aan. Je mag Dora niet beledigen!
Lieve luisterde niet langer en trok Ann mee.
— Wie is dat meisje? vroeg Ann even later aan Lieve.
— Ik weet het niet. Waarschijnlijk een boerenmeisje uit de buurt. Ze zal Frits doen geloven hebben dat ze kan schilderen. En hij is zo naïef dat hij daar inloopt.
Ann knikte, maar voelde zich niet helemaal gerust gesteld.
— Kunstenaars zijn soms net als dwaze kinderen, vervolgde Lieve. Ik zal het hem meteen inpeperen! Je hoeft je geen zorgen te maken, Ann. Je weet toch dat Frits veel van je houdt.
— Misschien! antwoordde Ann. Soms ga ik eraan twijfelen. Hij toont het me toch maar weinig!
— Ach wat, Frits is een verlegen jongen! merkte Lieve op. Hij durft gewoon niet over zijn gevoelens met jou praten.
Ann glimlachte om haar pijnlijke teleurstelling te verbergen.
Plotseling begreep ze waarom Frits niets van zich had laten horen. Hij had hier een ander meisje ontmoet. Ze had best gemerkt dat die Dora er heel voornaam uitzag en ze was ook heel mooi. Frits was beslist verliefd op haar.
Een eindje voor de herberg van Ruys gingen ze op een bank zitten wachten op Frits.
Die was woedend toen hij opnieuw bij Dora kwam.
— Zo, zo, mompelde hij bij zichzelf. De juffrouwen vinden het niet nodig om kennis te maken met mijn leerlinge!
Hij ging naast Dora zitten, nam haar penseel en verbeterde hier en daar wat aan de kleuren.
— We zouden misschien best ophouden, zei Dora verlegen.
— Waarom?

— Je hebt bezoek!
— Ja, maar mijn zus en haar vriendin kunnen wachten. Ik wil niet gestoord worden tijdens mijn werk.
Hij ging gewoon door met schilderen en merkte niet dat Dora hem vreemd aankeek.
— Blijf je alleen voor mij? vroeg ze wat later.
— Helemaal niet! Je houdt me niet op. Ik wil gewoon voortwerken terwijl het weer nog fijn is. Morgen kan het regenen en dan moeten we wel ophouden.
Frits werkte door, maar zijn gedachten dwaalden af naar de twee meisjes die nu op hem zaten te wachten.
— Ik zal Lieve een lesje in beleefdheid moeten geven! dacht hij bij zichzelf. Ik laat me niet zomaar beledigen! Bovendien zal ik haar duidelijk maken dat ik nog altijd van plan ben zelf mijn vrouw te kiezen. Ik begrijp heel goed waarom ze Ann van Dord meegebracht heeft. Als zij denkt dat ze ons zal koppelen, heeft zij het mis. Ann is een vriendelijk meisje, maar ik ben niet verliefd op haar. Ik denk er zelfs niet aan!
Frits en Dora werkten nog een poosje door en vergaten alles om zich heen.

IX. BELEDIGD

Ann had al een paar keer opgemerkt dat Frits lang wegbleef.
Lieve was woedend, maar toonde het niet aan haar vriendin.
— Hij kan zijn doek niet onmiddellijk afwerken! troostte ze Ann. Laten we nog wat wandelen. Zo gaat de tijd vlugger voorbij.
Na een poosje kwamen ze terug bij de plaats waar Frits en Dora zaten.
— Frits gedraagt zich echt als een pummel! zei Lieve. Het lijkt wel of wij er niet zijn.
— Hij heeft geen tijd voor ons! zeurde Ann.
Ze kon haar ontgoocheling niet langer verbergen. Ze was een verwend nest en kreeg altijd haar zin. Nu er wat verkeerd liep, kon ze dat moeilijk verdragen.
— Lieve, ik ga meteen terug naar Brugge! Doe de groeten aan je mooie broer!
— Je moet niet zo gehaast zijn! hield Lieve haar tegen.
— Frits beledigt me! Dat neem ik niet! antwoordde Ann.
— Als hij schildert, vergeet hij alles! probeerde Lieve nog. Wacht een ogenblikje. Ik ga er hem aan herinneren dat we hier nog zijn!

Ze liep naar Frits en vroeg op een scherpe toon :
— Wat scheelt jou, Frits ?
Frits ontwaakte als uit een droom.
— Kijk niet zo dom ! snauwde Lieve. Je houdt Ann en mij voor de gek !
Dora was rood geworden en stond haastig op.
— Mijnheer Verschalde, ik had je al voorgesteld om op te houden. Nu ga ik terug naar huis.
— Dora, ik stel je mijn zus Lieve voor, zei Frits.
Dora wou Lieve een hand geven maar die draaide zich naar de andere kant.
Dora nam haar doek en vouwstoeltje op.
— Je had naar mij moeten luisteren, mijnheer Verschalde, zei ze toen ze wegging.
Frits keek haar verbaasd na.
— Ben je eindelijk terug op de wereld ? zei Lieve. Begrijp je niet hoe je Ann beledigd hebt ?
— En jij dan ? Wat deed jij met juffrouw Viota ?
— Ik ken haar niet en ik wil haar ook niet leren kennen. Zo'n meid !
— Hou op, Lieve ! riep Frits woedend. Ik duld niet dat je op zo'n wijze spreekt over Dora Viota.
— En ik wil niet dat je Ann zo negeert ! Ze is van plan dadelijk terug naar Brugge te gaan !
— Dat is een goed idee van haar ! knikte Frits.
Lieve was rood van woede.
— Frits, hoe durf je ?
— Doe niet zo verwaand, Lieve ! Je moest je schamen om je gedrag ! Je hebt een voorname dame beledigd !
— Een dame noem jij dat ! spotte Lieve. Ze spreken hier in Kemmel helemaal anders over haar. We kregen een brief !
Frits fronste zijn wenkbrauwen.
— Een brief ? herhaalde hij verbaasd.
— Ja ! antwoordde Lieve. Men vertelt dat je hier met een heks omgaat. Papa is woedend. Hij hoopt dat je tot bezinning zult komen. Hij wil dat je met ons terug naar Brugge gaat.
— Daaraan heb ik dus je bezoek te danken, zei Frits. Je komt me bespieden en je hoopt dat ik in de armen van Ann van Dord zal vallen ? Van wie was die brief ?
— Er stond geen naam onder !
— Dan moet je er ook geen aandacht aan schenken !
— Maar nu heb je duidelijk getoond dat de brief waarheid be-

vat! Kom mee naar Ann en bied je verontschuldigingen aan!
Frits nam zijn gerief en volgde zijn zus naar de plaats waar Ann zat te wachten.
— Frits was helemaal opgegaan in zijn werk, legde Lieve uit. Hij was gewoon vergeten dat wij zaten te wachten!
— Je vergist je, Lieve, merkte Frits op. Ik ben opzettelijk weggebleven omdat ik niet duld dat je een voornaam meisje als Dora beledigt! Jullie gedrag van daarnet paste helemaal niet bij dames van jullie stand!
Dat laatste had hij op een sarcastische toon gezegd. Lieve stond op barsten.
— Wanneer kunnen we naar Brugge terug? vroeg Ann.
— Ik zal Edmond Ruys vragen jullie naar Ieper te voeren! haakte Frits onmiddellijk in. Om het uur vertrekt er een trein naar Brugge.
— Laten we toch over wat anders praten! stelde Lieve voor.
— Graag! knikte Frits. Maar als Ann liever terug naar huis gaat, zal ik haar niet weerhouden.
— We zijn hier toch teveel! pruilde Ann van Dord.
— Dat heb ik nooit beweerd! antwoordde Frits. Integendeel! Ik was blij jullie te zien, maar Lieve heeft alles bedorven.
Lieve wou wat zeggen maar bedwong zich op het laatste nippertje. Ze konden niet blijven zeuren over dit voorval.
— We hebben een prachtige dag getroffen! begon Lieve. Met zo'n weer krijg ik zin om hier tot morgen te blijven.
— Een goed idee! knikte Frits. Dan kunnen jullie straks bij mij zitten terwijl ik schilder. Juffrouw Viota zal deze middag niet meer komen. Ze is te trots om zich een tweede keer te laten beledigen. Laten we nu eerst eten bij Edmond Ruys. Ik heb reuzehonger.
— Ik wil niemand tot last zijn! bromde Ann van Dord nog eens.
— Als we deze weg nemen, komen we dadelijk aan de herberg, legde Frits uit zonder aandacht te schenken aan wat Ann zei.
Hij ging hen voor.
— Je moet niet zo koppig zijn, fluisterde Lieve tot haar vriendin.
— Ik ga naar Brugge!
— Je zou me beter helpen om Frits mee naar huis te krijgen.
Ann zeurde door, maar bleef toch middagmalen bij Ruys. In stilte hoopte ze nog altijd dat Frits wat vriendelijker zou worden. Daarom ging ze na de middag ook met Lieve en Frits mee naar een schilderachtig plekje bovenaan de berg. Terwijl hij werkte, stoorden de meisjes hem niet. Ze genoten van het heerlijke weer en het prachtige uitzicht. Vrij vroeg hield Frits op.

— Zo, ik ben klaar voor vandaag, zei hij. Wat zijn de dames nu van plan ?
— We hebben juist besloten tot morgen te blijven, antwoordde Lieve. Kunnen we hier in Kemmel logeren ?
— Natuurlijk ! Bij Ruys is er nog een kamer vrij voor jullie.
Ann van Dord trok echter haar neus op. De herberg van Ruys vond ze geen gelegenheid voor meisjes als zij. Frits had het bemerkt en zei dat er ook beneden aan de berg gelegenheden waren om te overnachten. Ann stribbelde nog wat tegen om de aandacht op zich te vestigen. Uiteindelijk ging ze akkoord.
— Wat denken jullie ervan om samen naar Ieper te gaan ? stelde Frits voor. Ik zal jullie de mooiste hoekjes van de stad laten zien en daarna kunnen we er souperen.
De meisjes waren dadelijk enthousiast. Frits bracht zijn materiaal naar huis en dan reden ze samen naar Ieper. Daar toonde Frits hen de hallen, het belfort en nog tal van mooie plekjes die minder gekend waren. Terwijl hij hen rondleidde, vertelde hij over de rijke geschiedenis van de oude stad. Frits was erg hoffelijk tegenover Ann van Dord. Zij kreeg weer hoop.
— Lieve heeft gelijk, dacht ze. Zodra hij weg is van die Dora Viota denkt hij niet langer aan haar.
Ondertussen zocht Lieve naar een reden om Frits mee naar Brugge te krijgen.
— Ik vind Brugge toch mooier dan Ieper ! begon ze.
— Dat zou ik niet durven beweren, antwoordde Frits. Ik vind het best geen vergelijking te maken. Brugge is Brugge en Ieper is Ieper. Beide steden zijn mooi maar hebben een eigen karakter. Ieper gelijkt meer op de steden en dorpen van Frans-Vlaanderen zoals Kassel en Winoksbergen. Brugge daarentegen is een stad van het Zwin en aardt meer naar Damme en Sluis.
— Maar in Brugge vind je meer aardige plekjes dan hier ! hield Lieve vol.
— Misschien, gaf Frits toe. Ik ben ook niet hierheen gekomen om Ieper te schilderen maar om op de Kemmelberg te werken.
Lieve begreep dat ze iets anders zou moeten vinden om hem naar huis te lokken.
Met hun drieën gingen ze dan souperen in het hotel «Britannique» op de markt. Ze zaten aan een gezellig tafeltje en het was er echt stemmig. Frits praatte honderduit met de meisjes en vroeg geïnteresseerd naar vrienden uit Brugge.
Ann vertelde dat ze op veel party's uitgenodigd was en gaf op die wijze onrechtstreeks te kennen dat ze Frits in Brugge wou zien. De

jonge man reageerde er echter niet op en daarom stelde Lieve rechtstreeks de vraag.
— Je merkt dat we je nodig hebben om uit te gaan, Frits, zei ze vleiend. Als we jou niet hebben, kunnen we nergens heen. Je gaat morgen met ons naar huis, niet?
— Ik denk er niet aan, antwoordde Frits. Je weet toch dat ik hierheen gekomen ben om te werken? En nu zouden jullie me opnieuw weglokken?
— Maar je weet toch dat vader niet wil dat ik 's avonds met de wagen wegga!
Ann knikte.
— Mijn tante besterft het gewoon als ik met mijn sportwagen rijd, voegde ze er aan toe.
Frits haalde zijn schouders op.
— Vader is altijd bereid jullie te voeren waarheen je maar wenst, zei hij onverschillig. En om terug thuis te geraken, is er helemaal geen probleem. Veel jongelui zullen vechten om twee lieve dames ter bestemming te brengen.
Die opmerking deed Ann pijn. Ze begreep dat Frits niet jaloers was als ze met andere jongens uitging. Het liet hem gewoon onverschillig.
— Je bent echt te vriendelijk voor ons, spotte ze.
— Neem dat niet verkeerd op, antwoordde Frits. Nu en dan zal ik bij je aanlopen en meegaan naar een avondfeest. Maar de hele winter in Brugge blijven, gaat niet. Ik zou me vervelen en teveel heimwee hebben naar de Kemmelberg. Er zijn zovele prachtige dingen die ik nog op doek moet vastleggen.
— Niets is zo mooi als Brugge in de winter, merkte Lieve op. Er komen zelfs schilders uit Limburg om er te werken en jij vlucht weg.
— Ik ben nu eenmaal verliefd op de Kemmelberg, zuchtte Frits en ik moet trouw blijven aan mijn liefde.
Ann en Lieve kwamen nog met tientallen argumenten aandragen om hem mee te krijgen maar Frits bleef hardnekkig bij zijn besluit.
Toen het dessert opgediend werd, ging Ann even weg van tafel.
— Frits waarom doe je Ann zo'n pijn? vroeg Lieve.
— Pijn?
— Je praat op zo'n onverschillige toon tegen haar, merkte Lieve op.
— Ik praat heel gewoon tegen haar! antwoordde hij.
— Waarom zeg je dan dat ze met andere jongelui mag uitgaan?

— Waarom zou ik het niet zeggen ? Ik heb geen enkele verplichting tegenover haar !
— Je weet dat ze van je houdt ! En jij hebt dat altijd aangemoedigd.
— Je overdrijft, Lieve, zei Frits plotseling scherp. Ik heb nooit met haar geflirt. Ik ben vriendelijk tegen haar omdat ze jouw vriendin is. Dat is alles ! Van verliefdheid is er helemaal geen sprake. Voor het ogenblik heb ik maar één liefde en dat is de kunst.
— En Dora Viota ! snauwde Lieve.
— Dora is alleen mijn leerlinge en jij kunt me niet vertellen met wie ik wel en niet mag omgaan. Bovendien raad ik je aan geen verdere pogingen te ondernemen om Ann van Dord aan mij te koppelen.
— Die heks heeft je in haar macht maar vader en ik zullen alles in het werk stellen om je van haar te verwijderen.
Frits voelde een koude woede in zich opkomen. Hij moest zich echt bedwingen om niet op te staan en gewoon te vertrekken zonder nog één woord te zeggen.
Ondertussen was Ann terug. Ze keek erg sip.
— Lieve, over een half uur vertrekt er een trein naar Brugge. Ik ga vanavond nog naar huis.
Lieve keek haar verschrikt aan.
— Nee, maar, dat kun je toch niet menen !
— Jawel ! Vanavond wil ik thuis zijn. Maar als jij liever blijft, reis ik wel alleen.
— Wat denk jij ? vroeg Lieve aan Frits.
— Ann moet haar zin doen ! zei hij droogjes. Als ze wil weggaan, zal ik haar in geen geval tegenhouden.
Lieve begreep dat verder praten geen zin had. Ze stond op en zei :
— Ik ga natuurlijk met je mee, Ann. Wat kan ik blijven doen bij zo'n hooghartig heerschap ?
Frits had nog geen woord gesproken. Hij wenkte enkel de kelner om te betalen.
Ondertussen trokken de meisjes hun overjas aan.
— Ik weet niet wat je bezielt, fluisterde Lieve tot haar vriendin. Waarom wil je nu ineens weg ?
— Omdat je broer niet gesteld is op ons gezelschap.
— Maar hij nam ons toch mee naar Ieper !
— Omdat die zwarte hem niet zou zien in ons gezelschap !
Lieve wou nog een opmerking maken maar Frits kwam bij hen.
— Als jullie deze avond nog in Brugge willen aankomen, is het tijd om te vertrekken.
Zwijgend wandelden ze naar het station. Frits haalde de trein-

kaartjes en wachtte tot de trein aankwam. Het afscheid was erg koel.
Toen keerde hij naar Kemmel terug.
— Die twee zijn alleen gekomen om me te bespieden ! mompelde hij terwijl hij de berg opging. Heel waarschijnlijk zal vader met dit voorstel op de proppen gekomen zijn en Lieve zal natuurlijk meteen akkoord gegaan zijn. Zij en vader spelen altijd onder één hoedje. Maar als ze denken dat ik naar hun pijpen zal dansen, hebben ze het mis.
Naarmate Frits verder ging, wond hij zich meer op.
— Ik moet kalm worden, dacht hij. Het is gek dat ik me om zo'n kleinigheid zorgen maak !
Hij bleef een ogenblik staan en keek rondom zich. Hij genoot van de vredige omgeving.
— Wat is het hier rustig en heerlijk ! zuchtte hij.
Meteen dacht hij terug aan Dora !
— Waarom moest Lieve zich ermee bemoeien ? Dora had net haar eerste schuchterheid overwonnen !
Toen hij bij Ruys aankwam, was iedereen naar bed. Hij zou iemand moeten wekken om binnen te komen.
Net op het ogenblik dat hij wou aanbellen, maakte Estelle de deur open.
— Goede avond, Frits, begroette ze hem. Ik heb op je gewacht ! Een prachtige avond, niet ? Echt een weertje om te wandelen.
Frits begreep best waar Estelle op aanstuurde, maar hij ging niet op haar voorstel in.
— Ik zal blij zijn al ik in bed lig ! zuchtte hij. Het was een vermoeiende dag vandaag !
Op hetzelfde ogenblik verdween Carlos Vrieze opnieuw tussen de struiken.
— Dat moet ik beslist vertellen aan de verloofde van Estelle ! mompelde hij. En ook Dora moet het weten. Haar ogen zullen dan wel opengaan !

X. DE VADER

Toen Frits de volgende dag terugkwam van de plaats waar hij geschilderd had, zag hij plotseling zijn vader. De oude Verschalde wandelde voor de herberg van Ruys heen en weer.
— Lieve heeft toch gekletst ! dacht Frits. Ik had het kunnen vermoeden.

De oude heer ging zijn zoon tegemoet.
— Dag vader, groette Frits.
— Bonjour ! zei de heer Verschalde heel koeltjes.
Aan zijn groet alleen begreep Frits dat zijn vader boos was. Er zouden harde woorden vallen. Daar was hij zeker van.
— Kan ik je vóór het middagmaal nog met je praten ? vroeg de heer Verschalde.
Frits knikte en kwam naast zijn vader staan.
— Lieve heeft je natuurlijk allerlei gekheid verteld ? begon Frits.
— Wat je zus zei maakt me bezorgd ! antwoordde zijn vader.
— Zonder reden !
— Ik neem dit alles niet zo luchtig op, bromde de oude heer. In de eerste plaats ben ik erg ontevreden over de wijze waarop je Ann van Dord behandeld hebt.
— Alles hangt af van de manier waarop ze het je verteld hebben ! zei Frits.
De oude Verschalde bekeek zijn zoon streng.
— Ann van Dord is diep ontgoocheld naar Brugge teruggekeerd en ik kan dat begrijpen !
Frits haalde zijn schouders op en zuchtte.
— Er is helemaal geen reden voor haar om ontgoocheld te zijn. Ik heb niets verkeerds gezegd. Zij heeft zich nukkig aangesteld.
De oude Verschalde wou een opmerking maken, maar Frits was hem te snel af.
Hij gaf zijn versie van wat er gebeurd was. Hij praatte over het talent van Dora Viota en over de onbeleefde houding van zijn zuster en Ann van Dord.
Zijn vader had aandachtig geluisterd zonder hem te onderbreken. Toen zijn zoon zweeg, zei hij :
— Je moet terugkeren naar Brugge !
— Waarom, vader ?
— Ik wil schandaaltjes vermijden ! Als jij hier de hele dag met een vrouw zit die een slechte naam heeft, dan zal er over jou geroddeld worden. Onze familie zal in opspraak komen en dat vermijd ik liever. Ik laat je je vrijheid maar je maakt er misbruik van. Het moet gedaan zijn met jouw dwaasheden. Je bent nog niet verloofd met Ann van Dord, maar ik hoop dat dat binnenkort zal gebeuren. Hoe eerder hoe liever.
Frits viel woedend uit tegen zijn vader.
— Er is helemaal geen sprake van een verloving ! zei hij beslist. Ik ben helemaal niet verliefd op haar.
— Dan ben je wel plotseling veranderd ! spotte zijn vader. Heeft

die slet hier op de berg haar plaats al ingenomen ?
— Vader, zei Frits vol ingehouden woede, let op je woorden. Dora Viota is geen slet maar een voorname dame. Lieve en Ann van Dord zouden een voorbeeld kunnen nemen aan haar. Bovendien moet je niet bang zijn dat ik verliefd ben op Dora. Ik heb haar alleen beloofd schilderlessen te geven terwijl ik hier verblijf. Dat is, denk ik, mijn volste recht !
Frits begreep niet waarover zijn vader zich opeens zorgen maakte. In Brugge had hij al meer dan één keer met een meisje samengewerkt in zijn atelier en vele dametjes hadden voor hem geposeerd. Nog nooit had de oude Verschalde daarover een opmerking gemaakt. Waarom mocht dat nu opeens niet meer ?
— Je laat je teveel beïnvloeden door Lieve en Ann van Dord, vader ! merkte Frits op.
— Ann heeft met geen woord over jou gerept ! antwoordde die. Ik begrijp alleen niet waarom je die Spaanse avonturierster verkiest boven een meisje met standing !
Frits keek zijn vader verbaasd aan.
— Ken jij de Viota's ? vroeg hij. Is Dora een Spaanse ?
De oude heer Verschalde voelde zich in het nauw gedreven bij die vragen. Hij had teveel gezegd.
— Hoe zou ik die lui kennen ? mompelde hij. De dochter van Ruys vertelde zoiets aan Lieve. Maar wie ze ook is, je moet die meid uit je hoofd zetten en met mij teruggaan naar Brugge.
Frits schudde zijn hoofd.
— Dat is uitgesloten ! Ik blijf ! Om te werken, en ook voor Dora !
— Dus toch ? spotte zijn vader.
— Je hebt het fout ! antwoordde Frits. Ik ben niet verliefd op haar. Dat heb ik al eerder gezegd. Ik wil alleen maar mijn belofte houden en haar helpen bij het schilderen.
Mijnheer Verschalde begreep dat hij Frits niet zou kunnen overhalen om de Kemmelberg te verlaten. Woedend liep hij naar de herberg. Frits stapte achter hem aan.
— Ik laat me niet ringeloren door Lieve ! mompelde hij. Haar plannetje om mij aan Ann te koppelen zal niet lukken. Daar kan ze van op aan !

XI. EEN BEZOEK AAN DORA

Vrouw Ruys had een maaltijd klaargemaakt voor Frits en zijn vader.

Zij aten zonder een woord te spreken. Na de lunch ging mijnheer Verschalde naar buiten. Hij wenkte Estelle.
— Toon mij waar die heks woont ! bromde hij.
Toen hij bij het huis van Dora kwam, stapte hij brutaal binnen. Eén ogenblik was hij verrast toen hij Dora zag. Hij had haar zich heel anders voorgesteld. Hij keek haar scherp aan.
— Mijnheer ? vroeg Dora terwijl ze opstond.
— Ben jij de heks van de Kemmelberg ? snauwde Verschalde. Ik heb reeds veel over jou gehoord.
— Mijnheer, wie hier binnenkomt, moet eerst aankloppen ! antwoordde Dora verontwaardigd door het brutale optreden van de vreemdeling.
— Wat een verwaandheid ! spotte Verschalde. Ik ben de vader van mijnheer Frits Verschalde.
— Wilt u naar buiten gaan en aankloppen !
Mijnheer Verschalde keek schuw naar de vrouw in de hoek.
— Kom mee naar buiten, blafte hij.
— Ik heb je al gezegd dat ik je onbeschaamdheid niet neem ! snauwde Dora terug.
— Ik moet je spreken... Je weet wie ik ben !
— Met onopgevoede lui praat ik niet ! antwoordde Dora trots.
Opnieuw gluurde Verschalde naar Dora haar moeder. Hij leek niet helemaal gerust.
— Je gedraagt je onbehoorlijk ! siste hij nijdig. De mensen spreken er schande over.
— Mijnheer, ga buiten ! Ik eis het !
— Je verleidt mijn zoon !
— Mijnheer, voor de laatste keer : ga weg uit dit huis !
— Je weet dat Frits verloofd is ! vervolgde Verschalde zonder zich aan Dora te storen. Je hebt zijn verloofde gezien en nog loop je achter hem aan. Heb je dan geen beetje eergevoel ?
— Jij hebt er in geen geval ! merkte Dora op. Je bent een brutale vlegel, mijnheer Verschalde !
Die naam had luid door de kamer gegalmd. De moeder van Dora bewoog zenuwachtig in haar stoel. Verschalde keek haar telkens weer aan. De oude vrouw die altijd als wezenloos voor zich uit staarde, stond plotseling op.
— Valeer Porta ! riep ze luid en wees naar Verschalde.
Deze week verschrikt achteruit.
— Valeer Porta ! Valeer Porta ! herhaalde de oude vrouw.
Ze balde haar vuist en beefde van woede.
— Moeder, ga zitten en blijf kalm ! smeekte Dora.

— Welke onzin kraamt die oude uit ? stamelde Verschalde die erg bleek geworden was.
Dora wou haar moeder zachtjes terug in de fauteuil duwen, maar de vrouw bood weerstand.
— Valeer Porta ! schreeuwde ze wild.
Mijnheer Verschalde ging terug naar de deur. Hij was opeens gehaast.
— Ik wou je alleen maar zeggen dat je er beter niet op rekent om ooit met mijn zoon te huwen, raaskalde hij. Ik zal alle middelen aanwenden om te verhinderen dat je in mijn familie komt !
Gejaagd ging hij dan heen. Dora grendelde de deur achter hem.
— Valeer Porta ! mompelde Verschalde. Dat oude wijf herkent me ! Waarom moet ik hier op de Kemmelberg herinnerd worden aan die oude geschiedenis ? Nu moet Frits in ieder geval weg van hier. Zelfs al moest ik hem naar huis slepen...
Toen hij bijna terug bij de herberg was, ontmoette hij zijn zoon.
— Waar ben je geweest, vader ? vroeg Frits.
— Bij de twee heksen ! Ik heb de jonge heks duidelijk gemaakt dat ze beter niet langer achter jou aanloopt.
— Vader ! riep Frits verbaasd.
— En jou zal ik met alle mogelijke middelen beletten om nog met die heks in kontakt te komen.
Frits werd wit van woede.
— Hoe durf je zo'n onschuldig meisje beledigen ! hijgde hij. Wat zal ze over mij denken ? Ik schaam me !
— Ga mee naar Brugge ! beval de oude Verschalde.
— Nooit !
— Ik eis het !
— Jij hebt niets te eisen ! riep Frits uit. Ik schaam me dat je mijn vader bent. Hoe moet ik dat aan Dora uitleggen ?
— Je hoeft helemaal niets uit te leggen ! antwoordde zijn vader. Ga mee naar Brugge en je zult haar nooit meer ontmoeten !
Frits schudde zijn hoofd en liep verder. De oude heer liep nijdig achter hem aan.
— Carmen is hier ! gromde hij voor zich uit. En Frits is verliefd op haar dochter ! Dat mag niet ! Nee, dat mag in geen geval.
Hij haalde Frits in net voor de herberg.
— De mensen moeten niet horen dat wij ruzie hebben, zei hij. Kom je mee naar huis ?
— Nee ! zei Frits beslist.
— Is dat je laatste woord ?
— Ja ! Ik kan je niet gehoorzamen ! Dring niet langer aan. Ik blijf !

Verschalde knarsetandde.
— En toch zal ik je klein krijgen, mannetje, mompelde hij.
Frits gaf geen antwoord en stapte de herberg binnen. De oude heer Verschalde daalde de berg af zonder nog één woord te zeggen.
Van zodra zijn vader verdwenen was, kwam Frits opnieuw naar buiten. Plotseling zag hij in de struiken het grijnzende gezicht van Carlos Vrieze.
— Laat me met rust, kerel! waarschuwde Frits hem. Eén verdachte beweging en ik schiet je neer!
— Je moet terug naar huis! spotte Carlos. Je eigen vader vertrouwt je niet eens! Nu weet ik zeker dat je een schurk bent!
Frits luisterde niet langer en wandelde weg. Hij wou Dora meteen spreken.

XII. GESCHEIDEN?

Dora had Frits zien aankomen. Haastig ging ze hem tegemoet. Haar gezicht stond ernstiger dan gewoonlijk.
— Is mijn vader hier geweest? vroeg Frits dadelijk.
— Ja.
— Ik bied je mijn verontschuldigingen aan als hij je beledigd heeft! zei Frits aarzelend.
Dora keek naar de grond.
— Ik schaam me, Dora. Ik wist niet dat vader zo gemeen kon zijn!
Het meisje reageerde niet.
— Maar ik heb je verdedigd! vervolgde hij. Ik sta volledig aan jouw kant. Geloof je me?
Dora knikte.
— We zijn zowat op de vuist gegaan, zuchtte Frits.
— Omwille van mij? vroeg Dora angstig.
Frits knikte en staarde in de verte. Er lag een besliste trek om zijn mond.
— Dora, zei hij ernstig, toen ik voorstelde je enkele lessen te geven, was dat alleen omdat ik voelde dat je belangstelling had voor kunst. Maar nu wil ik je toch uitdrukkelijk verzekeren dat ik niet verloofd ben en nooit verloofd geweest ben. Geloof je mij?
— Het gaat me helemaal niet aan of je verloofd bent of niet, merkte Dora op.
— Mijn vader heeft me afgeschilderd als een losbol die ontrouw is aan zijn meisje! Daar is niets van waar! Je kunt me vertrouwen Dora!

— Ik wist dat je vader loog, antwoordde Dora koel. Maar ik vond het toch beter je niet meer te ontmoeten!
— Kom je niet meer? vroeg Frits teleurgesteld.
— Nee, zei het meisje. Ik wil niet dat je moeilijkheden krijgt omdat jij mij kent.
— Dus geef je mijn vader en mijn zus gelijk?
— Nee! Maar ik wil je niet tot last zijn.
— Je bent me niet tot last! Dat weet je best!
— Mijnheer Verschalde, zei Dora, ik heb ernstig over dit alles nagedacht en ik heb besloten je niet langer te ontmoeten. Is dat duidelijk?
Frits zocht tevergeefs naar woorden om haar te overtuigen van zijn goede wil, maar hij bleef sprakeloos.
— Nooit meer? vroeg hij zachtjes.
Dora knikte.
— Maar waarom toch?
— In de eerste plaats om een ruzie te vermijden tussen jou en je vader! Daarnaast heb ik ook nog een beetje eergevoel! Ik wil de schijn niet wekken dat ik achter je aan loop!
— Onzin! riep Frits uit.
— Nee, mijnheer Verschalde. Dring niet langer aan. Ik heb alles goed overwogen. Je weet dat ik het hier al vrij lastig heb. De mensen noemen me een heks en haten me. Je vader en je zuster zouden de mensen nog meer kunnen ophitsen en dat zou erg zijn voor mijn moeder!
— Ik zal dat verhinderen!
— De mensen kiezen gewoonlijk partij tegen de zwakste, antwoordde Dora. Het is echt beter dat we elkaar niet meer zien.
Dora gaf hem een hand.
— Ik wens je veel sukses in je loopbaan, hernam ze. Je verdient het, want je bent een groot kunstenaar.
Dan keerde ze haastig naar huis terug.
Frits stond een ogenblik als wezenloos. Was dit echt de laatste keer dat hij met Dora gesproken had?
Toen kwam hij tot bezinning en liep tot aan de deur. Hij klopte aan maar Dora deed niet open. Frits wou ten einde raad naar binnen gaan, maar de deur was gegrendeld.
— Het is vreselijk! mompelde hij. Dat vergeef ik vader nooit!
Langzaam wandelde hij terug. Hij keek nog eens om maar zag geen beweging achter het raam.
— Dora gelooft niet wat ik haar zeg, dacht hij bij zichzelf. Ze denkt dat ik alleen op een pleziertje uit ben.

Frits wist niet dat Dora op dat ogenblik in haar slaapkamer lag te snikken omdat hij weg was.
— Waarom mocht het niet blijven duren ? vroeg het meisje zich af. Nu heb ik ontdekt dat ik kan schilderen, ik was zo gelukkig met hem en nu...
Alles was voorbij ! Het eentonige leven was opnieuw voor haar aangebroken.
Frits ging terug naar de herberg. Hij kon niet meer schilderen die dag. Hij was niet in de gepaste stemming.
— Lieve wint voorlopig ! bromde hij. Ik geef me echter niet gewonnen. Nu heeft ze me wel van Dora verwijderd, maar het lukt haar nooit me te koppelen aan Ann van Dord.
Mistroostig dwaalde hij rond. Zijn gedachten bleven bij Dora. Nu pas besefte hij dat zij meer voor hem was dan een meisje dat wou leren schilderen ! Hij begreep dat hij verliefd was...

XIII. KOPPIG

Het was zaterdagavond. Joris Lootens had net het werk op de hoeve afgemaakt. De volgende dag kon hij rusten. En toch was Joris niet tevreden. Sedert Carlos Vrieze hem verteld had dat Estelle 's avonds met de schilder ging wandelen, was hij achterdochtig geworden.
— Zou Estelle mij ontrouw zijn ? Of zou Carlos liegen ?
Joris wist het niet, maar hij begon Frits Verschalde te haten, ook al kende hij hem helemaal niet !
— Morgen zal ik weten hoe de vork aan de steel zit, mompelde hij.
De volgende dag zou heel de familie naar een tante in Menen gaan. Estelle was ook uitgenodigd.
De ouders van Joris merkten wel dat hij onrustig was. Iets hinderde hem. Maar toen zijn vader hem wat vroeg, antwoordde Joris dat ze hem met rust moesten laten.
Zondags was het weer heerlijk. Iedereen babbelde vrolijk. Joris hielp eerst de stalknecht en trok dan zijn mooie kleren aan.
— Waarom heb ik Carlos geloofd ? dacht hij bij zichzelf. Estelle zal komen, ik voel het.
Joris, zijn zus en zijn ouders reden naar de kerk. Daar had Joris met Estelle afgesproken.
Estelle stond er niet, maar Joris hoopte dat ze al in de kerk zou zitten. De familie Lootens ging naar binnen en Joris keek on-

middellijk naar de plaats waar Estelle gewoonlijk zat.
— Leeg! mompelde hij teleurgesteld. Zou ze niet komen? Misschien is ze naar een vroegere mis gegaan en duikt ze omstreeks tien uur op!
De tijd kroop tergend langzaam voorbij. Het duurde een eeuwigheid eer ze de kerk konden verlaten. Estelle was nergens te zien.
— Waar blijft Estelle? vroeg Maria, de jongste zus van Joris.
— Ze gaat niet mee, snauwde Joris.
— Gaat ze niet mee? herhaalde boer Lootens verbaasd.
— Ze kon niet weg vandaag, verklaarde Joris. Kom, als we tijdig in Menen willen aankomen, moeten we vertrekken.
In feite was hij veel liever gebleven. Zijn dag was bedorven zonder Estelle. Maar dat wou hij niet toegeven. Estelle mocht niet denken dat hij haar achterna zou lopen!
— Misschien komt ze nog, merkte zijn moeder op. Laat ons nog een ogenblikje wachten.
— Nee, bromde Joris. Ze gaat niet mee! Dat heb ik al gezegd.
Zijn moeder wist dat hij loog, maar vroeg geen verdere uitleg. Ze zou dat wel doen als hij kalmer was.
Estelle zag de familie Lootens vertrekken. Ze had achter een boom alles staan afloeren. Zodra het rijtuig uit het gezicht verdwenen was, kwam het meisje te voorschijn en ging de kerk binnen.
Ze was niet helemaal tevreden met zichzelf. Waarom ging ze Joris uit de weg? Omdat ze niet langer verliefd op hem was? Nee! Gewoon omdat ze hoopte dat Frits Verschalde haar zou vragen. De laatste dagen had Frits vaak met haar gepraat en was hij erg vriendelijk geweest! Daarbij kwam nog dat hij niet langer omging met Dorą Viota.
Na de mis vroeg een vriendin van haar:
— Waarom ben je niet meegegaan met Joris?
— Omdat ik geen zin had, snauwde Estelle. Gaat jou dat wat aan?
— Natuurlijk niet, antwoordde het meisje. Maar, is het waar...? Ze zeggen...
— Wat? vroeg Estelle nieuwsgierig.
— Wel, aarzelde haar vriendin, ze zeggen... er wordt verteld dat Joris je heeft laten staan. Hij wil niets meer met je te doen hebben. Hij is boos omdat die schilder bij jouw thuis verblijft.
Estelle haalde haar schouders op en liep verder.
— Wat een gekheid? mompelde ze nijdig. Waarom zou ik nog met Joris vrijen als er een heer op mij verliefd is?

XIV. OPHITSING

Frits Verschalde wandelde diezelfde zondagmorgen op de Kemmelberg. Bij de woning van Dora Viota hoorde hij geschreeuw. Wat gebeurde daar?
Hij holde er haastig heen. Op enkele passen van hem zag hij Dora. Ze was omringd door een paar mannen.
— Als je over een week niet vertrokken bent, steken we je huis in brand, hoorde hij één van ze dreigen. We hebben geen heksen nodig op de Kemmelberg!
Dora wou vluchten, maar die lui versperden haar de weg. Eén van ze trok brutaal aan haar haren. Frits was in enkele passen bij het meisje en riep tot de mannen:
— Stelletje lafbekken! Het is niet moeilijk een meisje aan te pakken. Ze kan zich natuurlijk niet verdedigen tegen vijf mannen. Maar wie durft het aan met mij te vechten?
De mannen waren totaal verbouwereerd door de plotselinge verschijning van Frits. Maar ze herstelden zich vlug.
— Waarmee kom jij je bemoeien? riep een van ze. Je durft niet eens een vinger naar me uitsteken!
Boosaardig keek hij de schilder aan. De oudste van het vijftal fluisterde hem wat in het oor. Dan wenkte hij Frits en liep met hem wat verderop. Dora maakte van die gelegenheid gebruik om weg te hollen.
— Mijnheer Verschalde, begon de oude man, ik ben Bieboo. Ik ben een pachter van je vader. Gisteren werd ik bij hem geroepen in Ieper...
De man aarzelde. Frits kreeg een akelig voorgevoel.
— Vertel op! zei hij.
— Je vader heeft me bevolen die juffrouw Viota van de berg weg te jagen, begon de man aarzelend.
— Waarom? vroeg Frits.
De man haalde zijn schouders op. Frits begreep dat de man wat voor hem verzweeg.
— Zeg me alles, man! gebood hij. Voor mij hoef je niet bang te zijn.
— Je vader beweerde dat die heks achter jou aanloopt. Dat hebben de lui van hier trouwens ook al gezegd. Ik kan natuurlijk best begrijpen dat een heer nu en dan eens een pretje wil, maar, zie je, ik ben een pachter en de wil van jouw vader is wet! Hij is de eigenaar van mijn hoeve!
— Dat is nog geen reden om hem te gehoorzamen! antwoordde

Frits. Heeft hij je iets beloofd ?
De man knikte.
— Ik heb drie zoons, mijnheer, en ik verdien niet veel. Als ik erin slaag de heks weg te jagen, krijg ik een stuk land bij.
— Het is schandelijk ! zei Frits verontwaardigd. Weet je dat je kunt gestraft worden voor wat je gedaan hebt ?
De man keek Frits ontsteld aan.
— Ik handel in opdracht van jouw vader ! Vergeet dat niet, mijnheer !
— Je weet dat je iedereen met rust moet laten ! Dat is alles !
— Maar wie zal erover praten ? Iedereen hier zou graag hebben dat die heks verdwijnt. Ze brengt ongeluk over onze gezinnen.
Frits balde zijn vuisten.
— Luister nou eens één ogenblik heel goed naar mij, begon hij. Als je het nog eenmaal aandurft juffrouw Viota te bedreigen, ga ik je meteen aangeven bij de politie. Begrepen ?
De man werd duidelijk bang en antwoordde kruiperig.
— Er zal haar niets gebeuren ! Maar...
— Maar ? herhaalde Frits.
— Wil je er dan ook voor zorgen dat jouw vader mij niets doet omdat ik hem niet gehoorzaamd heb ?
Frits beloofde dat en stapte weg in de richting van Dora haar huis.
— Vader durft dus toch zo ver gaan ! mompelde hij. Hoe is het mogelijk ? En dat alles om mij met Ann van Dord te laten trouwen ?
Frits kon echter de ware reden niet vermoeden.
— Vandaag ga ik nog naar Brugge om hen te zeggen dat ze mij met rust moeten laten of dat ze me nooit meer terugzien.
Nog voor hij kon aankloppen bij Dora, kwam ze naar buiten.
— Mijnheer Verschalde, zei ze, ik dank je voor je hulp. Maar nu zul je ook begrijpen dat het beter is dat we elkaar niet meer ontmoeten. Die mannen werden hierheen gezonden door je vader en ze zullen er niet voor terugschrikken hun bedreigingen uit te voeren.
— Je hoeft niet bang te zijn ! Ze zullen je geen kwaad meer doen. Ik heb gedreigd hen aan te geven bij de politie als ze hier nog durven opduiken.
— Je vader zal ze blijven ophitsen !
— Ook daarover moet je je geen zorgen maken. Vandaag nog ga ik naar Brugge om daaraan een einde te maken. Alles zal opnieuw rustig worden en we kunnen weer samen schilderen !
— Onmogelijk ! zei Dora beslist. Die vijandschap tussen jou en je

familie moet eindigen ! Zolang jij in ruzie leeft met hen, ben ik zelf ongerust. En er is ook nog de toestand van mijn moeder. Ze moet in een zeer kalme omgeving kunen leven.
De tranen sprongen in haar ogen en ze boorde ze nijdig weg. Dora mompelde nog iets als «dank je» en liep terug naar binnen.
Opgewonden stapte Frits naar de herberg van Ruys. Hij had geen oog voor de pracht van de stralende zondagmorgen. Hij was erg opgewonden over de houding van zijn vader. Hij begreep hem niet !

XV. DE BOZE GEEST

Omstreeks twintig uur kwam de familie Lootens thuis van Menen. Joris ging nog even naar de stal om alles na te kijken. Net toen hij de deur wilde sluiten, merkte hij dat er iemand was.
— Schrik niet, fluisterde een stem. Ik ben het ! Carlos Vrieze.
— Wat moet je hier ? vroeg Joris kort.
— Oh...niets... Ik zag jullie thuiskomen en ik wou je een goede avond wensen.
— Leugenaar, snauwde Joris. Je komt alweer wat vertellen over Estelle, niet ?
— Je hoeft niet boos te worden, suste Carlos. Het is toch mijn schuld niet dat ze tot 's avonds laat met die schilder wandelt.
— Het kan me niet schelen wat ze doet ! zei Joris. Ze kan lopen met wie ze wil. Ik wil niets meer van haar weten. Er zijn meisjes genoeg die ik kan krijgen.
— Dat meen je niet ! Je houdt nog van Estelle, maar je laat je aan de kant zetten door een stadsheertje ! Ik zou me zo niet in de luren laten leggen.
— Carlos, ga weg ! zei Joris ongeduldig. Ik wil met rust gelaten worden.
— Zoals je verkiest, snauwde de stroper. Maar als ik jou was, zou ik me tenminste verdedigen.
— Als je niet onmiddellijk verdwijnt, trap ik je buiten ! brulde Joris.
— Kalmpjes aan broertje ! suste Carlos hem. Ik ga al ! Misschien zie ik vanavond Estelle nog met haar schilder ! Het is zo'n romantische avond !
Gemeen lachend ging hij weg. Joris stond een ogenblik voor zich uit te staren. Dan vloekte hij luid.
— Zo, siste hij, ik word bedrogen ! Goed dat ik het weet ! Estelle

kan naar de maan lopen!
Hij liep terug naar het huis, maar voor de deur bleef hij aarzelend staan.
— Ik wil zekerheid hebben, mompelde hij en stapte snel het erf af naar de straat.
Wat later kwam zijn moeder buiten.
— Joris! riep ze. Joris!
Ze kreeg geen antwoord en ging een kijkje nemen in de stal. Haar zoon was nergens te bespeuren.
— Hij is naar het dorp of naar de Kemmelberg! dacht ze en werd plotseling onrustig.
Joris was de hele dag onnatuurlijk stil geweest. Niemand had een woord over Estelle mogen zeggen of hij was woedend uitgevaren. Ze had ook gemerkt dat Joris er heel afwezig bijgezeten had. Wat was er gebeurd tussen hem en Estelle? Waarom was het meisje vandaag niet meegegaan naar Menen?
Toen ze terug in het huis was zei ze tot haar man:
— Joris is nu nog weggegaan!
— Waarheen?
— Ik weet het niet! Hij had er niets over gezegd.
— Hij zal iets gaan drinken zijn met een paar vrienden. We zullen de deur open laten. Dan moeten we niet voor hem opblijven.
De dochters gingen naar hun kamer en vader Lootens maakte zich ook klaar om naar bed te gaan.
— Ik maak me zorgen! kloeg moeder Lootens.
— Waarom? vroeg haar man verwonderd.
— Joris was de hele dag zo vreemd!
— Je verbeeldt je alweer een hoop dingen! bromde boer Lootens.
Moeder Lootens zuchtte luid.
— Er is wat met hem en Estelle!
— Dat kan best! Alle geliefden kibbelen wel eens! Daarover moet je niet bezorgd zijn.
— Jij neemt het lichtjes op, maar ik heb het voorgevoel dat het iets ernstigs is. Joris is beslist naar de herberg van Ruys. Ik ben echt bang. Wat zal er nu gebeuren?
— Vrouw, nu overdrijf je toch! Joris is geen klein kind meer!
Maar mevrouw Lootens was niet gerustgesteld. Ze kende haar Joris. De hele dag had hij zijn woede opgekropt en als hij nu enkele glazen bier dronk, zou hij gewelddadig worden.
— Zou je niet eens tot bij Ruys gaan? vroeg ze aan haar man.
— Verdomme, moeder toch! bromde boer Lootens. Je praat over Joris alsof het een schooljongetje is. Hij is tweeëntwintig en weet

wat hij moet doen en laten!
— Dan ga ik zelf tot bij Ruys, zei ze beslist. Ik wil niet dat er ongelukken gebeuren!
— Nee, moeder! zei haar man kordaat. Jij blijft hier. Ik zal gaan omdat je zo aandringt. Ik ken je! Je zou toch geen oog dicht doen zolang Joris niet thuis is.
Boer Lootens trok zijn jas aan, zette zijn pet op zijn hoofd en stapte de deur uit.
— Tot straks! En maak je geen zorgen. Er zal niets gebeuren!
Moeder Lootens knikte maar was er helemaal niet van overtuigd.

XVI. NET OP TIJD

Intussen was Joris gehaast de berg opgerend. Steeds weer zag hij voor zich het beeld van Estelle in de armen van de schilder. Zijn woede werd haat. Hij zou zich wreken op dat stadsheertje!
Toen hij bij de herberg van Ruys kwam, brandde er nog licht. Hij gluurde door het raam en zag Edmond Ruys met enkele mannen kaart spelen in de gelagzaal. Estelle was er niet.
— Zou ze aan het wandelen zijn met dat stadsheertje? mompelde hij opgewonden.
Hij liep de hoek om en bonsde op de achterdeur. Hij hoorde stappen.
— Wie is daar? hoorde hij.
Het was Estelle haar stem.
— Ik ben het, Joris, antwoordde hij.
Estelle schoof de grendel weg en deed open.
— Er is toch een voordeur, zei ze nors.
Joris trok haar ruw naar buiten zonder een woord te zeggen. Estelle schrok en riep om hulp.
— Laat me los! schreeuwde ze.
— Nee, ik moet je wat zeggen.
— Niet op die manier! snauwde Estelle. Heb jij dan geen greintje tact?
— En jij dan? schreeuwde Joris woedend.
Frits had Estelle horen roepen en kwam haastig naar buiten.
— Wat gebeurt er? vroeg hij.
— Die brutale vlegel heeft me aangevallen! snikte Estelle.
Ze rukte zich los en liep het huis binnen.
— Nu gaat het tussen ons, mannetje! riep Joris buiten zichzelf van woede.

— Wie ben je ? vroeg Frits verbaasd.
— Je hebt me mijn meisje afgenomen ! riep Joris woest. Heb je niet genoeg aan de heks ?
Joris maakt een dreigende beweging. Frits was op zijn hoede en week enkele passen terug. Hij wou de deur dichtklappen, maar Joris verhinderde dat en wrong zich ook naar binnen.
Frits liep naar de keuken waar mevrouw Ruys zat.
— Vader ! gilde Estelle toen ze het woedende gezicht van Joris zag. Vader ! Kom vlug !
Joris lette niet op haar geschreeuw. Hij ging dreigend voor het meisje staan.
— Nu wil ik de waarheid horen ! raasde hij. Je zult me niet langer bedriegen ! Waarom ben je vanmorgen niet gekomen ?
— Hij is waarschijnlijk dronken ! merkte Frits op.
— Nee ! schreeuwde Joris. Ik ben niet dronken. Straks reken ik met jou af, kereltje ! Eerst wil ik met Estelle praten.
Ruys verscheen nu in de keuken.
— Wat is er hier gaande ? vroeg hij. Joris wat scheelt jou ?
— Vader, gooi hem eruit ! zei Estelle. Hij is een gemene ploert !
— Ik verzet geen voet ! antwoordde Joris beslist.
Edmond Ruys fronste zijn wenkbrauwen.
— Laten we een ogenblik kalm zijn, suste hij. In zo'n opgewonden stemming kunnen we niet praten. Joris wat scheelt er ?
— Estelle had me beloofd vanmorgen met me mee te gaan naar Menen maar ze is niet afgekomen !
— Ik had geen zin, legde Estelle uit. Ik had hoofdpijn.
— Leugens ! riep Joris. Carlos Vrieze heeft het me anders verteld.
— Carlos Vrieze ? herhaalde Edmond Ruys verbaasd. Je laat je toch niet ophitsen door die gemene stroper, wat ?
— Hij zegt de waarheid ! antwoordde Joris.
— Welke waarheid ?
— Dat Estelle 's avonds laat met die schilder loopt. Ook vandaag was ze bij hem.
— Je bent gemeen ! riep Estelle. Ik wil je hier niet langer zien. Loop mee met die mooie vriend van je !
— Joris, zei Edmond Ruys kalm, je stelt je dwaas aan wanneer je die gemene vent gelooft. Waarom laat je toe dat hij kwaad vertelt over het meisje van wie je houdt.
— Het is waar ! beweerde Joris.
— Het is niet waar ! kwam Frits tussenbeide. Het kan me niet schelen dat die ellendeling over me kletst. Hij wil iedereen tegen mij opzetten, maar ik wil hier Estelle verdedigen. Zij is een ernstig

meisje en alles wat Carlos vertelt, is gelogen!
— Je hebt Estelle toch geschilderd! Ik heb het zelf gezien!
Frits haalde zijn schouders op. Met zo'n dwaze knul viel niet te praten.
— Vader, alsjeblieft! Gooi hem buiten! smeekte Estelle.
Edmond Ruys luisterde echter niet naar zijn dochter.
— Iemand buiten gooien is wel het laatste! merkte hij op. En vooral met vrienden doe ik dat niet. Zelfs niet als ze zich dwaas aanstellen!
Dan draaide hij zich opnieuw om naar Joris.
— Joris, zei hij, ik denk toch dat je teveel gedronken hebt!
— Ik heb geen glas aangeraakt.
— Dan begrijp ik je niet!
— Edmond, Estelle bedriegt jou en mij ook. In plaats van mij aan de deur te gooien, zou je beter die gemenerd eruit trappen. Hij loopt van Estelle naar de heks en wie weet hoeveel meisjes hij in Brugge heeft.
Dat was teveel voor Edmond Ruys.
— Joris, let op je woorden. Nu ga je echt te ver!
— Ik zwijg niet voor een heertje uit de stad! smaalde Joris. Zien jullie dan niet dat hij achter Estelle aan zit? Iedere avond wandelen ze samen rond op de berg!
— Leugenaar! Gemene leugenaar! snikte Estelle.
— Edmond, laat je niet doen in je eigen huis, merkte mevrouw Ruys op.
Joris wou op Frits toespringen maar die was op zijn hoede. Bliksemsnel greep hij een stoel en hield die tussen hem en de razende man.
— Nu is mijn geduld ten einde! riep Ruys.
Hij grabbelde Joris beet en duwde hem de keuken uit. De kaartspelers uit de gelagkamer kwamen nu ook kijken.
— Laat me los! tierde Joris. Het is die vervloekte schilder die eraan moet!
— Help me een handje! wenkte Ruys zijn klanten.
Die waren meteen bereid. Het gebeurde wel meer dat ze een rustverstoorder aan de deur moesten zetten.
Joris worstelde tegen maar werd na enkele ogenblikken de straat opgesleept. Hij vloekte luid en schopte tegen de deur.
Iemand greep hem echter bij de arm. Het was Carlos Vrieze.
— Kom mee, zei hij. Nu heb ik gezien dat je een man bent.
— Ik wil die schilder hebben! schreeuwde Joris.
— Je zult hem hebben, beloofde de stroper stilletjes. Maar nu niet.

Ze zijn nu te talrijk.
Joris liep met Carlos een eindje verder. Daar gingen ze achter een struik zitten.
— Heb ik je de waarheid verteld? vroeg Carlos.
— Ja!
— Ben ik een kwaadspreker of een vriend? Je hebt nu zelf ondervonden dat ze je bij Ruys aan de deur gooien. Ze geven niets meer om jou. En dat komt allemaal door die schilder. Verjaag hem van de Kemmelberg en geef hem een goede afstraffing.
Joris luisterde gretig naar wat Carlos hem vertelde.
— Luister Joris, ik weet waar Verschalde slaapt. Je kunt gemakkelijk de luiken openbreken en naar binnen sluipen. Niemand zal wat kunnen bewijzen en hij zal een goede les gekregen hebben. Je moet tonen dat je een man bent en voor je meisje vechten!
— Kon ik hem maar in mijn vuisten krijgen! siste Joris.
— Nog een poosje geduld!
Zo ging Carlos door en hitste Joris steeds meer op. Die zag wit van woede en bij ieder woord van Carlos laaide zijn haat nog heviger op.
In de herberg was iedereen vertrokken. Het hele gezin zat met Frits rustig te praten over het gebeurde.
— Het is gewoon belachelijk, beweerde Frits. Carlos Vrieze heeft een hand in het spel. Hij is het die Joris ophitst. Estelle, je moet morgen eens rustig met Joris praten.
— Nooit! antwoordde Estelle. Hij kan voor mijn part altijd wegblijven.
Het deed haar pijn dat Frits zoiets zei. Wou hij dan dat ze bij Joris bleef?
— Ik wil hem nooit meer ontmoeten! verzekerde ze.
Ruys probeerde zijn dochter te kalmeren, maar Estelle raakte nog meer opgewonden en ging in zo'n stemming naar haar kamer.
— Morgen zal ze kalmer zijn, meende Edmond Ruys. Kom, laten we nu ook gaan slapen.
Frits zat op zijn kamer over een hoop dingen na te denken voor hij zich uitkleedde.
— Dat is vijand nummer twee, mompelde hij. Het wordt een mooie geschiedenis hier op de Kemmelberg. Dora wordt achtervolgd omdat ze een heks is en mij verwijten ze dat ik een don Juan ben. En geen van die dingen is waar!
Waarom vertelt die Vrieze dat allemaal? Ik heb hem toch niets gedaan?

— Morgen ga ik naar Brugge. Alles zal intussen misschien goed worden tussen Estelle en Joris!
Zijn gedachten dwaalden dan weer af naar Dora. In die korte tijd dat hij haar had leren kennen, had ze een grote plaats in zijn hart ingenomen.
Zo zat Frits in dromen verzonken toen hij plotseling opgeschrikt werd door gedempt lawaai bij zijn raam. Er werd aan de luiken gemorreld en hij hoorde fluisterende stemmen. Onmiddellijk greep hij naar zijn wapen maar borg het dan terug weg. Hij moest kalm blijven en geen onherroepelijk drama veroorzaken. Vlug ging hij bij Ruys aankloppen.
— Ruys, kom vlug naar mijn kamer! zei hij zachtjes.
— Wat gebeurt er? vroeg de man verbaasd.
— Ik geloof dat Joris en Carlos proberen bij mij naar binnen te komen! Vlug! Naar mijn kamer. Je zult het zelf horen.
— Nou is het genoeg! bromde Ruys. Ik ga buiten kijken.
Woedend liep hij de trap af en rukte de voordeur open. Hij zag nog net iemand in de struiken verdwijnen. Een donkere gestalte bleef tegen de muur staan. Ruys kon niet onderscheiden wie het was.
— Joris, ben jij dat? riep Edmond.
Hij kreeg geen antwoord. Joris glipte langs hem heen en sprong de keuken in. Daar liep hij tegen Frits op. Die wou net Ruys achterna.
— Wat was het? vroeg Frits in de mening dat hij Ruys voor zich had.
— Jij bent hier nog? raasde Joris. Nu heb ik je, kereltje. Ik steek mijn mes tussen je ribben!
Hij greep Frits vast maar die kon zich losrukken. Gezien op dat ogenblik klonk buiten de stem van boer Lootens:
— Joris, ben jij daarbinnen? Wat is er aan de hand?
— Je komt net op tijd, antwoordde Ruys die terug in de keuken was en het licht aanmaakte.
— Joris! riep zijn vader verwonderd. Laat dat mes vallen! Onmiddellijk!
— Eerst moet ik met die lafaard afrekenen! raasde Joris.
Hij kreeg geen kans want boer Lootens had hem bij zijn kraag gegrepen.
— Ga naar je kamer! fluisterde Edmond Ruys tot Frits. Dat is het beste op dat ogenblik.
Frits verdween en Joris kalmeerde onmiddellijk.
— Je moest je schamen! schold zijn vader. Weet je dat je moeder thuis angstig zit te wenen om jou?
Joris sloop naar buiten zonder één woord te zeggen. Boer Lootens

sprak nog een ogenblik met Edmond Ruys om te weten hoe de vork aan de steel zat. Dan vertrok hij met zijn zoon.
Toen ze beneden aan de berg waren zei Joris:
— Estelle bedriegt mij!
— Je kunt dat niet zomaar beweren, antwoordde zijn vader.
— Het is waar! hield Joris vol. Ze loopt met die vervloekte schilder?
— Heb je dat gezien?
— Toch een beetje! Hij schilderde haar portret!
Boer Lootens schudde zijn hoofd.
— En dat noem jij bedriegen! zei hij stilletjes. Joris, je laat je teveel ophitsen door Carlos Vrieze!
— Die kan toch ook de waarheid vertellen! Sedert die schilder bij hen verblijft, is Estelle helemaal veranderd. Vroeger was ze heel lief tegen mij en nu bekijkt ze me gewoon niet meer.
Boer Lootens zocht naar woorden om zijn zoon te bedaren. Hij wou hem niets verwijten. Want hij begreep dat harde woorden niets zouden uithalen.
— En zelfs al was het waar, jongen, moet je daarom iemand vermoorden?
— Ik was razend! Ik wist niet meer wat ik deed!
— Je moet je leren bedwingen, Joris! Zoniet zul je nog grote drama's veroorzaken.
Ze kwamen thuis en zodra Joris zijn moeder zag, barstte hij in tranen uit. Hij ging bij de tafel zitten en snikte hartstochtelijk.
— Wat is er? vroeg zijn moeder angstig.
— Gelukkig is er niets gebeurd, antwoordde haar man, ik kwam net op tijd.
Ze wou meer uitleg vragen maar boer Lootens fluisterde:
— Blijf nog een poosje bij hem. Hij zal je alles vertellen en jij kunt hem beter troosten dan ik.
Ze knikte en de boer verdween naar zijn slaapkamer. Joris bedaarde vlug en vertelde zijn moeder alles. Hij gaf toe dat hij te ver gegaan was maar schoof alle schuld op Estelle.
Vrouw Lootens praatte nog lange tijd met haar zoon en beloofde tenslotte zelf met Estelle te spreken.

XVII. NAAR BRUGGE

De volgende dag regende het. Frits was vrij vroeg opgestaan. Estelle hoorde hem zeggen dat hij voor enkele dagen naar Brugge

vertrok. Zij was diep teleurgesteld. Ze meende immers dat hij wegging omwille van het schandaal van de vorige avond en zij vond dat hij moest blijven om haar te verdedigen.
Toen ze in de keuken kwam, mompelde Frits een haastige groet.
— Estelle, maak het vandaag goed met Joris! Die jongen houdt dolveel van je!
— Nooit spreek ik nog één woord tegen hem!
— Praat geen onzin, Estelle, vermaande haar moeder. Ik ben het eens met Frits. Joris is een beste kerel en wat gisterenavond gebeurd is, was gewoon een misverstand.
Frits mengde zich niet verder in het gesprek. Estelle was nog veel te opgewonden om ernstig na te denken. Hij at vlug, nam zijn bagage en liep naar de deur.
— Dag mevrouw, dag Estelle! Tot over enkele dagen!
Estelle liep achter Frits aan in de hoop dat hij haar nog wat zou zeggen. Maar Frits deed net alsof hij haar niet zag. Hij had al moeilijkheden genoeg met Carlos Vrieze. Hij wou ook Joris niet tegen zich in het harnas jagen.
Frits was somber gestemd toen hij op de trein naar Brugge zat. Het zou geen prettige thuiskomst zijn. Integendeel! Er zouden harde woorden vallen! En waarom? Om een huwelijk met Ann van Dord te vermijden? Nee! Want niemand kon hem daartoe dwingen. Hij zou ervoor zorgen Ann niet meer te ontmoeten en zij zou zelf wel inzien dat het nooit wat zou worden tussen hen. Hij zou echter moeten vechten om Dora Viota, om haar rust, haar veiligheid. In feite kon hij ook dat vermijden. Door gewoon niet meer terug te gaan naar de Kemmelberg. Maar dat wou hij niet.
— Ik ga om met de mensen die ik verkies. Vader en Lieve kunnen daar niets op aanmerken!
Toen hij in Brugge aankwam, regende het nog altijd. Frits stapte onmiddellijk naar huis. Mevrouw Verschalde maakte de deur voor hem open.
— Wat een verrassing! lachte ze. Kom vlug naar binnen. Ik ben echt blij je te zien! Ik vermoedde al dat je zou komen want met zo'n weer kun je toch niet werken, wat?
Frits vroeg zich verwonderd af of zijn moeder echt de ware reden van zijn bezoek niet kon gissen. Zou zij volledig buiten het gekonkel van Lieve en vader staan?
Mevrouw Verschalde zette vlug een kopje thee en ging naast Frits op de fauteuil zitten.
— Je komt net op het gepaste ogenblik. legde ze Frits uit. We moeten vanavond naar de Van Dord's. Mijnheer viert zijn naam-

dag. Lieve is al bij ze.
— En waar is vader?
— In de stad. Hij zal meteen thuiskomen.
Frits keek zijn moeder ernstig aan.
— Moeder, zei hij dan, ik ga deze avond niet naar dat feest.
— Nee?
— Nee! antwoordde Frits beslist. Weet je wat er allemaal gebeurd is sedert ik op de Kemmelberg ben?
Mevrouw Verschalde haalde haar schouders op.
— Vader en Lieve vertellen me niet zo heel veel. Dat weet je! Ik heb wel gemerkt dat ze vaak met elkaar fluisterden. Toen Lieve het had over haar uitstapje met Ann was ik er volledig tegen. Het leek erop dat ze je gingen bespieden!
— Precies! knikte Frits. Hebben vader of Lieve niet over Dora Viota gepraat?
- Het meisje dat les van je krijgt?
Frits knikte.
— Ze hebben me wel wat gezegd maar zoals gewoonlijk overdreven ze!
— Het is gewoon schandelijk wat ze gedaan hebben! riep Frits plotseling uit. Moeder, jij moet alles weten! Ik verdraag niet langer dat ze achter mijn rug zo'n gemene streken uithalen.
Gejaagd vertelde Frits alles over de handelswijze van zijn vader en het gekonkel van Lieve. Hij praatte ook over de pachter die enkele mannen samengeronseld had om Dora het leven onmogelijk te maken.
Mevrouw Verschalde was diep verontwaardigd.
— Dat wist ik niet, Frits. Echt! Ze hebben er met geen woord over gerept.
— En dat alles om mij aan Ann van Dord te koppelen! Ik begrijp vader niet
— Ik ook niet! zuchtte mevrouw Verschalde. Iedereen heeft toch het recht om zelf uit te maken met wie hij wil huwen. Dat is een louter persoonlijke zaak. Niemand heeft daar wat mee te zien.
— Ik ben hierheen gekomen om van vader een verklaring te krijgen. Beseft hij dan niet dat hij met vuur speelt? Zoiets kan een gerechtszaak worden. Die rauwe lui ginds hollen maar door. Ze spraken er zelfs over het huis van Dora in brand te steken.
— Vreselijk! kreunde Frits zijn moeder.
— Ik schaam me echt over vader. Hij maakt misbruik van zijn positie om een pachter aan te zetten tot dergelijke gemeenheden.
— Het gaat mijn begrip te boven! zei mevrouw Verschalde.

Dan begon ze vragen te stellen over Dora Viota.
— Die naam heb ik nog gehoord! meende ze.
Frits vertelde haar de weinige dingen die hij over het meisje wist.
— Ze is waarschijnlijk van goede afkomst, begon hij. Erg beschaafd en ontwikkeld. Ze wil me helaas geen woord zeggen over haar familie of haar verleden. Dora bekeek me vaak toen ik aan het werk was. Daarom stelde ik voor haar wat les te geven. Ze bleek aanleg te hebben voor schilderen en ze was echt blij dat ze het kon leren. Nu is alles voor bij. Dora wil me niet meer ontmoeten. Ze trekt zich liever terug dan me last te bezorgen met mijn familie.
— Dat is edelmoedig! prees mevrouw Verschalde. Dat is een positief punt.
Frits praatte nog wat door. Toen hij zweeg zei mevrouw Verschalde:
— Alles wat je zegt, geeft me een goede indruk over haar! Het is heel wat anders dan iemand in een net lokken zoals je vader het voorstelde.
— Hoewel ik maar heel weinig weet over Dora, kan ik je toch verzekeren dat ze even beschaafd is als Lieve en Ann van Dord!
— Zeg eens, Frits! zei zijn moeder plotseling, hou je van dat meisje? Je weet dat je openhartig kunt zijn tegenover mij.
Frits bloosde.
— Ja moeder, ik denk dat ik haar lief heb, maar ik verzet me tegen dat gevoel.
— Waarom?
— Omdat ik haar niet ken. We hebben wel veel bij elkaar gezeten, maar we hebben nog maar heel weinig gepraat. Ik weet niets af van haar verleden.
— Ik weet dat je voorzichtig zult zijn!
— Geloof me, moeder, als ik zeg dat ik niet lichtzinnig ben. Ze verwijten kunstenaars heel vaak dat ze losbollen zijn! Dat ben ik niet! Ik voel veel genegenheid voor Dora, maar ik weet niet of zij dat ook voor mij voelt. Ik zal wachten om over mijn gevoelens te spreken tot ik weet wie ze eigenlijk is.
Mevrouw Verschalde legde haar hand op Frits zijn schouder.
— Ik heb het volste vertrouwen in jou! verzekerde ze. Je moet de stem van je hart volgen in dergelijke zaken. Een huwelijk moet op liefde gebouwd zijn.
Ze praatten zo nog wat verder tot ze mijnheer Verschalde hoorden thuiskomen.
— Frits, blijf kalm, smeekte mevrouw Verschalde. Je kent vader!

Frits glimlachte flauwtjes.
— Ik zal mijn best doen, moeder.
Zijn vader kwam de woonkamer binnen. Zijn gelaat klaarde op toen hij Frits zag. De jongen begroette hem heel hoffelijk.
— Ja, het wordt wel slecht weer om op de Kemmelberg te blijven werken, begon mijnheer Verschalde.
— Het kan niet mooi blijven, vader. De winter is op komst.
— Als de slechte dagen komen, vlucht iedereen terug naar de stad, knikte zijn vader.
Hij ging in zijn fauteuil zitten.
— Vrouw, geef me een likeurtje. Ik drink op de terugkeer van Frits.
Hij wendde zich weer tot zijn zoon.
— Ben je hier al lang?
— Een half uur geleden ben ik thuisgekomen!
— Alles goed bij Ruys?
— Ja, vader. Ik moest je hun groeten overbrengen.
Frits zocht naar het gepaste ogenblik om de reden van zijn komst te vertellen.
— Ruys is een goed mens, maar veel te eenvoudig voor ons, niet? Die buitenlui zijn zo weinig ontwikkeld! Het weer en het land zijn de enige onderwerpen waarover ze kunnen praten.
— Voor hen zijn die ook erg belangrijk, vader, merkte Frits op. Ze moeten ervan leven! Niet iedereen is zo welgesteld als wij!
Mijnheer Verschalde reageerde niet op die stekelige opmerking.
— Het dode seizoen breekt weldra aan, vervolgde hij. Tenminste wat het toerisme betreft. Je zult nu rustig hier kunnen werken.
Frits wenste niet langer te huichelen.
— Vader, ik ga terug naar de Kemmelberg. Ik wil de berg ook in de winter schilderen.
Meteen gleed er een schaduw over het gezicht van zijn vader.
— Je komt dus niet voor de hele winter thuis? vroeg hij.
— Nee, vader, alleen voor enkele dagen!
— Ik hoop dat die gekheid ginder toch voorbij is?
— Laat ons daarover nu niet praten, vader. Moeder zou zenuwachtig worden. Na het eten kom ik even bij jou op je kamer.
— Je moeder mag horen welke dwaasheden je uithaalt! antwoordde mijnheer Verschalde. Tot nu heb ik alles voor haar verzwegen. Ik dacht dat je tot inkeer zou komen, maar nu moet ze het weten!
Ben je naar Brugge gekomen voor de naamdag van mijnheer Van Dord?

— Nee, ik wist niet dat het vandaag was!
— We zijn met z'n allen uitgenodigd vanavond. Lieve is er al!
Frits zweeg. Hij zou later zeggen dat hij er niet heen ging.
Mevrouw Verschalde kwam de kamer binnen met een karaf likeur.
— Frits blijft hier slechts een paar dagen! zei mijnheer Verschalde direct.
— Ja, dat weet ik!
— En jij vindt het doodgewoon dat hij terug naar de Kemmelberg trekt?
— Frits moet zelf zijn werk organiseren. We kunnen daarover straks nog even praten.
— Ik praat er nu over! zei de heer Verschalde koppig. Heeft Frits je al gesproken over die Dora Viota?
Mevrouw Verschalde knikte.
— Heel openhartig zelfs!
— Heb jij er niets op tegen dat hij met die meid omgaat?
— Ik vertrouw Frits en ik ken hem genoeg om te weten dat hij niet omgaat met mensen die ons niet waardig zijn!
— Jij gelooft natuurlijk alles wat je zoontje je vertelt! spotte haar man. Hij stelt die Dora natuurlijk voor als een heilige, als een voorbeeld van deugd en eerlijkheid! Maar ik ken mijn plicht. Ik zal waken over mijn onverstandige zoon. Ik heb inlichtingen genomen en die heks is een slet!
Frits moest zich inspannen om niet op te vliegen tegen zijn vader.
— Vader, mag ik je vragen wie dat gezegd heeft?
— Je gelooft me niet?
— Er wordt zoveel geroddeld over bepaalde mensen. Daarom had ik graag zekerheid.
— Ik ben niet te rade gegaan bij domme lui! riep zijn vader uit.
— Als je me wilt weghouden van haar, zul je me de bron van je inlichtingen moeten verklappen! zei Frits op een beslissende toon.
— Met andere woorden, je vertrouwt je eigen vader niet?
— Ik herhaal dat sommige mensen uit kwaadwilligheid en uit bijgeloof juffrouw Viota belasterd hebben, antwoordde Frits kalm. Mijn indruk over haar is echter helemaal anders. Juffrouw Viota loopt me niet na. Integendeel, ze wil me niet meer ontmoeten omdat ze denkt dat ik door haar moeilijkheden zou krijgen. Een slet handelt niet zo!
Mijnheer Verschalde zijn gezicht klaarde een ogenblik op.
— Zo, zo, ze wil je niet meer ontmoeten! En jij, de zoon van de rijke Verschalde smeekt om de gunsten van een meid uit een armzalige hut!

— Daarover gaat het niet!
— Waarover dan wel?
— Over rechtvaardigheid!
— Ach jij met je grote woorden altijd! zei mijnheer Verschalde verveeld.
Frits liet zich echter niet afsnauwen.
— Rechtvaardigheid is geen groot woord, wel een gewichtig iets!
— Wat kan mij rechtvaardigheid schelen! antwoordde zijn vader. Ik wil dat je wegblijft van de Kemmelberg. Je stort jezelf in een dwaas avontuur. Waarom ben je eigenlijk gekomen?
— Om je te vertellen dat ik verhinderd heb dat er iets ergs gebeurde met juffrouw Viota!
Frits noemde de naam van de pachter en de bedreigingen die de man geuit had.
— En die kerel scheen door jou gezonden te zijn! besloot hij.
De heer Verschalde knikte. Niet één spiertje van zijn gezicht bewoog.
— Is dat werkelijk waar? vroeg mevrouw Verschalde.
— Ik gebruik de middelen waarover ik beschik, antwoordde haar man koeltjes op. Bovendien heb je mij niets te verwijten. Frits is de schuld van alles.
Frits wou een gevat antwoord geven, maar zijn vader was opgestaan en verdween uit de kamer.
— Er valt met hem niet te praten! zuchtte mevrouw Verschalde. Hij wil altijd gelijk halen.
— Moeder, moet ik nu toegeven? vroeg Frits.
Zijn moeder keek hem aan en zei:
— Je moet handelen volgens je geweten, jongen. Als je meent dat juffrouw Viota je eerbied verdient, moet je haar helpen en haar bijstaan!
Frits kreeg tranen in zijn ogen.
— Je bent een schat van een moeder, zei hij ontroerd en gaf haar vlug een zoen op haar voorhoofd.
Frits zag zijn vader terug bij het middagmaal, maar er werd geen woord gesproken. Na het diner vertrok zijn vader onmiddellijk naar de stad, voor zaken.

XVIII. EEN VERRASSING

Ondanks de gespannen stemming tussen hem en zijn vader, besloot Frits toch enkele dagen in Brugge te blijven. De dag na zijn

thuiskomst ging hij een bezoekje brengen aan de heer Devloe, een vooraanstaand kunstkenner.
Ze praatten eerst wat over koetjes en kalfjes en dan leidde de heer Devloe Frits rond in zijn atelier. Opeens bleef Frits verbaasd staan voor een groot schilderij. Het was het portret van een kind dat als twee druppels water geleek op Dora Viota.
— Dora Viota! mompelde hij heel verwonderd.
— Ja, dat portret werd geschilderd door Viota! legde Devloe hem uit.
Nu wist Frits helemaal niet meer waar hij het had.
— Heb je een schilder Viota gekend? vroeg hij.
Devloe knikte.
— Heel goed zelfs! Voor enkele jaren woonde hij nog in Brugge. Ik heb hem vaak bezocht.
— Had hij een dochter?
— Hij had een vrouw en een kind maar die heb ik nooit gezien. Viota had zijn atelier vrij ver van zijn huis en het was altijd daar dat ik hem ontmoette. Het schijnt dat zijn vrouw zwak van geest was.
— Dat is het portret van zijn dochter! riep Frits uit. Ik ken haar. En nu begrijp ik ook waarom ze zo'n belangstelling heeft voor de schilderkunst. Haar vader moet een groot kunstenaar geweest zijn. Is hij dood?
De heer Devloe aarzelde even.
— Hij is plotseling uit Brugge verdwenen zonder aan iemand iets te zeggen. Niemand kent de reden van dit overhaastig vertrek. Ik heb nooit gehoord dat hij schulden had.
— En nam hij zijn vrouw en zijn kind mee?
— Ik veronderstel van wel. Het huis op de Gouden-Handrei was toch leeg. Heb jij zijn dochter ontmoet?
— Ja, op de Kemmelberg!
— Ze zijn dus in Vlaanderen gebleven. Is Viota er ook nog?
— Nee, alleen Dora en haar moeder.
Frits begon enthousiast te praten over zijn ontmoeting met de zogenaamde heks van de Kemmelberg. Hij repte evenwel met geen woord over de onaangenaamheden die daaruit voortgevloeid waren.
— Het is allemaal nogal vreemd, merkte Devloe op. Hoe is hun financiële toestand?
— Ik geloof niet dat ze echt arm zijn. Ze wonen wel vrij schamel.
Devloe toonde hem nog verschillende werken van Viota. Ze hadden alle een grote waarde naar hij beweerde.

— Als het nodig is, kan ik één van die doeken verkopen! zei Devloe. Het zou jammer zijn als ze mochten honger lijden!
Frits wou nog een hoop zaken weten over de familie Viota. Hier had hij immers een aanknopingspunt gevonden!
— Was Viota een Belg?
— Nee, een Spanjaard. De sporen van de Spaanse invloed in Vlaanderen interesseerden hem sterk. Hij was trouwens een heel ontwikkeld man.
— En zijn leven?
— Ik heb nooit iets over onregelmatigheden gehoord! Hij was een echt artiest. Hij leefde volledig voor zijn kunst.
Frits had de heer Devloe kunnen omhelzen. Zo blij was hij met die openbaring.
— Zijn er veel mensen hier in Brugge die hem gekend hebben!
— Nee! Viota kwam weinig in kontakt met de Bruggelingen. Het was een erg gesloten iemand.
Ze praatten nog een poosje over de schilder en dan stond Frits op.
— Wanneer ga je terug naar de Kemmelberg? vroeg Devloe.
— Over enkele dagen! Heb je zin om eens over te komen?
— Graag! knikte Devloe. Laat me weten wanneer het best past voor jou.
— Uitstekend! antwoordde Frits. Tot over enkele dagen misschien!
Nog diep onder de indruk van wat hij vernomen had, keerde Frits terug naar huis.
— Zal ik weldra de hele geschiedenis van Dora kennen? mompelde hij.
Nu wist hij dat ze zijn liefde waardig was, maar zou zij van hem houden?
Hij hoopte het!

XIX. TERUG OP DE KEMMELBERG

Enkele dagen daarna kwam Frits weer op de Kemmelberg. Mevrouw Ruys was alleen. Ze was verbaasd hem zo vlug al terug te zien. Frits gaf evenwel geen uitleg. Mevrouw Ruys begon dan maar meteen de laatste nieuwtjes te vertellen. De moeder van Joris was bij haar en Estelle geweest om te vragen alles weer in orde te maken. Estelle wou er echter niets meer van weten en had gedreigd Joris aan de deur te gooien als hij zich nog eenmaal in de buurt durfde vertonen.

— Jammer dat Estelle zo koppig is, zuchtte Frits. Nu zal Joris voor altijd een wrok blijven dragen tegen mij.
— Misschien wordt alles toch weer goed! meende mevrouw Ruys. Ik hoop het!
Frits knikte maar. Hij beloofde haar zelf eens met Estelle te praten.
Dan droeg hij zijn bagage naar zijn kamer en ging naar buiten. Het stormde en Frits moest vechten tegen de wind om vooruit te komen. Maar hij hield van zo'n weer. Het zette hem aan om grootse dingen te ondernemen. Op zulke ogenblikken voelde hij zich tot alles in staat, hij zou de hele wereld kunnen verslaan! Zijn bloed joeg wild door zijn lichaam. En opeens verlangde hij heel erg naar Dora! Hij kon niet wachten tot de volgende morgen. Hij wou haar onmiddellijk zien!
— Ik moet haar zeggen dat ik haar liefheb! Ze moet het weten!
Hij versnelde zijn pas. Alle luiken waren gesloten toen hij bij het huisje van Dora kwam. Hij aarzelde even. Zou hij aankloppen?
— Waarom zou ik het niet doen? dacht hij bij zichzelf. Ik kom met goede bedoelingen!
Hij klopte aan en Dora opende de deur.
— Goede avond, juffrouw Viota, groette Frits.
— Dag, mijnheer Verschalde! zei ze stilletjes.
Plotseling verscheen Carlos Vrieze naast het huis.
— Laat hem niet naar binnen, Dora! schreeuwde hij boven het geraas van de wind uit.
— Kom! zei Dora haastig.
Achter de rug van Frits grendelde ze de deur opnieuw. Buiten vloekte Carlos Vrieze luid. Hij deed echter geen poging om binnen te geraken.
Bij het vuur zat de oude vrouw voor zich uit te staren.
— Ga zitten, nodigde Dora uit en bood hem een stoel aan.
— Die brutale kerel doolt hier alweer rond, merkte Frits op.
— Daarom heb ik je binnengelaten, antwoordde Dora. Ik had je toch gevraagd niet meer hierheen te komen.
— Ik ben niet bang voor Carlos Vrieze, zei Frits op een luchtige toon.
— Dat is de reden niet, mijnheer Verschalde!
— Je denkt aan mijn familie? Mijn vader en mijn zus? Die laten me koud. Ik heb over jou gesproken met mijn moeder en zij vindt het best dat ik met je omga.
— Ik heb een brief ontvangen van je vader, zei Dora. Hij biedt me een boel geld aan als ik van de Kemmelberg wil verdwijnen.

— Hoe gemeen! riep Frits verontwaardigd uit.
— Zo'n voorstel wijs ik natuurlijk af, zei Dora vlug. Maar denk je ook niet dat het beter is dat je me niet meer ziet?
— Helemaal niet! antwoordde Frits. Mijn vader heeft gewoon het recht niet je zoiets te schrijven...
— Je vader wil me weg van hier omdat jij hier blijft werken. Hij verdenkt er mij dus nog altijd van je na te lopen en dat wil ik niet.
— Omdat mijn vader een dwaasheid begaat, hoef ik hem daarin niet te steunen! Bovendien is er meer... Deze week heb ik vernomen dat je vader een groot kunstenaar was. Ik heb heel wat werken van hem bewonderd.
Dora leek erg geschokt te zijn door deze mededeling.
— Waarom heb je dat voor mij verborgen, Dora? Waarom mocht ik dat niet weten?
— Mijnheer, spreek niet over mijn familieaangelegenheden, zei Dora op een kille toon.
— Maar ik heb met een vroegere vriend van je vader gesproken, met een zekere mijnheer Devloe.
De oude vrouw keek plotseling op. Het was net of ze een bekende klank gehoord had.
— Noem geen namen! smeekte Dora. Moeder is dan zo onrustig.
— Ik merk dat je verdriet hebt, zei Frits zachtjes.
— Over het verleden praat ik niet! zei Dora kordaat.
— Dan zal ik er ook over zwijgen, Dora. Maar vertrouw me alsjeblieft. Weet je... ik hou van jou!
Dora maakte een afwerend gebaar, maar werd bleek van ontroering.
— Spreek niet verder, drong ze aan. Ga nu weg!
— Je gelooft me niet.
— Oh, jawel! antwoordde Dora. Maar...
— Nog nooit heb ik dit aan een meisje gezegd... ook niet aan Ann van Dord.
— Mijnheer Verschalde, dat gaat me niet aan. Je bent volledig vrij te doen wat je goeddunkt. Ik sta er buiten!
— Ik mag je toch zeggen dat ik je liefheb? Ik zal mijn moeder vragen dat ze hier heen komt. Dan kun je met haar praten.
— Nee! zei Dora op beslissende toon. Dat doe ik niet.
— Waarom niet? Laat ik je dan zo onverschillig?
— Ik heb andere problemen!
Frits keek in de richting van de oude vrouw.
— Bedoel je je moeder? Ik zal voor haar zorgen. Jullie kunnen bij elkaar blijven. Daarover hoef je je geen zorgen te maken...

— Mijnheer Verschalde, onderbrak Dora hem, ik verzoek je nogmaals over die zaak te zwijgen.
Frits luisterde echter niet en probeerde haar toch te overtuigen. Maar Dora onderbrak hem opnieuw.
— Mijnheer Verschalde, ik heb je gevraagd niet verder te praten! zei ze verwijtend.
Frits zuchtte. Hij moest het onderspit delven.
— Dan ga ik maar, zei hij. Zo zullen vader en Lieve toch triomferen. Ze zijn in hun opzet gelukt!
Dora had medelijden als ze hem zo teneergeslagen zag staan.
— Frits, zei ze zachtjes. Ik stel het volste vertrouwen in jou, maar bepaalde familieomstandigheden dwingen me zo te handelen.
— Welke? drong Frits aan. Dora, zeg het me! Misschien kan ik je problemen oplossen.
— Nee, Frits, dat kun je niet! Nu niet en nooit!
— Dora, denk over mijn voorstel na. Wijs me niet meteen af.
Dora keek verlegen naar de grond.
— Ik kan je niet zeggen wat me drukt. Eerbiedig mijn geheim, Frits.
— Zal het dan nooit...?
— Het gaat niet!
— Heb je me niet lief, Dora? Antwoord eerlijk!
Dora slikte.
— Ik ben je erg dankbaar voor je vriendschap, maar we moeten elkaar uit de weg gaan. Vertrek van de Kemmelberg. Dan zul je me gemakkelijker vergeten.
— Dora, je hebt me geen antwoord gegeven op mijn vraag. Liefde is niet hetzelfde als dankbaarheid.
— Je zou nu beter terug naar huis gaan, Frits. De storm neemt nog toe en je moet een heel eind stappen. Kijk uit voor Carlos Vrieze. Hij zal beslist in de buurt rondzwerven.
— Ik ben niet bang.
— Je moet toch voorzichtig zijn, maande Dora hem aan. Die kerel is gevaarlijk.
— Dora, kreunde Frits, is dat je antwoord?
— Ik kan niet anders, antwoordde ze dringend. Laten we niet steeds weer hetzelfde herhalen.
Frits maakte een wanhopig gebaar.
— Om je mijn liefde te verklaren, om dicht bij jou te zijn, ben ik vandaag speciaal van Brugge gekomen!
— Dat had je niet moeten doen, zei Dora kort.

— Ik verlangde zo naar jou... Dora, ik kan je niet missen. Ik vind het verschrikkelijk dat je me afwijst.
— Je zult wel over deze tegenslag heenkomen! Ik heb er al zoveel gehad en ik heb ze moedig gedragen. Probeer jij hetzelfde te doen.
Frits voelde dat het tijd was om weg te gaan. Hij gaf Dora een hand.
— Ik verdwijn, zei hij. Maar ik blijf hopen!
— Pas op voor Carlos Vrieze! waarschuwde Dora nogmaals.
Frits haalde zijn schouders op, opende de deur en liep weg. De wind loeide vervaarlijk rond het huis.
Dora grendelde de deur en leunde ertegen.
— Frits houdt van me en ik moet hem wegzenden, mompelde ze. Waarom kan ik nooit gelukkig zijn?
Plotseling hoorde ze een gil. Dora verstijfde.
— Carlos! flitste het door haar hoofd. Hij heeft Frits aangevallen! Ook dat nog! Ze vechten om mij!
Wild opende ze de deur, maar hoorde alleen de wind. Geen scheldende stemmen, geen kreten. Was de ruzie al beëindigd? In wiens voordeel?
Een angstig gevoel bekroop haar. Ze haalde een lantaarn uit de kast en snelde naar buiten.
Zou Carlos Frits neergeslagen hebben? Lag hij ergens gewond?
— Frits! Frits! riep ze snikkend.
Nu beheerste ze haar gevoelens niet meer. Ze wou het uitschreeuwen dat zij hem lief had.
Hijgend liep ze rond. De lantaarn schommelde heen en weer. Opeens zag ze Frits liggen onder een dikke tak.
— Goeie genade! hoorde ze iemand zeggen. De heks is daar!
Dora knielde bij Frits neer en zag dat hij gewond was aan zijn hoofd. Hulpeloos keek ze rond. Opeens zag ze twee mannen in haar richting komen.
— Hei! riep ze en wenkte hen. Om de liefde Gods, help me. Hier ligt een gewonde man.
De mannen bleven aarzelend staan.
— Help me dan toch! herhaalde Dora. Die man heeft zorgen nodig. Hij kan hier niet blijven liggen en ik alleen kan hem niet tot in mijn huis dragen.
Nu kwamen de mannen aangelopen.
— Het is de schilder uit Brugge! zei er een. Er is een afgewaaide tak op hem gevallen. Kijk, hij bloedt aan zijn hoofd.
— Frits! schreeuwde Dora. Frits! Hoor je me? Ik ben het, Dora!
Maar Frits bewoog niet.

— Draag hem naar mijn huis! beval ze.
De mannen namen de tak weg en tilden Frits op. Dora lichtte bij. De oude vrouw scheen niets te merken. Nog altijd staarde ze wezenloos voor zich uit.
— Leg hem op de rustbank, zei Dora.
Ze haalde onmiddellijk doeken en water en waste de wonde schoon.
— Het is een lelijke jaap, merkte een van de boeren op. Die tak heeft hem goed geraakt.
Dora dacht heel even aan Carlos Vrieze. Zou hij Frits aangevallen hebben of was dit een ongeluk?
In enkele tellen had Dora een verband gelegd. Frits kwam evenwel niet tot bewustzijn.
— Zou iemand van jullie Edmond Ruys willen verwittigen? Hij moet hiervan afweten!
De mannen vertrokken onmiddellijk en Dora bleef alleen achter bij de gewonde. De oude vrouw bleef bewegingloos zitten!
— Frits, hoor je me? vroeg Dora. Frits, jongen, ik ben het, Dora...
Telkens opnieuw boende ze haar tranen weg. Ze had er zoveel spijt van dat ze hem weggezonden had! Ze voelde zich plotseling verschrikkelijk eenzaam en verlangde dat Ruys er zou zijn.
Na een halfuur klopte hij aan. Estelle was bij hem. Ze keek uit de hoogte tegen Dora.
Edmond Ruys ging onmiddellijk tot bij het rustbed waar Frits lag.
— Is hij nog altijd niet tot bewustzijn gekomen? vroeg hij aan Dora.
Het meisje schudde ontkennend haar hoofd.
— Zouden we Frits niet overbrengen naar mijn huis?
— Dat is onmogelijk, mijnheer Ruys, zei Dora heel beslist. Vooreerst is het nu geen weer om een zieke te vervoeren en daarbij is het nodig dat Frits rustig blijft. Dat is een eerste vereiste in zo'n geval.
Ruys knikte. Dora had gelijk.
— Kan ik iets voor hem doen? vroeg Ruys.
— Nee, mijnheer, antwoordde Dora. Ik heb de wonde goed verbonden en dat is voorlopig alles wat we kunnen doen.
— Moet ik een dokter halen?
Dora haalde haar schouders op.
— Het zou wel gewenst zijn dat er een dokter kwam, maar hij zal nu niet veel kunnen doen. We moeten wachten tot morgen. Het is echt niet nodig dat je nog zo ver gaat! En bij zo'n stormweer! Je kunt ook gewond raken!

Maar Ruys vond dat het zijn plicht was de dokter te verwittigen.
— Estelle, blijf jij hier bij Frits?
Maar Estelle had helemaal geen lust om alleen bij de heks te blijven.
— Ik zal wel op Frits letten, zei Dora toen ze zag dat Estelle tegenstribbelde. Komt u nog terug, mijnheer Ruys?
— Natuurlijk! Ik zal voortmaken!
Dan vertrok hij met Estelle.
— Vader, zei Estelle toen ze naast hem voortstapte, heb je nu begrepen dat Dora een heks is!
— Waarom? vroeg Edmond Ruys verbaasd.
— Ze wou niet dat er een dokter kwam! Wie weet welke heksenzalfjes ze aan die wonde gesmeerd heeft!
— Estelle, praat geen gekheid! Dora vond het wenselijk dat er een dokter kwam. Ze wou me alleen niet door zo'n weer laten lopen. Bovendien heeft ze de wonde goed verzorgd.
— Hoe kwam Frits bij haar huis? Ik ben er zeker van dat ze hem in een hinderlaag gelokt heeft.
Ruys antwoordde niet meer. Hij vond wat zijn dochter vertelde al te dwaas.
Ze vonden de dokter thuis en hij ging onmiddellijk met hen mee de berg op.
Hij onderzocht de wonde heel nauwkeurig en zei dan verrast tot Dora:
— Je zou een pracht verpleegster zijn, juffrouw! De jongeman hier heeft geluk gehad toen hij in jouw handen viel. Hij kreeg een uitstekende verzorging!
— Het verband was dus goed gelegd? vroeg Dora.
— Meesterlijk! prees de dokter. Waar heb je dat geleerd?
— In het Sint-Janshospitaal in Brugge. Daar heb ik ooit enkele cursussen gevolgd.
De dokter knikte goedkeurend. Hij sloot zijn tas en zei:
— Voorlopig kan ik niets voor hem doen. Morgen kom ik terug! Dan zal ik zien wat er moet gedaan worden om hem zo vlug mogelijk weer op de been te krijgen.
— Is het erg dokter? vroeg Ruys.
— Dat denk ik niet! antwoordde de dokter, maar je weet nooit met een hersenschudding! Hij moet in ieder geval blijven liggen en hij mag zich niet opwinden. Kun jij daarvoor zorgen, juffrouw Viota?
Dora knikte.
— Zullen we zijn ouders verwittigen? vroeg ze dan.

— Daaraan had ik ook al gedacht! antwoordde Ruys. Maar hoe?
— Het beste zal wel zijn dat we een telegram sturen, merkte de dokter op. Geef me een stuk papier. Ik zal het telegram opstellen.
Dora gaf hem het gevraagde. De dokter dacht een ogenblik na en schreef dan:
«Frits ongesteld. Kom naar de Kemmelberg!»
Hij gaf het aan Ruys.
— Zo zullen ze niet teveel schrikken! zei hij.
Dan keek hij even de kamer rond.
— Je hebt een goede smaak, juffrouw Viota, prees hij. Je hebt het hier erg smaakvol en gezellig ingericht! Je woont hier anders wel afgelegen! Ben je niet bang?
— Helemaal niet, dokter! Ik woon hier graag. Het is rustig en kalm.
— Waarom ben je hier komen wonen?
Dora keek naar de grond. Ze aarzelde even.
— Moeder is ziek en ze heeft een rustige omgeving nodig om te leven!
Dan begon ze opnieuw over Frits te praten. De dokter voelde wel aan dat ze liever niet verder sprak en hij vroeg niets meer.
— Estelle, kun jij hier blijven vannacht? Het is dan niet zo eenzaam voor juffrouw Viota.
— Ik geef niet om de eenzaamheid, zei Dora vlug. Ik ben eraan gewend !De dokter dacht aan de naam die de mensen haar gaven.
— Het zou toch beter zijn als Ruys bij jou bleef waken! merkte hij op. Stel je voor dat Frits onrustig wordt!
Edmond Ruys was meteen bereid bij Frits te blijven.
De dokter stond op en liep tot aan de deur. Daar gaf hij Dora een hand en wenste haar een goede nacht. Toen vroeg ze hem stilletjes of ze hem een ogenblik alleen kon spreken. De dokter keek verbaasd, maar ging met haar naar de kleine bijkeuken.
— Dokter, mag ik je wat vragen?
De dokter knikte.
— Ik wou graag dat jij morgen de familie van Frits ontvangt. Enkele dagen geleden heb ik kennis gemaakt met zijn vader en het is een brutale kerel. Hij wou me van de Kemmelberg verjagen omdat zijn zoon mij schilderlessen gaf.
— Ik wist niet dat mijnheer Verschalde zo onverstandig was! mompelde de dokter.
— Je begrijpt, vervolgde Dora, dat ik hem liever niet meer ontmoet. Ik heb aan Frits gevraagd de lessen te stoppen en hem

aangeraden me niet meer op te zoeken. Ik wil niet dat hij door mij moeilijkheden krijgt.
— Frits is toch een fijne vent?
— Ja, knikte Dora. Ik hou zelfs van hem maar...
— Maar?
— Zijn vader wil niet dat hij omgaat met «de heks van de Kemmelberg»
Die laatste woorden had ze op een verbitterende toon gezegd.
— Allemaal laster! merkte de dokter op. Stoor je daaraan niet!
Dora had tranen in haar ogen toen ze hem aankeek.
— Ik zal al het mogelijke doen om hier morgen op het goede ogenblik te zijn! troostte hij haar.
Hij drukte haar nogmaals de hand en stapte dan met Estelle naar huis. De hele weg sprak Estelle geen woord. Ze durfde niet! Vooral niet tegen de dokter. Die zou haar belachelijk vinden. Maar toen ze terug bij haar moeder in de keuken zat, begon ze opgewonden te ratelen:
— Nu heeft die heks de dokter ook al betoverd. Hij ging met haar in de keuken en daar stonden ze een hele tijd te fluisteren. Waarschijnlijk sprak ze toverformules over hem uit! En dat verband dat ze gelegd heeft, heeft zeker wat te maken met zwarte kunst.
— Nu overdrijf je toch! meende mevrouw Ruys, maar ze was niet helemaal gerust. Ze had liever haar man en Frits bij zich gehad.

XX. HET ONTWAKEN

Edmond Ruys had de hele nacht geen oog dicht gedaan. Dora was nu en dan eens ingedommeld. Zodra het licht werd, ging ze koffie zetten. Edmond Ruys wou zo vroeg mogelijk vertrekken om het telegram te versturen. Hij at haastig wat broodjes en vertrok. Dora begon aan het dagelijkse werk in de keuken. De storm was niet meer zo heftig als de vorige avond, maar er waaide nog een woelige wind. Opeens hoorde ze gerucht in de woonkamer.
— Wakker? vroeg ze terwijl ze naast Frits ging zitten.
— Wat is er gebeurd? Waarom lig ik hier? vroeg hij verbaasd.
— Je werd gisteren gekwetst door een tak en je was bewusteloos! Maar maak je geen zorgen. Het is niet zo erg! De dokter is hier gisteren nog geweest!
— Gisterenavond? Een tak? vroeg Frits verbaasd.
— Door de storm zijn er takken afgewaaid en een ervan heeft je

geraakt. Ik hoorde een kreet en ging kijken. Toen zag ik je liggen. Gelukkig kwamen er net twee boeren langs. Die hebben je naar binnen gedragen. Dan heb ik Edmond Ruys laten verwittigen en die heeft de dokter gehaald.
Frits fronste zijn wenkbrauwen.
— Een vallende tak! herhaalde hij. Wie zegt dat?
— Er lag een afgeknakte tak op de plaats waar ik je gevonden heb!
Frits schudde zijn hoofd. Dora werd lijkbleek.
— Heeft Carlos Vrieze je aangevallen?
— Ja...Hij wachtte me op. Ik was totaal verrast en ik kon me niet verdedigen. Hij gaf me een slag op mijn hoofd en dan weet ik niets meer...
— Die ellendeling! riep Dora verontwaardigd uit. Ben je daar heel zeker van Frits?
— Ja, ik denk zelfs dat ik nog een eind gelopen heb! Maar dat weet ik niet meer zo precies.
— Gelukkig is het niet zo erg. Maar nu moet je rustig blijven. De dokter komt straks en dan kun je hem alles vertellen!
Frits zweeg en sloot een ogenblik vermoeid zijn ogen. Dan keek hij weer naar Dora.
— Dora, fluisterde hij.
Het meisje boog zich over hem heen.
— Dank je omdat je mijn leven gered hebt. Was jij er niet geweest...
— Stil nu, zei Dora zachtjes. Iedereen zou in mijn plaats hetzelfde gedaan hebben.
— Dora, ik hou zoveel van je! zuchtte Frits. Ik mag je dat toch zeggen, wat?
Dora knikte glimlachend.
— Omdat ik van je hou, zal ik niets vertellen over Carlos Vrieze. Laat de anderen geloven dat het een ongelukje geweest is.
— Zou het toch niet beter zijn de politie te verwittigen? vroeg Dora.
— Nee, dan zou hij gearresteerd worden en gaan de mensen alweer een boel laster vertellen over jou.
— En wat als hij opnieuw begint?
— Ik ga weg van de Kemmelberg...maar ik blijf hopen dat je eens bij mij terugkomt.
— Frits! snikte Dora. Mijn lieve Frits!
Ze zonk op haar knieën naast hem en verborg haar gezicht in de dekens. Ze kon zich opeens niet langer beheersen! Frits streelde haar hoofd.

— Frits, fluisterde ze, ik hou van je!
— Dat wist ik! knikte hij. Maar ik ben toch blij het te horen!
Dora kuste hem, maar stond dan vlug op.
— Ik moet doorwerken! zei ze. En jij moet rusten! Heb je veel pijn?
— Niet zo erg! Alleen een doffe pijn achter in mijn hoofd! Maar nu ik de zekerheid heb dat je me liefhebt, voel ik me gewoon zalig!
— Frits, we hebben je familie verwittigd. Waarschijnlijk zullen ze vandaag hierheen komen!
— Dan zul je mijn moeder zien, Dora! Je moet met haar praten! Zij begrijpt alles en is heel anders dan mijn vader en mijn zus. Vergeet wat mijn vader uitgehaald heeft!
— We zullen afwachten, antwoordde Dora. Maar nu moet je rusten.
Frits sloot zijn ogen en na een poosje was hij opnieuw ingesluimerd. Dora voelde zich diep gelukkig. Maar dan twijfelde ze opnieuw. Er waren zoveel moeilijkheden te overwinnen. Zou Frits die aankunnen? Zou hij de moed hebben om alles achter zich te laten en met haar samen te leven? Ze wist het niet maar ze hoopte het. Frits had al zoveel gedaan voor haar...
Intussen was Dora haar moeder wakker geworden. Het meisje hielp haar. De oude vrouw ging op haar gewone plaats zitten. Ze merkte zelfs niet dat Frits op de bank lag. Wezenloos nam ze haar ontbijt en staarde dan opnieuw in de verte.
Dora wipte naar buiten. Ze liep naar de plaats waar ze de vorige avond Frits gevonden had. De tak lag er nog. Ze bekeek hem nu nauwkeuriger en merkte meteen dat hij niet afkomstig was van één van de bomen in de buurt stonden.
— Dus heeft Frits gelijk! mompelde ze. Wat een gemene kerel is die Carlos Vrieze toch!
Dan zag ze opeens het hoofd van de stroper tussen de struiken verschijnen. Ze schrok heftig en liep vlug terug naar huis. Ze gluurde door het venster maar zag niemand meer.
Enkele tellen later was de dokter er. Dora opende de deur.
— Goedemorgen! groette de geneesheer. Hoe gaat het?
— Frits is bij bewustzijn! antwoordde Dora.
— Dat is een goed teken. Heeft hij al gesproken?
— Ja!
— Dan is het niet erg. Goddank!
De dokter ging tot bij Frits die wakker geworden was toen hij stemmen hoorde.
— Dag, dokter! glimlachte hij.

— Ik zie dat je alweer opgeknapt bent! Je mag van geluk spreken, jongeman. Het had veel erger kunnen zijn!
Hij nam de temperatuur van Frits op en bekeek de wonde. Hij knikte goedkeurend.
— Je hebt geen medicijnen nodig! zei hij. Alleen veel rusten en kalm blijven!
Herinner je je nog hoe het gebeurd is?
Frits schudde ontkennend zijn hoofd.
— Ik heb waarschijnlijk onmiddellijk het bewustzijn verloren, dokter.
— Ja, zuchtte de dokter, een ongelukje is gauw gebeurd!
— Dokter, mag ik vandaag vervoerd worden? Ik ben Dora erg dankbaar voor haar hulp, maar ik wil haar verder geen last meer bezorgen. Ze heeft al werk genoeg.
— Zou je naar Edmond Ruys willen?
Frits knikte.
— Vandaag mag het nog niet. Misschien morgen...
— Dus blijf je hier! zei Dora beslist.
Dan wendde ze zich tot de dokter.
— Ik weet waarom hij dat vraagt, dokter. Hij wil niet dat er over mij geroddeld wordt.
— Zo is het! bevestigde Frits.
— Wat valt er dan te roddelen? vroeg de geneesheer verbaasd.
— De mensen zullen het eigenaardig vinden dat ik hier gisteren op bezoek gekomen ben, verklaarde Frits.
— Je bent toch vrij van te gaan waar je zelf wilt? zei de dokter. Stoor je niet aan die praatjes! Er zijn mensen die op alles iets weten aan te merken.
Nu moet ik opstappen, Frits. Ik wil je ouders ophalen bij het station te Ieper. Ze komen om elf uur hierheen.
Frits dankte de dokter hartelijk en Dora leidde hem naar buiten.
— Dank je voor alles, dokter! zei ze zachtjes.
De dokter gaf haar een bemoedigend klopje op haar schouder.
— Alles komt in orde! Ik ben er zeker van!

XXI. DE FAMILIE VERSCHALDE

De dokter voerde de familie eerst naar de herberg van Edmond Ruys. Dan gingen ze samen met de dokter en Edmond Ruys het smalle pad op naar de woning van Dora.
Mevrouw Verschalde praatte met de geneesheer. Mijnheer Ver-

schalde en Lieve kwamen achterop met Edmond.
— Waarom ligt Frits bij die heks? vroeg Lieve.
— Het is in de buurt van haar huis gebeurd, antwoordde Ruys. En Frits mag nog niet vervoerd worden!
— Dat beweert die heks! zei mijnheer Verschalde. Ze wil Frits bij zich houden!
— Het is de dokter die het verbiedt! zei Ruys.
— Wat weet zo'n plattelandsdokter daarvan? Hij spreekt zichzelf tegen. Eerst beweert hij dat het niet erg is en dan zegt hij dat Frits niet mag vervoerd worden!
— En die heks is natuurlijk gelukkig dat ze Frits bij zich heeft. Nu kan ze nog meer konkelen! Vader, je moet Frits dadelijk laten overbrengen.
— Natuurlijk! antwoordde Verschalde. Bovendien ga ik dat hok niet binnen!
Boven op de berg konden ze weer met z'n allen naast elkaar wandelen.
— Dokter, begon Verschalde, mijn zoon moet onmiddellijk overgebracht worden naar de herberg van Ruys.
— Dat kan ik helaas niet toestaan, antwoordde de dokter. Alleszins vandaag niet. Misschien morgen...
— Maar je beweert dat het niet ernstig is!
— Dat is ook zo, knikte de dokter. Maar bij een hersenschudding is altijd de grootste voorzichtigheid vereist!
Verschalde haalde onverschillig zijn schouders op.
— Dat vervoer zal hem geen kwaad doen.
— Mijnheer, zei de geneesheer beledigd, dan zal het gebeuren op uw verantwoordelijkheid en tegenmijn zin. Bovendien wil ik nogmaals opmerken dat Frits goed verzorgd wordt door juffrouw Viota.
— Als mijn zoon bij haar blijft, zullen er allerlei praatjes de ronde doen. En dat wil ik vermijden!
— Juffrouw Viota is een voorname dame! Er valt niets over haar te zeggen. Daarbij mag je niet vergeten dat ze je zoon het leven gered heeft! Ik verzoek je dus niets onaangenaams over haar te zeggen.
— Ik heb redenen om zo te praten, snauwde Verschalde.
— Wat die redenen ook zijn, ik duld niet dat je juffrouw Viota beledigt! verzekerde de dokter.
Mijnheer Verschalde zag rood van woede.
— Vader, je moet doordrijven! hitste Lieve hem op.
— Nu zal ik even mijn mening zeggen! kwam mevrouw Verschalde tussenbeide. Ik heb lang genoeg gezwegen! Ik schaam me over

jullie. Hoe is het mogelijk zo te praten over het meisje dat Frits zo goed verzorgd heeft. Jullie met je dwaze vooroordelen! Hebben jullie dan alle gezond verstand verloren?
Dan wendde ze zich tot de geneesheer.
— Dokter, Frits zal bij juffrouw Viota blijven zolang jij dat nodig acht!
— Maar ik zet geen stap in die hut! schreeuwde Verschalde.
— Blijf er dan buiten! antwoordde mevrouw Verschalde.
Er heerste een pijnlijke stilte tot ze het huisje bereikten. Dan begon Lieve opgewonden te fluisteren tegen haar vader.
Mevrouw Verschalde ging naar hen toe.
— De dokter heeft gezegd dat Frits zich niet mag opwinden. Ik hoop dat er niets onaangenaams zal gebeuren door jullie schuld!
Verschalde haalde zijn schouders op, maar beloofde niets.
— Daar binnen zit ook nog een zot wijf! smaalde hij. Als je wilt dat ik binnenga, moet zij verdwijnen in de andere kamer!
— Wat heb je toch? vroeg mevrouw Verschalde. Ik begrijp je niet...
Toen wenkte de dokter hen. Zij ging samen met Lieve het huisje binnen. Mevrouw Verschalde omhelsde haar jongen. De tranen vloeiden over haar wangen.
— Frits! snikte ze.
— Het is helemaal niet erg, suste Frits haar. Je hoeft je geen zorgen te maken over mij. Over enkele dagen ben ik weer de oude!
Dag Lieve! Waar is vader?
— Die komt meteen! zei zijn zus koeltjes.
Ze gaf Frits een zoen en ging naar buiten.
— De slet en de oude vrouw zijn er niet, zei ze tot haar vader.
Onmiddellijk daarop kwam Verschalde naar binnen.
— Dag vader, groette Frits hem.
Zijn vader mompelde wat tussen zijn tanden. Hij was duidelijk zenuwachtig en keek voortdurend naar de deur van de andere kamer. Dan vroeg hij hoe het ongeluk gebeurd was. Frits legde alles rustig uit. Hij prees Dora om haar geboden hulp en hoopte daardoor zijn vader wat milder te stemmen tegenover juffrouw Viota.
Verschalde schonk er evenwel geen aandacht aan. Hij zocht een reden om zo vlug mogelijk weg te komen.
— Nu heb je genoeg gepraat, Frits, zei hij. De dokter heeft me gezegd dat je je niet mag opwinden. Daarom zou het beter zijn dat wij vertrekken. Moeder kan bij jou blijven. Is het goed zo?
Hij reikte zijn zoon de hand en vertrok met Lieve.

— Vader wil Dora niet zien! zei Frits droevig.
— Dat zal spoedig veranderen! troostte zijn moeder hem. Waar is Dora nu?
De dokter ging haar halen. Dora kwam de kamer binnen en mevrouw Verschalde omhelsde haar zonder aarzelen.
— Ik dank je heel hartelijk. Je bent zo goed geweest voor Frits! zei ze zachtjes.
Dora kreeg tranen in haar ogen. Ze was het niet gewoon dat iemand hartelijk met haar omging. Frits keek glimlachend toe.
— Kom bij mij zitten, zei Frits. Dan kunnen we samen wat praten en jullie kunnen kennis maken met elkaar.
Ondertussen liep Lieve naast haar vader terug naar het huis van Edmond.
— Je moet Frits naar Brugge overbrengen! stookte Lieve.
— Als de dokter het niet wil, kan ik niets beginnen, zuchtte Verschalde. Frits is geen kleine jongen meer, hij weet wat hij doet!
— Wat? schreeuwde Lieve. Laat je je door zo'n snotaap als Frits beduvelen? Stel je even voor dat hij met die slet trouwt! Wat zouden onze vrienden daarover zeggen?
— Die Dora is geen lompe meid, merkte Verschalde op. Integendeel! Ze ziet er zelfs erg beschaafd uit.
— Schijn bedriegt! snauwde Lieve. Je weet heel goed dat het niet zo is ! Zij is een boeremeid!
— Ik wil geen ruzie meer maken! zuchtte Verschalde. Ik ben het beu! Frits mag doen wat hij goed vindt!

XXII. EEN BEKENTENIS

De dag na het ongeluk met Frits, liep moeder Lootens onrustig rond. Joris was 's middags niet komen eten. Hij had door een knecht laten zeggen dat hij geen honger had.
— Wat is er toch met hem? vroeg ze zich af.
's Avonds zag ze hem door de grote laan naar huis komen. Ze liep hem tegemoet.
— Joris, zeg me nou eens wat er scheelt! Waarom ben je niet komen eten?
Joris keek haar verschrikt aan. Er sprongen tranen in zijn ogen.
— Je hebt verdriet, jongen, zei zijn moeder. Vertel het mij, het zal je goed doen je hart eens uit te storten!
Joris keek zenuwachtig om zich heen.

— We zijn hier alleen, zei mevrouw Lootens. Niemand kan ons horen!
— Zul je echt niet boos zijn? vroeg hij aarzelend.
Zijn moeder stelde hem gerust hoewel ze zelf een angstig voorgevoel had.
— Je weet dat die schilder uit Brugge gisteren gekwetst werd door een afgewaaide tak, wat? Wel, dat is niet zo. Ik heb hem neergeslagen.
— Joris!
Het klonk als een angstkreet. Mevrouw Lootens moest steun zoeken tegen een boom.
— Ik ga me aangeven bij de politie, zei Joris. Zoniet wordt Carlos Vrieze aangehouden en hij zit er voor niets tussen!
Mevrouw Lootens deed een uiterste inspanning om kalm te blijven.
— Joris, vertel me eerst alles. Dan zullen we zien wat we doen.
— Moeder, ik haat die schilder! Ik kan gewoon niet verdragen dat hij Estelle van me afgenomen heeft... Het doet me erg pijn dat zij niets meer om me geeft... Maar de ene dag kan ik daar gemakkelijker overheen dan de andere. Gisteren ging het helemaal niet. Ik was gewoon razend! Toen ik de schilder zag wandelen op de berg ben ik hem achterna geslopen! Hij ging naar het huis van de heks. Als hij naar buiten kwam, heb ik hem neergeslagen met een stok. Toen zag ik ook Carlos Vrieze...
— Heeft die jou gezien?
— Dat weet ik niet! Ik ben weggehold en heb me verborgen in een bosje verderop. Ik kreeg wroeging en wou de schilder laten helpen. Hij was er echter niet meer. De heks had hem naar binnen laten dragen in haar huis...
Zijn moeder zweeg terwijl Joris tegen haar aanleunde en snikte.
— Nu ga ik onmiddellijk naar de politie, zei hij. Het moet...
— Nee, Joris, je mag niets overhaast doen! Ik wil het eerst bespreken met vader en dan zullen we zien...
Samen sukkelden ze naar huis. Boer Lootens was er nog niet.
— Joris, zeg nog niets aan vader! Ik ga meteen naar Ruys om te horen hoe de schilder het maakt.
Vrouw Ruys was verwonderd haar nog zo laat te zien. Ze begon onmiddellijk over het ongeluk van Frits.
— Hij heeft geluk bij zijn ongeluk, merkte mevrouw Ruys op. Het is niet zo erg als de dokter eerst gevreesd had. Morgen mag hij misschien al terug bij ons intrekken.
Er werd geen woord over Joris gesproken en mevrouw Lootens vertrok zo vlug ze kon.

— Joris is vrij! jubelde het in haar. Hij moet zich niet aangeven! Iedereen denkt dat het een ongeluk geweest is. De schilder zelf gelooft het!
Ze haastte zich om het goede nieuws te vertellen aan haar zoon.

XXIII. GENEZEN

Enkele dagen na het ongeluk was Frits al zo ver opgeknapt dat hij terug mocht naar Ruys.
Op een zonnige morgen wandelde hij rond op de berg. Hij genoot van de frisse morgenlucht en van het wijdse, wisselende panorama. Frits dacht aan zijn geliefde. Hij had veel zin om naar haar toe te gaan. Hij zag echter van zijn plan af om zoveel mogelijk praatjes te vermijden. Hij liep dus de andere kant op. Opeens stond Carlos Vrieze voor hem. Frits greep onmiddellijk een stok vast om zich te verdedigen.
— Laat maar, zei Carlos, ik wil je geen kwaad doen.
— Ik vertrouw je voor geen zier! antwoordde Frits. Eén keer heb je me neergeslagen maar het zal geen tweede keer lukken.
— Ik heb je niet aangevallen!
Frits werd nog meer wantrouwig. Wat bazelde de stroper nu? Wat wou hij?
— Kan ik één ogenblik met je praten? vroeg Carlos onderdanig.
Frits kon zijn oren niet geloven. Was Carlos opeens zo veranderd? Of was het alleen maar schijn?
— Spreek op! zei Frits.
— Je bent ervan overtuigd dat ik je neergeslagen heb, wat? begon Carlos.
Frits knikte.
— Je was in de omgeving van Dora haar huis. Ik heb je gehoord en Dora ook. Dat kun je niet loochenen.
— Dat is juist, antwoordde Carlos, maar toen ik je zag binnengaan, ben ik weggelopen!
— Maar ik heb een man gezien met een tak in zijn handen, hield Frits vol.
— Dan zal het iemand anders geweest zijn! Nu wil ik over wat anders praten.
Frits werd ieder ogenblik meer nieuwsgierig. Was dat echt de gemene stroper die nu zo kalm sprak?
— Ik geef toe dat ik je dikwijls bedreigd heb, bekende hij. Verschillende keren heb ik zelfs op het punt gestaan om je neer te

slaan. Maar ik durfde nooit uit schrik voor het gerecht.
— Dat is verstandig geweest! merkte Frits op.
— Nu ga ik weg van de Kemmelberg, vervolgde Carlos. Ik heb eindelijk ingezien dat mijn plaats hier niet is.
Frits was gelukkig dat te horen. Zodra Carlos weg was, zou alles veel rustiger worden.
— Ik ben hier blijven rondhangen omwille van Dora. Eerst beschermde ik haar tegen een hoop brutale kerels. Later werd ik verliefd op haar. Toen kwam jij en zij had alleen nog oog voor jou. Dat maakte me razend. Ik haatte je en ik wou je uit de weg ruimen... Maar nu weet ik dat jullie van elkaar houden en ik vertrek van hier. Er is ook nog een meisje dat op me wacht. Ze verwacht een kindje waarvan ik de vader ben...
Carlos zweeg. Het had hem veel moeite gekost dit alles te zeggen maar nu was hij er blij om.
— Dat is alles wat ik je wou zeggen, besloot hij. Ik wens je veel geluk met Dora!
— Ik ben blij dat je zo eerlijk geweest bent, antwoordde Frits. Op mijn beurt wens ik je het allerbeste toe met je meisje. Maar één ding moet je me nog beloven!
Carlos keek hem verbaasd aan.
— Je weet dat er ruzie is tussen Estelle en Joris...
— Door mijn schuld, bekende Carlos. Ik heb Joris opgehitst en hem verteld dat Estelle hem bedroog met jou. Maar ik zal met Joris praten en hem de waarheid zeggen.
— Dan zijn we vrienden, Carlos! En wij blijven het!
De twee mannen gaven elkaar de hand en vertrokken toen elk in een andere richting.
— Carlos is waarschijnlijk bang dat ik hem bij de politie zou aangeklaagd hebben, mompelde Frits. Daarom ontkent hij nu alles.
Toen hij bij Ruys aankwam, zaten zijn ouders en Lieve aan de ontbijttafel. Frits merkte dadelijk dat ze over hem gesproken hadden.
— Goede morgen, groette hij.
— Ben je nu al bij je mooie juffrouw geweest?
— Bedoel je Dora?
— Natuurlijk, zei mijnheer Verschalde. Of heb je nog andere meisjes hier op de Kemmelberg?
Frits antwoordde niet.
— Laat ons daarover zwijgen, zei mevrouw Verschalde. Je weet dat Frits het nog heel kalm moet aandoen gedurende de eerste dagen.

— Kalm! spotte zijn vader. Hij staat op voor er een haan gekraaid heeft! En dat alles voor die heks! Laat me niet lachen! Frits, ga je mee naar Brugge met ons?
— Nee vader, antwoordde Frits.
— Je bent nog te zwakjes, wat? smaalde de oude Verschalde.
— De buitenlucht zal me meer goed doen dan de muffe stadslucht! En ik blijf ook voor Dora! Ik schaam me niet om dat te bekennen.
— Natuurlijk niet! hoonde Lieve. We weten al dat je geen schaamtegevoel hebt!
— Lieve, hou je hier buiten! snauwde Frits. Je hebt Dora al genoeg gepest. Gelukkig is ze zo verstandig om er zich niet aan te storen. Op mij maak je ook geen indruk. Ik hou van Dora en ben van plan om zo vlug ik kan met haar te trouwen.
— Maar ze zal nooit één stap in mijn huis zetten! schreeuwde zijn vader. Hou er ook rekening mee dat je zult moeten leven van wat je schilderijtjes opleveren. Ik geef je geen cent!
Frits ging terug naar buiten zonder één woord te zeggen. Zijn vader maakte een verzoening onmogelijk.

Ondertussen ging Carlos Vrieze naar Joris die op het veld aan het werken was.
— Wat kom jij hier doen? snauwde Joris toen hij de stroper zag naderen.
— Ik wil je wat vertellen, zei Carlos kalm.
— Over die meid van Ruys? vroeg Joris. Ik wil niets meer over haar horen. Ze kan bij haar schilder blijven!
— Dat meen je niet! zei Carlos. Ik weet dat je nog van haar houdt.
— Pff! smaalde Joris. Als ik wil, kan ik meisjes genoeg krijgen. Ik hoef niet te bedelen om haar liefde!
Woedend draaide hij zich om en wou weglopen. Carlos hield hem staande.
— Luister één ogenblik naar mij! drong hij aan. Het is belangrijk.
Joris keek vreemd op. De stroper was opeens heel ernstig geworden.
— Ik ga weg, begon Carlos aarzelend. Maar eerst moet ik je nog wat bekennen.
Joris keek hem achterdochtig aan. Meende Carlos wat hij zei? Waarom was hij zo veranderd?
— Alles wat ik je vertelde over Estelle en de schilder was gelogen!
— Waarom wandelde ze dan zo vaak met hem?

—Ze deed het niet dikwijls! Af en toe praatte ze wat met hem, maar daar was niets verkeerds aan.
—Je hebt alles overdreven?
Carlos antwoordde niet meteen. Joris greep hem vast en riep:
—Waarom deed je dat? Spreek op!
—Omdat ik hem haatte... Ik was verliefd op Dora Viota. Van het eerste ogenblik dat hij hier verscheen, liep alles verkeerd. Ik begreep meteen dat ik geen kans meer had... Daarom hitste ik je op. Ik dacht dat je wraak zou nemen op hem en dat hij zou weggaan van de Kemmelberg...
—Ga je daarom weg van hier?
Carlos schudde ontkennend zijn hoofd. Toen vertelde hij ook aan Joris van het meisje dat op hem wachtte.
De jongen had maar half geluisterd. Hij dacht aan Estelle. Zou alles uiteindelijk toch in orde komen?
—Nu ga ik maar, besloot Carlos. Ik wens je het beste! Hopelijk wordt alles weer goed tussen Estelle en jou!
Hij gaf Joris een hand en vertrok. Joris was nog altijd niet van zijn verbazing bekomen toen Carlos opnieuw bij hem stond.
—Ik wil je nog één ding vragen! zei Carlos. Als je ooit de schilder nog ontmoet, zeg hem dan dat ik hem niet aangevallen heb!
Joris schrok en werd lijkbleek.
—Wat bedoel je? vroeg hij stilletjes.
Carlos keek hem vreemd aan. Wat scheelde er met Joris? Had die mededeling hem zo aan het schrikken gebracht!
—De schilder denkt dat ik hem neergeslagen heb, vervolgde hij. Die avond was ik in de buurt van Dora haar huis. Maar ik heb het niet gedaan. Ik was te bang om weer in kontakt te komen met de politie.
—En waarom heeft de schilder je dan niet aangegeven?
—Omdat hij niet wou dat er over Dora gepraat zou worden!
—En weet jij dan wie hem aangevallen heeft? vroeg Joris bang.
—Ik denk dat hij gewond raakte door een afgewaaide tak, antwoordde Carlos.
Joris zweeg wijselijk. Dan beloofde hij alles aan Frits te zeggen. Rusteloos dwaalde Joris die avond rond. Hij had wroeging. Alle angst van de laatste dagen overviel hem weer. En opeens besloot hij op te biechten. Hij zocht Frits op en zei hem hoe de vork aan de steel zat. Frits schrok toen hij het opgewonden verhaal hoorde. Zijn eerste reactie was woede. Hij zou zich wreken. Maar dan begreep hij dat de jongeman dwaas gehandeld had in een vlaag van woede. Hij bleef een tijdlang met gesloten ogen zitten.

— Ik ben blij dat je me alles verteld hebt, zuchtte Frits dan. Laten we er verder niet meer over praten.
— Zul je me niet aangeven bij de politie? vroeg Joris ongelovig.
— Waarom zou ik die oude geschiedenis oprakelen? Iedereen is ervan overtuigd dat ik verwond werd door een tak.
Joris dankte hem hartelijk, maar sprak geen woord over Estelle. Frits begreep best wat de jongen op het hart had.
— Ik zal alles vertellen aan Estelle, zei hij met een knipoogje.
Joris werd lijkbleek.
— Ze zal me nooit meer bekijken! zei Joris. Doe het niet!
— Dat weet ik nog niet zo! antwoordde Frits. Ik zal rustig met haar praten en ik wed dat alles weer goed wordt.
En inderdaad! De volgende zondag wachtte Estelle Joris op aan de kerk en ze gingen samen naar huis.

XXIV. DE WAANZINNIGE

Mijnheer Verschalde was toch op de Kemmelberg gebleven. Hij had Lieve alleen laten vertrekken naar Brugge. Mevrouw Verschalde merkte dat haar man heel onrustig was. Ze had de indruk dat het niet alleen omwille van Dora was. Nee, er was iets anders dat hem zenuwachtig maakte. Maar wat de reden was, kon ze onmogelijk vermoeden.
De volgende dag was de oude Verschalde al heel vroeg vertrokken naar Dora haar huis. Dora kwam net de hoek om, toen hij verscheen. Ze schrok en wou hem gewoon negeren maar ze bedwong zich.
— Wens je mij te spreken? vroeg ze beleefd.
Verschalde knikte. Hij begon opnieuw over het geld dat hij haar wou geven maar Dora weigerde beslist zijn aanbod ook maar te overwegen. Ze knikte nog eens naar Verschalde en wou naar binnengaan. Net op dat ogenblik stond haar moeder voor haar. De vader van Frits schrok geweldig. De oude vrouw bleef statig in de deuropening staan. Ze keek woedend naar mijnheer Verschalde.
— Valeer Porta! gilde ze dan plotseling.
Mijnheer Verschalde draaide zich onmiddellijk om en stapte weg.
— Valeer Porta! herhaalde de oude vrouw.
Heftig duwde ze Dora opzij en holde achter Verschalde aan.
— Moeder, kom terug! riep Dora.
Maar de waanzinnige vrouw luisterde niet.

— Valeer Porta! schreeuwde ze woest. Valeer Porta!
Verschalde werd duidelijk bang en zette het op een lopen. Dora probeerde haar moeder in te halen maar die liep opeens heel snel. Dora kon haar onmogelijk inhalen.
— Hulp! gilde Verschalde.
Hij beefde van angst maar er was niemand in de buurt die hem kon helpen. Hij sprong tussen de struiken in de hoop dat de vrouw hem niet zou volgen. Maar ze hield vol. Haar kleren waren aan flarden gescheurd en haar grijze haren hingen verward langs haar scherp gezicht.
Vlak bij de herberg van Ruys haalde ze Verschalde in.
— Valeer Porta! hijgde ze.
— Ga weg, oude heks! schreeuwde Verschalde.
De oude vrouw antwoordde in het Spaans. Ze wond zich vreselijk op en opeens gaf ze Verschalde een klap in zijn gezicht. Verschalde wou terugslaan maar mevrouw Viota gaf hem een forse dreun in zijn maagstreek. Hij viel op de grond en schreeuwde om hulp.
Edmond Ruys en Frits waren het eerst bij de oude vrouw. Frits zag onmiddellijk dat de moeder van Dora buiten zichzelf was.
Hij nam haar bij de arm en fluisterde zachtjes:
— Kom, we gaan naar Dora.
De vrouw werd wat kalmer.
— Valeer Porta! Valeer Porta! mompelde ze voortdurend.
Verschalde was overeind gekrabbeld en ging dicht bij Edmond Ruys staan. Intussen was Dora ter plaatse gekomen. Ze liep onmiddellijk op haar moeder toe en suste haar.
Mevrouw Viota greep Dora vast en praatte dan opgewonden in het Spaans. Dora werd bleker naarmate haar moeder sprak.
Dan bekeek ze Verschalde.
— Je moet die gekkin laten opsluiten! schimpte Verschalde.
— Vader! smeekte Frits.
Nu kwam Dora een stap nader.
— Zwijg! zei ze kort tegen Verschalde. Je hebt net als ik, begrepen wat mijn moeder gezegd heeft. En dat strekt helemaal niet tot je eer. Straks wil ik met mevrouw Verschalde over deze zaak praten.
De oude Verschalde werd plotseling kalm.
— Ga nu weg, mijnheer Verschalde! zei Dora op een gebiedende toon. Je maakt mijn moeder veel te opgewonden.
Verschalde deed onmiddellijk wat Dora hem vroeg.
— Valeer Porta! schreeuwde de waanzinnige hem na.
Dora leidde haar stilletjes weg. Frits ging met hen mee.

— Is mijn vader opnieuw bij jou geweest? vroeg hij.
Dora knikte.
— Na dit voorval begrijp ik waarom je vader er zo op aandringt dat ik hier zou weggaan. Het is niet omwille van mij. Hij is gewoon doodsbang voor mijn moeder.
Frits verstond haar niet.
— Wat bedoel je? vroeg hij. Heeft het iets te maken met de naam Valeer Porta?
— Ik zal alles uitleggen aan je moeder, antwoordde Dora kalm.
— Waarom wil je het mij niet zeggen? Is het erg?
— Ja, Frits! zei Dora ernstig, Het zou nu echt beter zijn dat alles uit is tussen ons. Dan hoef ik niets te zeggen aan je moeder!
— Dora! riep Frits verschrikt uit. Zeg mij toch wat er voorgevallen is!
— Ik kan niet, Frits! Dring niet meer aan. Ga liever terug naar de herberg en vraag of je moeder me wil opzoeken.
Droevig gestemd wandelde Frits naar de woning van Ruys. Wat was er gebeurd tussen zijn vader en de familie Viota? Zou de waanzinnige vrouw hem voor iemand anders aanzien? Vergiste zij zich?
— Eindelijk ben je daar! zei Verschalde toen hij Frits zag. Heb je nu begrepen waarom ik wil dat je naar Brugge teruggaat?
Frits keek hem strak aan maar zei geen woord.
— Deze morgen heb je nu zelf gemerkt dat die oude gekkin een gevaar is voor de omgeving! Het scheelde geen haar of ze had mij de ogen uit mijn hoofd gekrabd.
— Tegenover mij is mevrouw Viota altijd kalm geweest! Er moet een speciale reden zijn waarom ze zo opgewonden raakt als ze jou ziet. Dat heb ik trouwens ook kunnen opmaken uit de houding van Dora?
— Wat? riep Verschalde woest. Zul je mij nog de schuld geven?
Frits reageerde niet.
— Vader, vroeg hij, waarom heb je Dora opnieuw willen vernederen door haar geld aan te bieden?
— Is die oude helleveeg daarom zo woedend geworden? Wat heeft ze je allemaal verteld?
Frits merkte dat er een angstige achterdocht schuilde in die vraag. Dat versterkte zijn mening dat zijn vader meer wist over de Viota's.
— Mevrouw Viota heeft me niets gezegd, antwoordde Frits. Maar Dora zou graag met moeder praten.
— Dat zal niet gebeuren! zei Verschalde onmiddellijk. We gaan

terug naar Brugge. Hoe vlugger, hoe beter!
— Jij kunt doen wat je wilt, maar mij krijg je niet mee! zei Frits kalm.
— Je weigert? schreeuwde Verschalde. Je gehoorzaamt me niet? Frits schudde ontkennend zijn hoofd.
— Dan zal ik grove middelen moeten gebruiken, besloot zijn vader. Ik verwittig de politie ervan dat er hier een oude krankzinnige ronddoolt en dat ze vreedzame wandelaars aanvalt. Het zal geen uren duren voor ze opgesloten zit in een gekkenhuis. En die dochter van haar kan meegaan!
Frits liet zijn vader uitrazen.
— Vader, zei hij toen, laten we liever openhartig praten! Je hebt de Viota's vroeger gekend!
— Onzin! brulde Verschalde. Die oude ziet mij voor een andere aan. En die dochter gelooft het ook!
— Als er een misverstand in het spel is, moet het opgehelderd worden! Stuur moeder naar Dora toe en meteen wordt alles opgelost.
— Nooit! tierde Verschalde. Nooit! Begrijp je me?
Hoe meer Verschalde schreeuwde, hoe minder indruk hij op Frits maakte. Mevrouw Verschalde had nog niets gezegd, maar nu vond ze dat het tijd werd om tussenbeide te komen.
— Frits heeft gelijk! zei ze beslist. Als mevrouw Viota zich vergist, dan moeten wij haar dat zeggen. Ik zal Dora om meer uitleg vragen!
— Ik zal het je beletten! snauwde Verschalde haar toe.
Mevrouw Verschalde keek naar haar zoon.
— Frits, wil je ons één ogenblik alleen laten? vroeg ze dan.
Frits verliet dadelijk de kamer.
Mevrouw Verschalde wendde zich tot haar man.
— Waarom mag ik niet weten wat die vrouw over jou te vertellen heeft?
— Ze heeft haar verstand verloren!
— Maar ze herinnert zich nog bepaalde dingen. Die staan blijkbaar in verband met jou. Jij bent bang voor een aantal onthullingen!
— Welke? snauwde haar man.
— Hoe zou ik dat weten? antwoordde mevrouw Verschalde. Maar één ding staat vast: die oude vrouw maakt je doodsbang. Ze weet iets dat jij altijd voor mij verborgen gehouden hebt.
Mijnheer Verschalde voelde zich in het nauw gedreven.
— Heb je me iets te verwijten? vroeg hij.

Mevrouw Verschalde zuchtte.
— Je weet net zo goed als ik dat ons huwelijk niet uit liefde gesloten is. Anderen hebben het voor ons beslist. Het is dan ook niet te verwonderen dat we de meeste tijd naast elkaar geleefd hebben in plaats van met elkaar.
— Je bent dus tegen je zin met mij getrouwd?
— Toch niet, zei mevrouw Verschalde, maar het huwelijk heeft me veel teleurgesteld.
— Dat is altijd zo!
Mevrouw Verschalde schudde haar hoofd.
— Dat geloof ik niet... Ik ben er zeker van dat je heel gelukkig kunt zijn in een huwelijk.
Ze zweeg een ogenblik en dan vervolgde ze:
— Ik zou willen dat mijn kinderen gelukkig worden! Frits houdt erg veel van Dora en zij houdt van hem. Als Dora wil breken met Frits, dan zal ze daarvoor een ernstige reden hebben. En na het gebeurde van vanmorgen twijfel ik er niet langer aan dat jij er mee te maken hebt.
Verschalde gaf geen antwoord. Hij bleef hardnekkig zwijgen.
Mevrouw Verschalde gaf het echter niet op.
— Je hebt me nooit erg toevertrouwd, vervolgde ze en over je verleden weet ik hoegenaamd niets. Ik heb er je ook nooit naar gevraagd. Wat je de familie Viota aangedaan hebt, weet ik evenmin. Maar nu zou ik daarover graag meer uitleg krijgen. Niet uit nieuwsgierigheid, maar om mijn jongen te helpen.
— Er is niets! hield Verschalde vol.
— Je liegt! Zeg mij toch wat er gebeurd is. Ik zal je niets verwijten!
— Je praat net tegen een schoolkind! schimpte haar man.
— Ik spreek als een moeder die bezorgd is om het geluk van haar kinderen! antwoordde mevrouw Verschalde rustig. Als je mij niets te zeggen hebt, ga ik naar Dora. Zij zal me alles uitleggen.
Ze stond meteen op. Haar man zag bleek.
— Ik luister! zei mevrouw Verschalde.
Verschalde bleef zwijgen.
— Goed! knikte ze dan. Je hebt het zelf gewild. Ik ga Dora om uitleg vragen.
Ze glipte vlug de kamer uit. Verschalde wou haar achterna, maar hij moest zich beheersen tegenover Ruys.
— Frits, breng mijn overjas, fluisterde ze. Ik ga dadelijk Dora opzoeken.

XXV. GEHEIMZINNIGHEID

Van zodra mevrouw weggegaan was, riep mijnheer Verschalde zijn zoon bij zich.
— Frits, ik kan hier niet langer blijven, zei hij. Zeg aan je moeder dat ik terug naar huis gegaan ben.
Frits knikte.
Verschalde nam afscheid van de familie Ruys, greep zijn overjas en stapte naar buiten.
— Frits, wandel je een eindje mee? vroeg hij.
— Graag, vader, antwoordde Frits die verwonderd was dat zijn vader plotseling zo vriendelijk was.
Ze stapten een tijdje zwijgend naast elkaar. Toen begon Verschalde te klagen over duizeligheid.
— Laten we teruggaan naar Ruys! stelde Frits voor. Rust eerst een beetje. Morgen kun je ook nog vertrekken.
— Nee, dat gaat niet, zei Verschalde. Alleen als ik weer thuis zal zijn, zal ik beter worden. Hier word ik veel te zenuwachtig door al dat gekibbel.
Frits drong niet verder aan maar besloot zijn vader te vergezellen tot aan het station.
Daar klaagde Verschalde opnieuw over zijn pijn.
— Ik ga waarschijnlijk flauw vallen, kreunde hij. Wil je nog een beetje bij mij blijven?
— Natuurlijk, antwoordde Frits onmiddellijk. Is het zo erg?
Verschalde zuchtte alleen maar. Frits verwonderde zich over die ongesteldheid. Hij wist niet dat zijn vader aan duizeligheid leed. Hij herinnerde zich trouwens niet dat die daarover ooit geklaagd had.
— Zou je me willen vergezellen naar Brugge? vroeg hij.
— Waarom blijf je hier niet logeren? merkte Frits op. Er zijn hotels genoeg. Ik zal een dokter laten roepen.
Verschalde weigerde echter hardnekkig.
— Wacht dan een ogenblik, besloot Frits. Ik stuur een telegram naar moeder om haar te verwittigen dat ik met je meega.
Het werd een lange reis tot in Brugge. De trein stopte zowat in ieder station. In Brugge namen ze een taxi. Vóór een apotheek liet Verschalde de chauffeur stilhouden.
— Ik moet nog iets halen, zei hij. Ik ben zo terug.
Frits bleef zitten. Hij was somber gestemd. Waarom moest zijn vader precies nu ziek worden? Nu hij meer dan ooit de behoefte voelde om op de Kemmelberg te zijn.

Een tiental minuten later waren ze thuis. Alleen de meid was er. Lieve was bij Ann van Dord.
— Blijf je tot morgen? vroeg Verschalde aan zijn zoon.
— Ja vader!
— Goed zo. Dan ga ik nu een uurtje rusten en daarna kunnen we samen souperen.
Frits bleef alleen achter. Hij verkeerde in een pijnlijke onzekerheid. Wat had zijn moeder gehoord? Wat was er beslist?
Aan tafel heerste een gedrukte stemming. Frits zei niet veel. Hij verwonderde er zich alleen maar over dat zijn vader opeens zoveel beter was.
— Ik ga meteen slapen, zei hij nadat hij een kopje koffie gedronken had. Ik ben doodmoe.
Verschalde wenste hem een goede nacht. Hij bleef nog wat beneden om te lezen.
Frits geraakte met veel moeite op zijn kamer.
— Het is net of ik de duizeligheid van vader overgeërfd heb, mompelde hij. Ik voel me echt vreemd.
Hij plofte neer op zijn bed en verzonk in een loodzware slaap.
Ondertussen haastte zijn vader zich naar buiten. Hij bleef een hele tijd weg. Toen hij terug thuis kwam, ging hij meteen naar de kamer van zijn zoon.
— Hij slaapt vast, mompelde hij goedkeurend. Gelukkig dat ik deze geniale inval gekregen heb!
Beneden dronk hij enkele glazen wijn en slenterde rusteloos van de ene kamer naar de andere. Af en oe keek hij door het raam.
Omstreeks elf uur stopte er een ziekenwagen voor de deur. Verschalde liet twee mannen binnen en leidde hen naar Frits zijn kamer.
— Maak vooral geen lawaai, waarschuwde hij. Ik wil geen spektakel in huis!
De mannen namen Frits op en droegen hem naar de wagen. Verschalde stapte met hen mee.
— Als zachtheid niet helpt, is geweld het enige middel! dacht hij. Gekke mensen mogen niet los lopen...

XXVI. HET VERLEDEN

Wat was er vroeger gebeurd tussen de Viota's en de oude heer Verschalde? Waarom was mevrouw Viota zo woedend op de vader van Frits?

Om dat duidelijk te maken, moeten we vijfentwintig jaar teruggaan in de tijd...

Op een zonnige dag wandelde Carmen Lavenso in de richting van Sint-Andries. Zij was twintig jaar oud en beeldschoon. Haar vader was een Spaanse schilder die naar Vlaanderen gekomen was in de hoop er fortuin te maken. Maar toen Carmen pas veertien was, stierf Lavenso in de grootste armoede. Zijn vrouw verdiende wat geld met kantwerken. Zij hadden niet veel kontakt met andere mensen maar af en toe kwam Antonio, een oud leerling van Lavenso, hen opzoeken.
Hij was niet rijk maar stelde al zijn hoop op de toekomst. Regelmatig verkocht hij één van zijn schilderijen en op tentoonstellingen had hij behoorlijk succes.
Carmen vond Antonio wel een sympathieke kerel, maar ze kon moeilijk verdragen dat hij geen geld had. Met Antonio zou ze nooit rijkelijk kunnen leven. Integendeel! Misschien zou ze nog meer armoe kennen dan met haar vader. Antonio beloofde wel veel, maar Carmen geloofde niet in hem. Haar vader was ook altijd optimistisch geweest. En toen hij stierf bezat hij geen rooie duit.
Carmen slenterde op de stille laan tussen de oude bomen. De gouden herfstkleuren boeiden haar. Ze genoot van die weelderige schoonheid.
Opeens hoorde ze paardehoeven. Ze keek om en zag een knappe jonge man op haar toe rijden. Met een zwierige sprong wipte hij uit het zadel.
— Dag, Carmen! Ik ben blij je terug te zien!
Carmen glimlachte gelukkig en omhelsde hem.
— Een ogenblikje, lieve, zei hij. Eerst breng ik mijn paard naar die herberg.
Hij reed weg en was na enkele ogenblikken terug bij haar.
— Laten we nou een lange wandeling maken, stelde hij voor. Het zijn misschien de laatste mooie dagen. Straks krijgen we de winter en dan is het gedaan met de uitstapjes.
— Zullen we elkaar dan niet meer zien? vroeg Carmen angstig.
Valeer Porta stelde haar gerust.
— Als het te koud wordt om te wandelen, gaan we er samen voor een dagje op uit naar Gent of Oostende!
Carmen haar gezicht betrok.
— Waarom blijven we niet in Brugge? vroeg ze achterdochtig.
— Je hebt zelf gezegd dat je Antonio liever niet tegen het lijf zou lopen...

— Zolang we in het geheim samenkomen! merkte Carmen op. Maar zo kan het niet blijven duren! We moeten onze verloving bekend maken.
— Natuurlijk, liefste! suste hij haar.
— Wanneer? drong Carmen aan. Valeer, wanneer stel je me voor aan je ouders?
— Zo vlug mogelijk. Ik verlang er ook naar om altijd met jou samen te zijn. Maar nu is het nog niet het gepaste ogenblik. Je weet dat mijn ouders een hoop vooroordelen hebben...
En hij overtuigde haar voor de zoveelste keer dat alles in orde zou komen. Ze moest enkel nog een beetje geduld hebben.
Carmen geloofde hem. Ze wist dat Valeer haar een schitterende toekomst kon verzekeren.
Ze sloegen een stille zijweg in. Carmen liet zich liefkozen door Valeer. Pas toen het donker werd, kwamen ze weer in Brugge aan. Carmen liep vlug naar huis. Welke verklaring zou ze geven aan haar moeder?
— Waar ben je zolang gebleven? vroeg mevrouw Lavenso.
— Ik ben buiten de stad gaan wandelen, zei Carmen. Voor ik het merkte was ik al een heel eind weg.
Ze nam vlug plaats voor het kantkussen want ze had die dag nog niets gedaan. Wat later kwam Antonio binnnen. Hij ging bij de kachel zitten en vertelde over de schilderijen die hij gemaakt had in Damme. Carmen luisterde wat graag naar hem. Hij wist zoveel van kunst af.
— In feite hou ik meer van hem dan van Valeer Porta! dacht ze bij zichzelf.
Maar meteen verzette ze zich tegen die gedachte. Nee, met Antonio zou ze nooit gelukkig zijn. Hij had geen fortuin. Valeer Porta daarentegen zou haar uit haar armoede weghalen.
Enkele dagen later waren Carmen en Valeer weer samen. Hand in hand slenterden ze door een prachtige dreef. Carmen praatte geestdriftig over de schoonheid van de natuur rondom hen. Maar Valeer had daar geen oog voor.
— Hij is heel anders dan Antonio, dacht Carmen. Hij heeft geen kunstenaarsziel!
Plotseling schrok ze heftig. Uit een andere laan zag ze Antonio op hen toekomen. Ze konden hem niet meer ontlopen.
— Dag Carmen.
Uiterlijk was Antonio kalm, maar Carmen kende hem genoeg om te merken dat hij zenuwachtig was.
— Carmen, ga met mij terug naar Brugge, zei hij in het Spaans.

Valeer Porta was woedend.
— Wat moet dat! riep hij. Je doet net of ik er niet ben.
— Mijnheer, antwoordde Antonio, ik praat met Carmen. Jou heb ik niets te vertellen.
Valeer Porta was wit van woede.
— Carmen, kom alsjeblieft mee met mij, drong Antonio aan.
— Nee, zei het meisje beslist. Ik ben aan het wandelen met mijnheer Porta!
— Weet je moeder dat?
— Ik ben geen klein kind meer! snauwde Carmen. Laat ons met rust!
Antonio antwoordde niet en vervolgde zijn weg.
— Een verwenste ontmoeting! zei Valeer Porta.
— Ik dacht dat hij nog in Damme schilderde, verontschuldigde Carmen zich.
— Die vent bespiedt ons!
— Hij weet nu tenminste dat ik verloofd ben! antwoordde Carmen. Hij zal me nu met rust laten!
— Dat denk jij! antwoordde Porta. Maar zo zal het wel niet aflopen. Hij zal kwaad spreken over mij! Dat is de gewone taktiek van een jaloerse man.
— Het kan mij niet schelen wat hij over jou vertelt!
Valeer Porta drukte Carmen vaster tegen zich aan.
— Meen je dat? vroeg hij.
Carmen knikte.
— Beloof je dat je mij trouw zult blijven?
— Natuurlijk, antwoordde Carmen. Ik heb je lief en ik wil alles voor je doen!
Na een poosje gingen ze terug naar Brugge. Beiden waren een beetje weemoedig.
Toen Carmen thuis kwam, was Antonio daar. Ze zag dat haar moeder geweend had.
— Carmen, snikte mevrouw Lavenso, waarom doe je mij zo'n verdriet aan? Antonio heeft me alles verteld.
— Wat heb ik misdaan? vroeg Carmen nijdig. Ik ben toch oud genoeg om een man te kiezen!
Antonio onderbrak haar:
— Carmen, luister één ogenblik naar mij.
Carmen merkte dat zijn zachte stem trilde.
— Als vriend van je vader durf ik spreken, begon hij. Carmen, geloof me, je wordt misleid door die man.
— Natuurlijk zul je nu Valeer belasteren! schimpte Carmen. Je

bent jaloers omdat ik niet met jou wil trouwen. Daarom zeg je nu dat hij een bedrieger is.
— Die man die bij jou was, is Valeer Porta niet. Zijn naam is Verschalde! Valeer Porta is een valse naam! Hij durft je zijn echte naam niet eens zeggen!
— Leugenaar! riep Carmen opgewonden uit. Hoe durf je!
Antonio liet haar een tijdje uitschreeuwen. Toen zei hij gebiedend:
— Carmen, hou op! Laat me eerst uitspreken. Dan mag je terug naar je Valeer Porta!
Carmen was zo geschrokken dat ze geen woord meer zei.
— Vorige week ben ik naar Damme gaan schilderen, begon Antonio. Op een middag ging ik wat uitrusten in een herberg. Enkele jonge mannen kwamen daar binnen. Ze hadden al heel wat gedronken, maar vroegen nog cognac en wisky. Eén van ze voerde het hoge woord. Dat was Verschalde. Hij pochte ermee dat hij een liefje had, een kantwerkster uit de Carmerstraat.
Antonio zweeg een ogenblik en keek Carmen strak in haar ogen.
— Hoe wist je dat die man Verschalde heette? vroeg Carmen.
— Ik heb hem voor het eerst gezien toen ik voor mijnheer Verschalde, zijn vader, een muurschilderij moest maken.
Antonio merkte dat Carmen hem nog altijd niet geloofde. Daarom besloot hij meteen de rest van het verhaal te vertellen. Carmen moet de waarheid weten!
— Ik begreep dadelijk over wie hij het had, vervolgde Antonio. De spottende toon waarop hij over jou sprak, bespaar ik je! Maar één ding moet je nog weten: hij is verloofd met een voornaam meisje uit Brugge. Die mocht natuurlijk niets van zijn avontuurtje horen. Daarom vroeg hij zijn vrienden het aan niemand te verklappen.
Carmen kromp in elkaar bij die woorden.
— Het spijt me voor jou, besloot Antonio, maar ik voelde mij verplicht dit alles te zeggen. Ik hou van je en daarom zou ik niet willen dat je ongelukkig wordt. Je kunt nu doen wat je wilt, maar vergeet niet dat die Verschalde een echte schurk is!
Antonio stond op, wenste mevrouw Viota een goede avond en vertrok. Carmen staarde hem na. Ze zag hem weggaan met gebogen hoofd.
— Antonio, zuchtte ze, ik heb je ook lief...
Toen begon ze hartstochtelijk te wenen en vertelde alles aan haar moeder.
— Je bent dwaas geweest om aan geld te denken, zei die. Gelukkig heeft Antonio ons tijdig verwittigd.
Carmen knikte stom.

— Ik vrees dat we Antonio niet meer zullen terugzien, zuchtte haar moeder. Je hebt hem diep ontgoocheld!
Carmen stond op en vluchtte naar haar kamer. Ze was woedend. Nu begreep ze waarom Valeer Porta haar niet wou voorstellen aan zijn ouders! Hij was verloofd met een meisje van zijn stand. Zij zelf was te min om zijn vrouw te worden!

De week daarop kreeg Carmen Valeer Porta niet meer te zien. Hij durfde zich niet meer vertonen. Antonio Viota had hem trouwens verboden Carmen nog verder te ontmoeten.
Carmen keek iedere avond verlangend uit naar Antonio, maar ook de schilder liet zich niet zien.
— Zou hij Brugge verlaten hebben? vroeg Carmen zich af. Zou ik hem nooit meer terugzien?
Veertien dagen later echter kwam Antonio Viota het kleine huisje binnen. Hij ging op zijn gewone plaats zitten en praatte over zijn werk. Als hij vertrok, vergezelde Carmen hem tot aan zijn huis.
— Antonio... begon Carmen aarzelend. Ik... ik heb je zo gemist. Nog nooit heb ik me zo verlaten gevoeld.
Antonio drukte haar tegen zich aan:
— Carmen, liefste, fluisterde hij. Je weet niet hoe gelukkig die woorden me maken. Voel je echt iets meer voor mij dan gewone vriendschap?
— In feite heb ik je altijd lief gehad, antwoordde Carmen. Maar ik liet me misleiden... Nu heb ik er spijt over...
— Laten we het verleden voor wat het was, antwoordde Antonio. De toekomst ligt voor ons!

In het voorjaar trouwden Antonio en Carmen. Viota had veel sukses gehad met zijn tentoonstellingen. Zijn naam was gemaakt. Terwijl de jonggehuwden op reis waren naar Nederland richtte mevrouw Lavenso het nieuwe huis in op de Gouden-Handrei. Toen ze terug waren ging ze bij hen inwonen. Carmen was erg gelukkig maar klaagde nu en dan dat Antonio teveel bezig was met zijn werk. Als hij schilderde in Veurne, bleef hij soms dagenlang weg.
— Je moet geduld hebben, merkte mevrouw Lavenso op. Inplaats van te klagen, zou je blij moeten zijn dat Antonio zoveel werk heeft.
Maar Carmen was niet helemaal tevreden.
In de tweede winter na hun huwelijk stierf mevrouw Lavenso. Het was voor Carmen een harde slag. Toen Antonio minder werk kreeg, werd Carmen nog droeviger. De geboorte van een meisje,

Dora, bracht wel wat afleiding maar het jonge gezin had met veel moeilijkheden te kampen. Antonio Viota kon dit beter verdragen dan zijn vrouw. Hij werkte dag en nacht om Carmen tevreden te stellen en verzweeg haar dat hij soms minderwaardig schilderwerk moest verrichten om wat geld te verdienen. Als hij een schilderij kon verkopen, kon hij met de opbrengst ervan nauwelijks alle schulden betalen die Carmen gemaakt had.
Antonio had het lastig maar klaagde nooit. Dora werd een mooi meisje. Ze hechtte zich erg aan haar moeder maar hield ook dolveel van haar vader. Carmen echter werd met de dag meer somber. Zij ging practisch nooit uit en zat uren zwijgend voor zich uit te staren.
Zo was het huwelijk niet geworden wat het beloofde... Jaren gingen voorbij.

Carmen Lavenso bleef een mooie vrouw maar er lagen bittere trekken rond haar mond. Haar gezicht was gerimpeld en haar glanzende, zwarte haren waren grijs geworden. Antonio Viota voelde het gemis aan een huiselijk leven sterk aan. Maar hij vond troost in zijn kunst. Onder de torens van Damme en Lissewege, in de duinen en in het Zwin kon hij zijn verdriet vergeten. Zodra hij echter in Brugge kwam, werd hij opnieuw weemoedig. Zijn vrienden noemden hem een sukkel, maar Viota klaagde nooit. Moedig doorstond hij al zijn moeilijkheden. Hij werd pas bang toen hij merkte dat Carmen af en toe wartaal begon te spreken. En Dora zei hem dat haar moeder soms erg vreemd deed. Om die reden ging hij minder vaak uit en bleef waakzaam. Enkele weken later leek het of het met Carmen beter ging. Ze wandelde veel in Brugge. Dora mocht nooit met haar mee. Het was net of haar man en haar dochter voor haar niet langer bestonden. Alleen 's avonds vertelde ze soms waar ze geweest was.
Op een herfstnamiddag was mevrouw Viota weer uitgegaan. Ze slenterde eerst een tijdje door de winkelstraten maar sloeg dan de richting in van Sint-Andries. Een man volgde haar. Zodra Carmen buiten de stad was, haalde hij haar in.
— Dag Carmen, zei hij vriendelijk.
— Valeer Porta! riep ze verheugd uit. Eindelijk zie ik je terug.
De man knikte.
— Ja, ik ben Valeer Porta, antwoordde hij.
— Waarom heb je mij destijds in de steek gelaten? vroeg mevrouw Viota.
Er klonk een verwijt in haar stem.

— Ik kon niet anders! Antonio Viota dwong mij daartoe.
— Viota is een arme klungelaar, klaagde Carmen.
— Dat weet ik, antwoordde Verschalde. Het is jammer voor jou. Een mooie vrouw als jij had beter verdiend. Je moest rijk getrouwd zijn.
Carmen zuchtte
— Ik ben ook niet gelukkig, vervolgde Verschalde. Mijn ouders hebben me gedwongen te huwen met een meisje van mijn stand. Maar ik hou niet van haar. Ik heb je nooit kunnen vergeten.
Verschalde nam Carmen haar hand. Zij leunde tegen hem aan.
— We hebben hier zo vaak samen gewandeld, mompelde hij. Het was een mooie tijd toen.
— Antonio kan me niets geven, zeurde Carmen. Geen mooie kleren, geen juwelen...
— Ik zal er jou geven, beloofde Verschalde. Alles wat je vraagt, zal ik je schenken.
Carmen haar gezicht glansde. Verschalde sloeg zijn armen rond haar middel.
— Kus mij! fluisterde hij. Carmen, lieveling, kus me!
Carmen zoende hem hartstochtelijk.
— We hebben elkaar teruggevonden, zei Verschalde. Laten we niet meer weggaan van elkaar. Zeg niets over deze ontmoeting aan Viota. Hij zou weer herrie zoeken!
Carmen knikte. Ze was gelukkig dat ze Valeer opnieuw ontmoet had. Hij zou haar eindelijk dat geven waarvan ze al zolang gedroomd had.
Langzaam wandelden ze terug naar Brugge.
— Hier moeten we afscheid nemen, stelde Verschalde voor. Als de mensen ons samen zien, zullen ze roddelen. Kom je morgen terug? Dan breng ik een geschenkje voor je mee.
— Echt? vroeg Carmen gretig.
Verschalde knikte. Carmen beloofde op de afspraak te zijn. De volgende avond ging Carmen naar huis met een kleine, gouden armband. Ze had Verschalde beloofd de armband niet te tonen aan Viota maar enkele dagen later zat ze er achteloos mee te spelen toen haar man thuiskwam.
— Carmen, hoe kom je aan zo'n juweel? vroeg Antonio verbaasd.
Haastig borg Carmen de armband weg.
— Dat kan ik niet zeggen, antwoordde ze heftig. En het gaat je niet aan ook!
— Carmen, wie gaf jou die armband?
Ze klemde haar lippen op elkaar.

— Carmen, ik moet het weten! hernam Viota.
Hij vreesde dat Carmen in een vlaag van zinsverbijstering de armband gestolen had in een juwelierszaak.
— Ik zeg je niets, herhaalde Carmen. Bovendien heb je het recht niet mij zo uit te vragen!
— Dat heb ik wel, antwoordde Viota. Ik weet dat je onmogelijk die armband kon kopen. Waar heb je hem vandaan?
— Het gaat je niet aan! snauwde ze. Jij hebt me nooit wat gegeven en nu ik iets kostbaars bezit, ben je jaloers!
— Moeder! riep Dora verschrikt.
— Ja, raasde Carmen, je vader beloofde me rijkdom en geld, maar ik heb niets anders gekend dan armoede! Ik had rijk kunnen trouwen en alles hebben wat ik maar wenste. Dat weet jij net zo goed als ik, Antonio!
Mevrouw Viota stond op en holde naar haar kamer.
— Probeer van je moeder te weten waar ze die armband vandaan gehaald heeft, zei Viota tot zijn dochter.
— Wat denk jij? vroeg Dora. Zou moeder de armband gestolen hebben?
Viota haalde zijn schouders op.
— Ik zal met haar praten! besloot Dora.
Mevrouw Viota zat op haar slaapkamer toen Dora aanklopte.
— Ga weg! riep ze wild. Je vader heeft je gestuurd om mij uit te horen! Maar ik zeg geen woord!
Het meisje zag wel in dat aandringen geen zin had en ging terug naar haar vader.
— We zullen wachten tot morgen! besloot Antonio moedeloos.
Die nacht woelde hij onrustig in bed. Hij schrok heftig toen hij zijn vrouw in haar slaap een naam hoorde mompelen:
— Valeer Porta! Valeer Porta! fluisterde ze.
Meteen kwam de oude achterdocht weer boven bij Antonio. Hij zou de waarheid weten!
De volgende morgen zei hij geen woord over het gebeurde. De stemming in het huis was gedrukt. Na het middagmaal maakte Carmen zich klaar om weg te gaan.
— Moeder, zal ik met je meegaan? stelde Dora voor.
— Nee! klonk het kort. Ik wil alleen zijn!
Gejaagd vertrok ze. Ze merkte niet dat Viota haar volgde. Carmen verliet de stad door de Gentse poort. Een eindje verder zag hij haar een herberg binnenstappen.
Antonio wachtte geduldig buiten. Carmen kwam echter niet terug. Na twee uren had Antonio zijn geduld opgebruikt. Hij ging de

herberg binnen en wat hij zo gevreesd had, was waar: Carmen zat naast Verschalde. Ze dronken samen wijn.
Onverwacht stond Antonio voor hun tafeltje. Verschalde sprong verschrikt op. Hij werd bleek.
Viota gaf hem zo'n geweldige klap in zijn gezicht dat Verschalde ervan duizelde.
— Lafaard! schreeuwde hij hem toe.
Mevrouw Viota begon te roepen:
— Sla hem niet! Antonio, alsjeblieft, sla hem niet!
Verschalde vluchtte langs Antonio heen naar buiten. Die nam Carmen haar hand en sleurde haar mee. De vrouw leek opeens willoos. Ze zei geen woord en volgde gedwee.
— Naar huis! siste hij.
Toen hij de armband zag, rukte hij die van haar pols en slingerde hem weg.
— Mijn armband! kreunde Carmen.
— Zwijg! snauwde Viota.
Dora was in de keuken toen ze binnenkwamen.
— Beneden blijven! gebood Antonio.
Hij duwde zijn vrouw de trap op naar haar slaapkamer.
— Nu begrijp ik waarom Dora nooit met je mee mocht! barstte hij los. Ze zou ontdekt hebben dat jij me bedroog! Wacht maar, die Verschalde schiet ik neer!
— Nee! kreunde Carmen bevend.
— Jawel, als een hond zal ik hem doodschieten! Hoe lang ben je al bij hem?
— Niet schieten, niet schieten! kreunde Carmen. Valeer Porta is een goede man.
— Huichel niet! riep Viota woest. Je weet heel goed wie Valeer Porta is. Je hebt vals spel gespeeld. Hoe lang al?
Maar Carmen weigerde nog één woord te zeggen. Viota liep naar zijn atelier en nam een pistool uit de lade van zijn werktafel.
— De schurk! siste hij.
Snel liep hij naar het huis waar Verschalde woonde. Hij zag een jong meisje naar buiten komen.
— Zijn dochter! mompelde hij.
Meteen dacht hij aan Dora. Als hij Verschalde neerschoot, zou hij Dora overleveren aan opspraak. Heel haar leven zou ze nagewezen worden!
Bij die gedachte, werd Antonio kalmer. Hij liep weg en dwaalde rond in de stad. Laat keerde hij naar huis terug. Dora zat angstig te wachten in de keuken.

— Wat is er gebeurd? vroeg ze.
— Ik kan je nu nog niets zeggen! antwoordde Viota.
Er sprongen tranen in zijn ogen.
Carmen had de deur van haar kamer gesloten. Toen Antonio klopte, deed ze onmiddellijk open.
— Ik wil weg van hier! zei ze. Ik wil naar Valeer Porta. Ik hou van hem en hij geeft me alles wat ik vraag.
— Heb je dan geen eergevoel? riep Antonio uit. Of ben je echt gek?
— Ik ben niet gek, maar ik wil bij Valeer zijn!
Viota hield het niet langer uit. Hij vluchtte naar zijn atelier en sloot zich op.
's Avonds probeerde hij opnieuw met zijn vrouw te praten, maar Carmen weigerde hardnekkig iets te bekennen.
Dora wist niet wat er voorgevallen was en durfde ook niets vragen.
En op een morgen was haar vader vertrokken. Dora wist niet waarheen.
Viota was in werkelijkheid naar de kust gevlucht. Dagen lang zwierf hij er rond. Dan nam hij een besluit. Vastberaden keerde hij naar Brugge terug.
Hij riep Dora bij zich.
— Dora, ik zal je vertellen wat er gebeurd is, zei hij. Hoe pijnlijk het ook is, je moet de waarheid kennen!
Toen deed hij het lange verhaal. Hij sprak haar van de tijd dat Carmen misleid werd door Verschalde, hoe hij zelf haar redde van de ondergang en hoe Carmen hem nu opnieuw bedrogen had.
— Moeder wist niet wat ze deed! merkte Dora op. Die man heeft haar misleid!
— Waarom wil ze me dan niets zeggen?
Die Verschalde heeft ons geluk vernield. Ik haat hem. Het heeft geen haar gescheeld of ik had hem neergeschoten!
— Vader! riep Dora geschrokken.
— Ja! En als ik in Brugge blijf zal ik het toch nog doen!
Dora zat bleekjes te wenen. Ze beefde over haar hele lichaam.
— Om een schandaal te vermijden, vertrek ik van hier. Ik ga terug naar Spanje!
— En moeder? vroeg Dora angstig.
— Ik laat haar opnemen in een instituut voor geesteszwakken en ik zal voor haar betalen!
Dora snikte.
— Hoe kun je zo wreed zijn, vader!
— Zij heeft me bedrogen en dat kan ik niet langer verdragen. Eén

keer heb ik het haar vergeven maar nu gaat dat niet meer!
Dora probeerde hem te overhalen om te blijven maar het was tevergeefs.
De volgende dagen regelde hij kalm zijn zaken. Hij verkocht al zijn schilderijen ver onder de prijs en gaf het geld aan zijn dochter.
Op een avond nam hij afscheid van Dora. Het meisje weende. Viota was ook erg onder de indruk.
— Ga mee met mij! drong hij nog eens aan.
Dora schudde haar hoofd.
— Ik kan moeder niet alleen achterlaten! antwoordde ze. Ze is echt ziek!
Viota omhelsde haar en vertrok dan. Hij schreide toen hij door de straten van Brugge naar het station liep. Dezelfde avond nog zou hij een trein nemen naar het zuiden.
Met niemand had hij over zijn vertrek gesproken. Zijn vrienden zouden denken dat hij... Ach!
Dora bleef eenzaam achter bij haar moeder. Van haar had Viota zelfs geen afscheid genomen.

Dat was het verhaal dat mevrouw Verschalde te horen kreeg...

XXVII. DE ECHTGENOTEN

Tevergeefs wachtte mevrouw Verschalde de volgende morgen op haar zoon. Zij was ongerust. Zou haar man erg ziek zijn? Of was er wat gebeurd tussen vader en zoon?
Zij stuurde een telegram naar Brugge, maar kreeg geen antwoord. De dag daarop reisde ze zelf naar huis.
Verschalde zat in een fauteuil toen zijn vrouw binnen kwam.
— Waar is Frits? vroeg ze dadelijk.
— Waarschijnlijk bij die mooie juffrouw op de berg! schokschouderde hij.
Mevrouw Verschalde schrok.
— Is hij niet thuis? riep ze.
— Nee, hij is gisteravond vertrokken. Heb je hem niet gezien?
Mevrouw Verschalde schudde haar hoofd.
— Hij is misschien blijven logeren bij een vriend, merkte haar man op.
— Dat zou Frits niet doen!
— Met kunstenaars weet je nooit! schimpte Verschalde. Hij heeft de laatste tijd al meer gekheden uitgehaald.

— Frits is een ernstige jongen!
— Dat heb ik gemerkt! En die geschiedenis met die twee heksen? Welke ernstige man gaat met zo'n gemeen volk om?
Verschalde had driftig gesproken om zijn angst te verbergen.
— Laat die hoge toon varen! snauwde zijn vrouw.
— Wat krijgen we nu? vroeg Verschalde verwonderd.
Mevrouw Verschalde had moeite om zich te beheersen.
— Hou maar op! zei ze dan. Je weet wat ik bedoel. Ik ben niet meer het onnozele meisje met wie je gehuwd bent. Eergisteren heb ik vernomen waarom je zo tegen Dora Viota gekant bent. Je hebt Carmen ontmoet en zij heeft in jou Valeer Porta herkend!
— Wat raaskal je nu allemaal?
— Ik spreek de waarheid, zei mevrouw Verschalde kordaat. En nu eis ik dat je nu alles bekent!
Verschalde voelde zich in het nauw gedreven, maar gaf de strijd nog niet op.
— Wat valt er te bekennen? vroeg hij. Ik weet niet waarover jij het hebt!
— Spaar me de pijnlijke moeite om alles tot in de details te vertellen, antwoordde zijn vrouw. Beken wat je mevrouw Viota aangedaan hebt. Zoniet laat ik door iemand anders een onderzoek instellen.
Verschalde haalde zijn schouders op.
— Goeie hemel! zuchtte hij. Worden al die oude koeien nu nog uit de gracht gehaald?
— Je loochent het dus niet?
— Wie had er als jongeman geen avontuurtjes! En wat die latere geschiedenis betreft, kan ik je zeggen dat Viota overdreef. Af en toe praatte ik wat met Carmen, maar hij weefde daar een hele geschiedenis rond.
— Je geeft toe dat Dora de waarheid gezegd heeft?
— Waarom zo'n drukte maken over iets dat jaren geleden gebeurd is?
— Ik maak geen opmerkingen over wat er vroeger gebeurd is maar ik begrijp je houding niet tegenover Dora, zei mevrouw Viota. Je verachtte haar, je zond gemene schurken op haar af en je verweet haar voor slet! Als er iemand was die moest zwijgen, dan was jij het, Valeer Porta!
Dat laatste had ze luid geschreeuwd. Het kon haar niet schelen dat de meid het hoorde.
— Juist omwille van die geschiedenis wou ik niet dat mijn zoon langer omging met Dora! legde Verschalde aarzelend uit.

— Waarom ? riep mevrouw Verschalde woest. Waarom ? Omdat Frits de waarheid niet mocht horen ?
Verschalde schrok van de heftige reactie van zijn vrouw. Hij wou iets zeggen maar mevrouw Verschalde raasde voort:
— Ik zal alles uitleggen aan Frits ! Hij heeft het recht te weten wat er gebeurd is. En waag het niet meer de verloving van Frits en Dora tegen te werken !
— Die verloving moet dus doorgaan ?
Mevrouw Verschalde knikte.
— Ik ben zelfs blij dat mijn zoon zo'n voornaam meisje ontmoet heeft ! zei ze.
Verschalde vloekte en liep nijdig naar zijn kamer.
— Je kunt doen wat je wilt, mompelde hij, maar Frits blijft waar hij is. Je zult niet eens de kans krijgen hem alles te vertellen.
Hij zonk neer in een fauteuil. Hij voelde zich onzeker. Frits was opgesloten maar hoelang zou het nog duren ?
— Vervloekte Carmen ! siste hij. Waarom moest Frits jouw dochter ontmoeten ?

XXVIII. IN HET ONZEKERE

Mevrouw Verschalde had die nacht onrustig geslapen. Ook haar man had geen oog toegedaan.
— Ben je nog altijd dezelfde mening toegedaan als gisteren ? vroeg mevrouw Verschalde toen ze aan de ontbijttafel zaten.
— Wat bedoel je ?
— Denk je er nog over om alles te verzwijgen voor Frits ?
— Natuurlijk ! antwoordde Verschalde. Ik zal zelfs alles in het werk stellen opdat mijn zoon Dora Viota niet meer zou ontmoeten ! Ik geef de strijd niet op.
Mevrouw Verschalde kon bijna niet geloven wat ze hoorde. Was haar man werkelijk zo gemeen ? Ze stond op, trok haar overjas aan en vertrok. Ze kon haar man gewoon niet langer aankijken !
Rond tien uur kwam ze bij Ruys aan.
— Waar is Frits ? vroeg ze gejaagd aan Estelle.
Het meisje keek verwonderd op.
— Frits ? herhaalde ze. Is hij dan niet in Brugge ?
Mevrouw Verschalde schudde ontkennend haar hoofd.
— Ik kom van thuis en hij was er niet ! Wanneer heb je hem voor het laatst gezien ?
— Eergisteren, toen hij vertrok met mijnheer.

Mevrouw Verschalde kreeg een vreselijk voorgevoel. Ze ging vlug zitten. Estelle gaf haar wat te drinken.
— Er is iets met hem gebeurd! kreunde ze. Het kan niet anders! Ik moet onmiddellijk Dora verwittigen!
Bijna buiten adem bereikte ze het kleine huisje waar Dora woonde. Met horten en stoten vertelde ze dat Frits verdwenen was.
— Weet Frits iets af van die geschiedenis? vroeg ze.
— Nee, ik heb hem niet meer gezien!
— Misschien heeft zijn vader alles bekend?
— In geen geval! Dat weet ik zeker!
— Zou hij iets vermoeden en daarom wegblijven? mompelde Dora. Dat zou misschien nog het beste zijn...
Mevrouw Verschalde keek Dora verwijtend aan.
— Ik ken mijn jongen, zei ze. Hij zou je niet verlaten zonder iets te laten weten.
Dora had medelijden met mevrouw Verschalde.
— Ik ben zo bang, klaagde zijn moeder. Het is hier zo'n vreemde streek...
Beiden dachten automatisch aan Carlos Vrieze.

XXIX. OPGESLOTEN

Frits ontwaakte in een hem onbekend kamertje. Verdwaasd keek hij rond.
— Waar ben ik? mompelde hij. Wat is er gebeurd?
Hij probeerde zich te herinneren wat er de vorige dag voorgevallen was.
Vader was ziek geweest...duizelig... Thuis was hij beter geworden. Hijzelf was met hoofdpijn gaan slapen. Meer wist hij niet meer.
— Ben ik zo ziek geworden dat ze mij naar een ziekenhuis overgebracht hebben? vroeg hij zich af. En ik ben hier werkelijk in een ziekenhuis?
Hij keek naar het raam. Het was voorzien van tralies.
— Vreemd, mompelde hij, ik voel me helemaal niet ziek! Wat betekent dit allemaal?
Hij stond op, en trok zijn kleren aan. Hij keek door het raam om te zien waar hij was. Hij zag echter alleen een tuin, omringd door grijze muren. Nergens herkende hij een toren of een gebouw dat hem bekend voorkwam.
— Ik zal meteen uitleg gaan vragen, zei hij bij zichzelf.
Frits wou de deur opendoen. Ze was gesloten.

— Droom ik of is dit een nachtmerrie?
Luid bonsde hij op de deur. Onmiddellijk hoorde hij sleutels rammelen. Een reusachtige kerel verscheen in de deuropening. Hij keek verrast toen hij bemerkte dat Frits gekleed was.
— Goede morgen, groette hij vriendelijk. Ik zie dat je al klaar bent om in de tuin te wandelen?
— Waar ben ik hier? vroeg Frits achterdochtig.
— In een ziekenhuis! antwoordde de man kalm.
— Waarom? vroeg Frits.
— Omdat je erg ziek geworden bent. Zullen we over wat anders praten? Kom mee!
Een angstig voorgevoel overviel Frits.
— Wat bazel je allemaal? riep hij uit.
— Je moet kalm blijven, jongen, suste de man. Dan mag je straks in de tuin gaan wandelen.
— Je houdt me voor de gek! brulde Frits. Je doet net alsof je tegen een schoolkind praat!
En plotseling vermoedde hij de waarheid.
— Is dit een gekkenhuis? stamelde hij.
— Hoe kom je daarbij? antwoordde de man. Het is een gewoon ziekenhuis. Er komen hier heel veel mensen om te rusten!
Frits begreep dat de man verplicht was zoiets te antwoorden.
— Nu begrijp ik alles, zuchtte hij. Ze hebben mij vannacht hierheen gebracht!
De man schudde zijn hoofd.
— Je bent hier gisterennamiddag toegekomen! Weet je dat niet meer?
— Hou me niet voor de gek! barstte Frits uit. Mijn vader heeft me naar hier laten brengen. Ik begrijp nu waarom ik plotseling zo duizelig werd. Hij heeft me een slaapmiddel toegediend.
De waarheid trof hem als een mokerslag. Kon zijn vader werkelijk zo gemeen handelen?
— Ik wil onmiddellijk de directeur spreken! zei hij tot de man.
— Ga zitten, ik roep hem.
— Ik ga mee! schreeuwde Frits. Ik ben niet gek. Ik weet heel goed wat ik zeg!
De man haalde zijn schouders op. Hij vond het gewoon dat de patiënten zo praatten. Hij had al honderd maal hetzelfde gehoord!
Frits sprong naar de deur maar de man was vlugger. Heel gemakkelijk duwde hij Frits terug en verdween dan zo snel hij kon. Frits wierp zich woest tegen de deur aan.

— Ik wil er uit! schreeuwde hij. Ik zal jullie allemaal aanklagen bij het gerecht!
Maar hoe hij ook riep, niemand hoorde hem. Ontmoedigd zonk hij neer op zijn bed.
— Hoe heeft vader zoiets kunnen doen! kreunde hij.
Er sprongen tranen in zijn ogen.
— De duizeligheid die hij voorwendde, was alleen maar een list! mompelde Frits. Vader wou me meelokken naar Brugge. In die apotheek heeft hij een slaapmiddel gekocht en het door mijn avondeten gemengd. Wat een duivels plan!
Toen dacht hij aan zijn moeder en aan Dora. Zij zouden angstig zitten wachten op hem. Wat was er dan gebeurd tussen zijn vader en de Viota's?
Frits begon weer op de deur te bonzen. Hij moest met de directeur praten.
— Ik zal hem alles uitleggen, zei hij bij zichzelf. Hij zal het begrijpen en me dadelijk bevrijden.
Hij wachtte gespannen, maar er verscheen niemand. Frits wandelde terug naar het raam. Daar zag hij twee mannen met knikkers spelen. Een andere stond vreemde gezichten te trekken bij een muur. Frits hoefde niet langer te twijfelen. Hij was opgesloten in een gekkenhuis! Die gedachte maakte hem razend. Hij begon weer op de deur te bonzen en maakte een hels lawaai. Plotseling werd de deur geopend. Twee mannen grepen Frits vast en een derde kwam op hem af met een dwangbuis.
— Laat me los! schreeuwde Frits. Ik ben niet gek! Laat me los!
Hij weerde zich als een razende, maar hij kon het niet winnen van drie mannen. Een ogenblik later zat hij vast in een dwangbuis.
Toen kwam er een heer binnen.
— Ben jij de directeur? vroeg Frits.
De man knikte.
— Ik wens je alleen te spreken! zei Frits.
De directeur gaf de anderen een wenk. Onmiddellijk verlieten ze de kamer.
— Er is hier een misverstand in het spel, begon Frits. Ik ben helemaal niet gek! Integendeel! Mijn vader heeft me laten opsluiten omdat hij niet wil dat ik huw met het meisje waarmee ik verloofd ben.
De directeur had schijnbaar geïnteresseerd geluisterd.
— Niemand beweert dat je gek bent, antwoordde hij. Waar haal je dat vandaan.
— Je gelooft me niet! zei Frits ontmoedigd. Je speelt het spelletje

mee met vader.
— Overdrijf niet, jongeman! Je bent hier om te rusten. Over enkele weken kun je onze inrichting verlaten. Blijf dus kalm en volg het voorschrift van de dokter.
— Ik wil dadelijk weg! snauwde Frits.
— Dat kan niet!
— Geen enkele dokter zal me gek verklaren, verdedigde Frits zich. Ofwel moet hij ook omgekocht zijn door mijn vader.
— Er is geen sprake van zinneloosheid, kalmeerde de directeur hem.
— Durf je loochenen dat het hier een gekkenhuis is? De patiënten die hier rondlopen zijn gekken!
— Wij hebben verschillende soorten van zieken.
Frits begreep dat hij de directeur niet zou kunnen overtuigen.
Hij wou dan ook niet verder redetwisten met die man.
— Ik eis dat je mijn moeder verwittigt zodat zij mij kan komen opzoeken!
— Ik zal je verzoek overbrengen, knikte de directuer.
— Laat nu die dwangbuis afnemen, ik ben geen gek en in ieder geval geen razende gek!
— Waarom deed je dan zo opgewonden? vroeg de directeur.
— Wie zou dat niet doen? schreeuwde Frits. Zou jij kalm kunnen blijven als ze je in een gekkenhuis opsluiten?
De directeur luisterde niet meer en vertrok. Frits bleef in zijn dwangbuis. 's Middags kwam iemand met eten.
— Verlos me hieruit! smeekte Frits.
— Dat kan ik niet, antwoordde de man. Daarvoor zijn andere verplegers aangesteld.
— Ik zal tegen jullie een klacht neerleggen, dreigde Frits.
De man antwoordde niet. Dergelijke dingen had ook hij al meer gehoord.
In de namiddag kwamen drie mannen om hem te bevrijden van zijn dwangbuis. Ze bleven echter op hun hoede.
Frits lachte om hun angst.
— Je hoeft niet bang te zijn! glimlachte hij. Ik zal jullie niet aanvallen!
De mannen bekeken hem achterdochtig.
— Wat voor inrichting is dit hier? vroeg Frits hen. Ken je de directeur? Zou hij voor geld gezonde mensen durven opsluiten?
De mannen antwoordden niet. Ze vertrokken zonder nog verder acht op hem te slaan.

Frits zat de ganse dag te wachten op zijn moeder maar ze kwam niet.
Die directeur heeft me voor de gek gehouden, zuchtte hij. Hij zal haar niet verwittigen!
Frits werd nu echt bang. Hoe zou hij hier ooit uitkomen?
Weer een andere verpleger bracht zijn avondmaal.
— Vriend, zei Frits, je kunt flink wat verdienen als je een boodschap voor mij wilt doen. Ik vraag je niet om mij hier buiten te helpen. Je moet enkel naar mijnheer van Dord gaan en een briefje afgeven. Meer vraag ik niet.
— Dat wil ik graag doen, mijnheer, antwoordde de man.
Frits krabbelde vlug iets op een briefje.
— Wanneer kun je dat aan mijnheer van Dord bezorgen?
— Vanavond nog, antwoordde de knecht.
— Kom je me dan zijn antwoord brengen?
De verpleger beloofde dat en ging heen.
— Die gekheid kan nu niet lang meer duren, dacht Frits. Mijnheer van Dord zal me beslist helpen. Daaraan hoef ik niet te twijfelen.
Om negen uur kwam er iemand binnen. Frits hoopte dat het de man zou zijn met het antwoord maar het was een andere.
— Het is tijd om te slapen! zei hij.
— Ik heb nog geen slaap, antwoordde Frits.
— Je moet gehoorzamen, mijnheer! Anders komen ze weer met de dwangbuis.
— O.K.! zuchtte Frits. Ik zal me dadelijk uitkleden.
Hij ging op zijn bed liggen en hoopte nog altijd dat de knecht zou komen met een antwoord. Maar hij wachtte tevergeefs. Pas de volgende morgen zag hij de man.
— Ben je bij mijnheer van Dord geweest? vroeg Frits direct.
— Ja zeker!
— En wat heeft hij gezegd?
— Hij zei dat je hier rustig nog enkele weken moet blijven. Dan zal hij je komen afhalen.
Frits werd woedend. Hij begreep dat hij weer voor de gek gehouden was.
— Je bedriegt me! schreeuwde hij. Je bent niet bij van Dord geweest!
Het was voor Frits een vreselijke ontgoocheling. Zijn laatste greintje hoop verdween.
— Wat een gemene streek! zuchtte hij machteloos.
Toen verraste hij plotseling de knecht en glipte langs hem heen naar buiten. Ver kwam hij echter niet. Er galmde een gong door de

gangen. Van alle kanten kwamen mannen aangelopen. In een handomdraai hadden ze Frits overmeesterd. Een zinneloze die alles stond te bekijken, schaterde het uit van de pret.
Frits werd in een zijkamer geduwd en iemand kwam naar binnen met de dwangbuis.
— Nee, huilde Frits, nee dat niet. Ik zal kalm blijven. Ik weet dat ik hier niet weg kom!
Hij barstte in tranen uit. De directeur kwam er nu ook bij.
— Verwittig alsjeblieft mijn moeder, smeekte Frits hem. Laat ze hierheen komen!
De directeur beloofde het en Frits werd naar zijn kamer gebracht. Pas in de namiddag verlosten ze hem van zijn dwangbuis.
— Als je het nog één keer waagt herrie te schoppen, stoppen we je voor drie dagen in de dwangbuis, dreigden ze.
Frits zonk moedeloos neer op een stoel. Hij voelde zich eindeloos verlaten en droevig.

XXX. NIEUWS

Intussen zat mevrouw Verschalde angstig bij Dora. Ze waren net van plan zich tot de politie te wenden omdat ze nog altijd dachten aan Carlos Vrieze. Misschien had die Frits in een hinderlaag gelokt...
Toen kwam er een telegram. Bevend opende mevrouw Verschalde het bericht. Luidop las ze:
«Frits is in Engeland. Heeft me verwittigd. Blijft er een hele tijd. Verschalde.»
— Dat is de beste oplossing, zei Dora. Zijn vader heeft hem ingelicht en Frits maakte een einde aan onze verloving!
— Nee, Dora, antwoordde mevrouw Verschalde. Mijn man heeft me dat telegram gezonden om mij zand in de ogen te strooien!
Verwonderd keek Dora haar aan.
— Wat denk je dan dat er gebeurd is? vroeg ze. Waar is Frits dan?
— Ik weet het niet, zuchtte mevrouw Verschalde, maar één ding staat vast: mijn man belet Frits hierheen te komen!
— Hoe zo? Door hem op te sluiten?
— Ik denk het! Mijn man is tot alles in staat! Hij zond een bende kerels op je af... Hij bood je geld aan... Waarom zou hij dan ook niet proberen Frits te verhinderen naar de Kemmelberg te komen? Ik vertrek onmiddellijk naar Brugge. Mijn man moet me het telegram van Frits tonen.

Verschalde was alleen toen zijn vrouw thuis kwam. Hij had zijn dochter voor enkele weken naar Brussel gestuurd.
— Goede avond, groette mevrouw Verschalde.
Verschalde bromde iets terug.
— Waar is Frits? vroeg ze.
— In Engeland! Dat heb ik toch gezegd.
— Je liegt! Frits is niet in Engeland!
— Waar is hij dan? huichelde Verschalde.
— Ik weet het niet! Toon mij zijn brief!
— Die heb ik verbrand!
— Gemene leugenaar! riep mevrouw Verschalde uit. Je hebt Frits opgesloten! Beken het of geef me zijn adres. Dan stuur ik hem een telegram!
— Waarom? spotte Verschalde. Om hem terug te roepen naar de Kemmelberg? Die zotte geschiedenis met die heksen is uit!
— Geef me zijn adres of ik verwittig de politie, dreigde zijn vrouw.
Verschalde begon bang te wòrden.
— Frits heeft waarschijnlijk ingezien dat hij zich vergist heeft, probeerde hij voorzichtig.
— Leugens! antwoordde mevrouw Verschalde. Ik ken mijn zoon! Zoiets zou hij niet doen zonder mij te verwittigen! Waar is hij?
— In Engeland, hield Verschalde vol.
— Goed, antwoordde zijn vrouw. Ik ga onmiddellijk de politie verwittigen dat ze Frits moeten opsporen. Het schandaal dat dan zal uitbreken, is voor jouw rekening! Jij draagt de verantwoordelijkheid voor dit alles.
Mevrouw stapte naar de deur maar Verschalde greep haar vast.
— Ik zal je laten opsluiten, raasde hij. Je zult omwille van die heksen geen schandaal maken!
— Laat me gaan!
— Nooit! tierde Verschalde.
Hij begon zijn vrouw te slaan. Zij riep om hulp. De meid kwam verschrikt aangelopen.
— Ga weg! bulderde Verschalde.
— Roep de politie! smeekte zijn vrouw.
Het dienstmeisje was zo ontsteld dat ze stokstijf bleef staan.
— Alsjeblieft! Roep de politie!
Verschalde begreep dat zijn spelletje uit was. Hij liet zijn vrouw los.
— Ga zitten, blafte hij.
Mevrouw Verschalde liet zich hijgend in een zetel neervallen. Ze snikte hevig.

— Ik trek me van die hele, vervloekte geschiedenis niets meer aan, snauwde Verschalde. Frits kan bij zijn heks gaan wonen!
— Waar is hij? vroeg zijn moeder.
— Ik ga hem halen!
— Waar?
— Dat gaat je niet aan. Frits zal het je wel vertellen. Over een uur zal hij hier zijn. Mij zul je in een hele tijd niet terugzien. Ik ga op reis!
Verschalde ging naar boven, nam zijn bagage en verliet het huis.

XXXI. VRIJ

Frits voelde zich als een gevangene. Hij weigerde in de tuin te wandelen en bleef de hele dag op zijn kamer. Hij sprak niet meer met het personeel want hij begreep dat het toch boter aan de galg was.
Opeens ging de deur open. Frits sprong verrast op toen hij zijn vader zag binnenkomen.
— Blijf kalm! begon Verschalde. Ga zitten!
Frits zonk neer op zijn bed.
— Heb je nagedacht? vroeg zijn vader.
— Wie zou hier niet nadenken! antwoordde Frits. Waarom heb je me in een gekkenhuis laten opsluiten?
— Omdat ik hoopte dat je hier tot bezinning zou komen! Ben je nog altijd van plan om bij Dora Viota te blijven ?
— Vader, ik hou van Dora! Ik kan niet zonder haar!
Verschalde zuchtte.
— Ik geef de strijd op! Achteraf moet je niet komen klagen! Ik heb je verwittigd!
— Vader, waarom ben je zo gekant tegen onze verloving?
— Jouw moeder zal je dat wel vertellen! Maak je klaar, je kunt onmiddellijk vertrekken!
Frits had niet veel tijd nodig. Bij de deur keek hij nog even naar zijn vader.
— Ga maar alleen! zei deze.
Frits snelde de trap op en botste tegen de directeur.
— Mijnheer Verschalde, je vader laat je gaan... begon hij.
— Hou me dan niet langer op! snauwde Frits.
— Eén ogenblikje, mijnheer Verschalde, drong de directeur aan. Jouw vader heeft zich erg zonderling gedragen! Lees dit getuigschrift even. Het is de verklaring van een dokter die het nodig

achtte je hier op te sluiten. Ik ben gedekt! Je kunt me niet aanklagen bij het gerecht.
Frits duwde de man opzij en sprong naar buiten.
— Gemene lafaard! brulde hij. Gemene lafaard!
In die woorden schreeuwde hij al zijn opgekropte woede uit. Thuis viel hij snikkend in de armen van zijn moeder. Mevrouw Verschalde liet hem uithuilen en wachtte met vragen stellen tot hij kalmer was.
— Is het zo erg geweest? vroeg ze dan.
Frits knikte.
— Ik kom uit een gekkenhuis, moeder! Vader liet me opsluiten!
Toen vertelde hij het hele verhaal. Mevrouw Verschalde schrok geweldig. Ze had nooit gedacht dat haar man zover zou durven gaan.
Op haar beurt gaf ze dan het droevige relaas van wat er vroeger gebeurd was tussen haar man en Carmen Viota.
De volgende namiddag reisden Frits en zijn moeder naar de Kemmelberg.
Frits ging onmiddellijk naar het huis van Dora.
— Frits! riep ze gelukkig. Eindelijk!
Ze omhelsde hem en bleef een hele tijd tegen hem aanleunen. Ze voelde zich zo veilig in zijn armen.
— Dora..., begon Frits wat aarzelend, ik kom uit een gekkenhuis... Vader probeerde me daar op te sluiten.
Dora keek hem verwonderd aan.
— Hij wou verhinderen dat ik de waarheid zou vernemen, legde hij uit. Maar ik weet nu toch alles. Moeder heeft het me gezegd.
Dora keek naar de grond.
— Frits, je was misschien beter niet teruggekomen! Je zult je een hoop moeilijkheden op de hals halen als je bij mij blijft!
Er sprongen tranen in haar ogen. Frits nam haar hoofd tussen zijn handen.
— Dora, ik hou van je! fluisterde hij. Ik zal proberen goed te maken wat mijn vader jullie aangedaan heeft. Je vader moet terug hierheen komen.
— Dat zal hij nooit doen! zei Dora stil.
— Waarom niet?
— Vader is zo lang weg! zuchtte ze.
— Dat geeft niet, antwoordde Frits. Ik zal hem gaan opzoeken in Spanje.
Dora rukte zich plotseling los.
— Dat nooit! riep ze luid.

Frits schrok van die hevige reactie.
— Wat kan er mij weerhouden? vroeg hij.
Dora aarzelde een ogenblik om te antwoorden.
— Vader was zo woedend op...Valeer Porta. Hij wou hem zelfs doden. En... jij bent toch de zoon van Valeer Porta!
— Daarom juist wil ik hem zien! hield Frits vol.
— Mijn vader is een verbitterd man, zuchtte Dora. Hij heeft erg veel geleden en ik weet dat hij Valeer Porta haat. Als hij hoort dat de zoon van Valeer met zijn dochter wil huwen, zal hij dat nooit toestaan!
Frits schrok.
— Dora, vroeg hij angstig, als je vader geen toestemming zou geven om te huwen met mij, zou je me dan opgeven?
— Nee, antwoordde ze beslist.
Frits drukte haar tegen zich aan. Nog nooit had hij zich zo gelukkig gevoeld.
Nog lang praatten de twee jongelui met elkaar. Ze vergaten die avond alle ellende om zich heen.
Het was middernacht toen Frits terug naar Ruys ging.

XXXII. BARON DELMONT

— Moeder we krijgen bezoek, zei Lieve terwijl ze de trap afkwam.
Mevrouw Verschalde keek verbaasd.
— Bezoek? vroeg ze. Wie komt er dan?
— Baron Delmont de Vic.
— Een baron? Wat komt die hier doen?
Lieve haalde haar schouders op.
— Hij is een kennis van vader, zei ze zo onverschillig mogelijk.
— Dan hoef ik er mij niet om te bekommeren, zei mevrouw Verschalde achteloos. Vader zal hem wel ontvangen.
Lieve werd een beetje verlegen.
— Moeder, aarzelde ze, de baron blijft hier enkele dagen logeren.
— Wat? Wie heeft hem uitgenodigd?
— Vader! zei Lieve vlug. Wij hebben de baron leren kennen toen we in Brussel waren.
Mevrouw Verschalde fronste haar wenkbrauwen.
— Waarom heeft niemand mij daarover een woord gezegd? vroeg ze wrevelig. Wie is die baron eigenlijk?
— Hij is erg bescheiden, antwoordde Lieve dadelijk. Hij woont op een kasteel in Luik.

— Hoe oud is hij?
— Zevenentwintig en hij is nog niet gehuwd!
— Komt hij voor jou? vroeg mevrouw Verschalde.
Lieve werd opeens erg rood.
— Heeft je vader inlichtingen ingewonnen over die baron?
— Waarom inlichtingen? vroeg Lieve.
— Maar Lieve, begrijp je dan niet dat iedereen zich baron kan noemen?
— In het hotel waar we verbleven, spraken ze met veel lof over hem!
— Wanneer komt hij? vroeg haar moeder zonder er verder op in te gaan.
— Vader is hem gaan afhalen aan het station!
— Je had me wel wat vroeger kunnen verwittigen! merkte mevrouw Verschalde op. Ik ga me vlug wat opknappen!
— Je bent een schat! vleide Lieve.
Mevrouw Verschalde begreep dat haar dochter dat alleen zei uit eigenbelang. Lieve wilde een goede indruk maken op de baron. Ook Lieve liep naar haar kamer en begon zenuwachtig in een tijdschrift te bladeren. Af en toe keek ze uit het raam.
— De baron heeft me toch niet vergeten, mijmerde ze. Hij meent het ernstig. Zoniet zou hij die verre reis niet gemaakt hebben. Mijn vriendinnen zullen wat jaloers zijn als ze vernemen dat ik kasteelvrouw word... Als we gehuwd zijn, moet de baron een kasteel kopen in de buurt van Brugge. Dan geniet ik meer van mijn voorname positie.
Opeens sprong ze op. Een taxi stopte voor hun huis. Haar vader en de baron stapten binnen. Lieve luisterde aan de deur. Ze hoorde Delmont zijn stem.
— Ik ben er haast zeker van dat hij mijn hand zal vragen! dacht Lieve.
Verschalde bracht de baron naar zijn kamer en wipte dan vlug even binnen bij zijn dochter.
— Kindje, de baron zal straks naar beneden gaan. Verwittig jij intussen je moeder!
Enkele ogenblikken later begroette de baron mevrouw Verschalde met een vloed van woorden. Zij bekeek hem echter kritisch. Ze hield niet van mensen die zoveel praatten.
Tijdens het souper vertelde Delmont over zijn landgoed en zijn manier van leven.
— Nu en dan moet ik voor mijn zaken naar Brussel, vertelde hij maar het liefst ben ik thuis. Ik hou helemaal niet van uitgaan!

— Nou, daar zal ik wel wat aan veranderen, dacht Lieve. Ik wil naar voorname feesten en bals gaan met hem!
Na het souper gingen ze rond de haard zitten. Mevrouw Verschalde zag dat baron Delmont Lieve het hof maakte, maar ze maakte er geen opmerkingen over.
— Misschien wordt het toch een goed huwelijk, dacht ze. Ik hoop alleen maar dat de baron echt zo voornaam is als hij zich voordoet.
Toen ze de baron goede nacht gewenst hadden, vroeg Verschalde aan zijn vrouw:
— Wat denk je nu over Delmont?
Mevrouw Verschalde haalde haar schouders op.
— Ik ken hem nog niet.
— Maar je eerste indruk?
— Ik heb er nog geen, antwoordde ze kalm.
— Je hoorde hem toch praten vanavond! drong Verschalde aan.
— Ja, maar dat bewijst niet veel. Je zult toch inlichtingen inwinnen over die baron?
— Je hoeft je daarover geen zorgen te maken, suste Verschalde haar. Ik heb alle informaties die nodig zijn. Delmont zijn referenties zijn uitstekend. We hoeven ons heus geen zorgen te maken.
Mevrouw Verschalde was niet gerustgesteld. Ze had een voorgevoel. Er was iets niet in orde! Maar ze kon niet zeggen wat het precies was.
— Het zou misschien ook goed zijn eens in zijn streek zelf navraag te doen!
Verschalde begon kregelig te worden.
— De baron zal ons natuurlijk uitnodigen naar zijn landgoed, verzekerde hij. Dan kunnen we met onze eigen ogen zien waar hij leeft.
Mevrouw Verschalde wou nog iets zeggen, maar Verschalde was al de deur uitgegaan.

XXXIII. HET AANZOEK

De volgende morgen vertrokken de baron, Lieve en Verschalde naar de stad. Ze bezochten de markt met de hallen en het belfort.
Vandaar wandelden ze langs de Dijver naar Gruuthuze. Toen ze bij de Onze-Lieve-Vrouwkerk kwamen, verontschuldigde mijnheer Verschalde zich en liet zijn dochter alleen met de baron.
Lieve ging met hem tot aan het Minnewater. Ze bleven er een

ogenblik zwijgend staan. Dan legde baron Delmont zijn arm om Lieve haar schouders en drukte haar tegen zich aan.
— Lieve, zei hij zachtjes, ik ben naar Brugge gekomen om jou te zien. Toen ik je voor het eerst ontmoet heb, voelde ik me al wonderlijk tot je aangetrokken.
Lieve hoorde haar hart tot in haar keel kloppen.
— Lieve, ging de baron verder, ik hou van je... Mag ik je vader om je hand vragen?
— Ik...ik ben werkelijk verrast, stamelde Lieve. Het is zo onverwacht...
— We kennen elkaar inderdaad nog niet zo lang, maar ik voel dat we bij elkaar passen. Sta me toe met je vader te praten?
Lieve deed net alsof ze twijfelde, maar gaf uiteindelijk haar toestemming. Een zalig gevoel doorstroomde haar.
Hand in hand slenterden ze verder tot bij het Begijnhof.
— Hangt er geen schilderij van het Begijnhof op mijn kamer? vroeg Delmont. Wie heeft het geschilderd?
— Mijn broer, antwoordde Lieve. Hij is kunstschilder.
— Dan mag je fier op hem zijn, vervolgde de baron. Het is een echt kunstwerkje!
Lieve knikte.
— Frits heeft talent, knikte ze enthousiast. Voor het ogenblik schildert hij in de buurt van Ieper.
— Ik hoop spoedig met hem kennis te kunnen maken, zei de baron.
Maar Lieve deelde dat verlangen helemaal niet en begon haastig over een ander onderwerp te praten.
Na de middag vroeg de baron om Verschalde alleen te spreken. Lieve bleef met haar moeder achter in het salon.
— Wil mijnheer Delmont over jou praten? vroeg mevrouw Verschalde.
Lieve bloosde bij de vraag.
— Vanmorgen heeft hij gezegd dat hij van me houdt, zei ze aarzelend.
Mevrouw Verschalde fronste haar wenkbrauwen.
— De baron is wel gehaast! zei ze dan.
— Hij is speciaal voor mij hierheen gekomen en... ik, ik, hou ook van hem.
— Lieve, hoe kun je dat nu al weten? Je kent de baron nauwelijks!
Lieve voelde dat haar moeder zou tegenstribbelen.
— Vader en ik hebben hem toch leren kennen in Brussel!
— Ja? Sedert hoelang? Twee weken? En dan nog in een hotel!

Je weet toch zelf dat dat onvoldoende is om een mens te kennen!
— Waarom wantrouw je hem?
— Wantrouwen is een groot woord, antwoordde mevrouw Verschalde, maar ik zou gewoon willen weten wie de baron eigenlijk is.
— In het hotel beschouwde iedereen hem als een voorname heer!
Mevrouw Verschalde haalde haar schouders op.
— Hoteluitbaters spreken altijd met lof over hun gasten, merkte ze op.
Lieve werd ongeduldig.
— Wat wil je dan? vroeg ze wrevelig.
— Je vader moet eens rondkijken in de streek waar Delmont woont.
— Hij moet dus voor spion spelen? vroeg Lieve.
— Alleen informaties inwinnen, zei mevrouw Verschalde kalm. Je moet weten met welke man je trouwt, Lieve. Dan zul je later minder ontgoochelingen oplopen!
Lieve zuchtte verveeld.
— Voor Dora Viota heb je al die moeite niet genomen! schimpte Lieve.
— Ik heb Dora Viota in haar eigen woning leren kennen! antwoordde mevrouw Verschalde. Maar wij weten niet eens waar de baron woont!
— Op een kasteel in Luik! flapte Lieve er uit. Bovendien heeft hij ons daar uitgenodigd. Is dat geen bewijs dat hij niets te verbergen heeft?
— Dat is inderdaad een positief punt, gaf mevrouw Verschalde toe. Maar je kunt je onmogelijk openlijk verloven voor we daar geweest zijn.
— Wil je dan de baron beledigen door hem te zeggen dat je eerst inlichtingen wilt nemen?
— Wij kunnen beleefd om uitstel vragen!
Lieve was aan het einde van haar geduld. Ze sprong op en ging voor het raam staan.
— Ik denk dat je je teveel laat verblinden door die adellijke titel, zei haar moeder bezorgd. In een huwelijk is dat helaas bijzaak!
Lieve antwoordde niet meer. Ze nam een tijdschrift en begon er zenuwachtig in te bladeren.
Enkele ogenblikken later kwamen baron Delmont en Verschalde de kamer binnen.
— Moeder, zei Verschalde tot zijn vrouw, baron Delmont heeft ons

de eer aangedaan om de hand van Lieve te vragen. Met genoegen heb ik toegestemd.
— Voor mij is dat de mooiste dag uit mijn leven, verklaarde de baron.
Hij wendde zich dan speciaal tot mevrouw Verschalde.
— Mevrouw, zei hij, het zou een groot genoegen voor me zijn de hele familie in Luik te ontvangen.
Mevrouw Verschalde nam de uitnodiging aan. Ze was echter droevig gestemd.
— Ik sta weer voor een voldongen feit! mompelde ze in zichzelf. Niemand vindt het nodig om mijn mening hierover te kennen!
Plotseling dacht ze aan Frits. Die zou haar beslist helpen. Ze zou hem vragen of hij inlichtingen wou nemen in Luik.
De volgende dag ontving Frits haar brief. Hij besloot daarop naar Luik te reizen.

De volgende week wachtte baron Delmont de familie Verschalde op aan het station in Luik. Met een taxi reden ze tot aan zijn kasteel. Het was een lange rit en het was al donker toen ze ter plaatse kwamen.
Een knecht maakte de deur open. In de gang nam de meid de overjassen van Lieve en haar moeder.
Delmont leidde zijn gasten naar een goed verwarmde kamer.
— De meid zal dadelijk jullie kamers tonen, zei hij tot Lieve en mevrouw Verschalde. Maar eerst kun je je wat verwarmen. Pas over een uur wordt het souper opgediend!
Lieve keek nieuwsgierig rond. Ze merkte tot haar grote vreugde dat alles erg voornaam ingericht was.
Wat later ging de meid hen voor naar hun kamers.
— Moeder, wat zeg je nu? vroeg Lieve.
— Het ziet er allemaal voornaam uit! antwoordde mevrouw Verschalde. Ik hoop alleen maar dat de baron even voornaam is als dat huis.
— Twijfel je nog altijd? spotte Lieve.
— Nee, maar we zijn gekomen om nader kennis te maken...
Lieve haalde haar schouders op. Er viel niet te praten met moeder. Ze ging naar haar kamer om zich op te frissen.
Mijnheer Verschalde glipte vlug even bij zijn dochter binnen. Lieve omhelsde hem.
— Ik ben zo gelukkig, vadertje! fluisterde ze.
— Dat begrijp ik, kindje, antwoordde hij. En dat is nog maar het begin. Zodra je kasteelvrouw bent, zul je leven als in een sprookje.

Lieve knikte. Samen gingen ze naar de woonkamer. De tafel was gedekt. Het vaatwerk en het zilver waren van de beste kwaliteit. Verschalde at smakelijk. Ook de wijn vond hij voortreffelijk.
Na het diner gingen ze in het salon. Baron Delmont bood mijnheer Verschalde cognac en sigaren aan. De dames nipten aan een likeurtje.
— We gaan beter vroeg naar bed, zei Verschalde. Iedereen is wel vermoeid van de lange reis.
De baron knikte begrijpend.
— 's Morgens ontbijten we om acht uur, legde hij hen uit. Maar je kunt natuurlijk zo lang blijven rusten als je maar wilt.
Hij wenste de familie goede nacht.
— Als jullie iets nodig hebben, bel dan om de meid! zei hij nog.
Lieve kon niet dadelijk slapen.
— Morgen moet ik een brief schrijven naar Ann van Dord. Ze zal opkijken als ze hoort dat ik kasteelvrouw word!
Met een glimlach om haar mond dommelde ze in.
De volgende morgen werd ze gewekt door een gong. Ze belde de meid en vroeg om warm water. Dan maakte ze zorgvuldig haar toilet.
Ze was de eerste beneden. Delmont zat bij het raam zijn krant te lezen.
— Goed uitgerust, liefje? vroeg hij vriendelijk.
— Heerlijk! zuchtte Lieve.
Ze omhelsden elkaar en Lieve ging naast de baron zitten.
— Schat, begon hij, ik zou zo vlug mogelijk willen trouwen. Wat denk je van einde februari?
— Het zou heerlijk zijn! antwoordde Lieve.
Ze leunde tegen hem aan.
— Ik zal er met je vader over praten, beloofde de baron.
Na het ontbijt toonde hij hen het hele kasteel. Alle kamers waren rijkelijk gemeubeld en er hingen overal prachtige schilderijen.
Dan trok Lieve zich terug op haar kamer om een brief te schrijven naar haar vriendin.
— Waar kan ik mijn brief op de post doen? vroeg Lieve.
— Een eindje verderop is een postbus! legde de baron uit. We kunnen hem misschien samen brengen!
Toen de verloofden vertrokken waren, zei Verschalde tot zijn vrouw:
— Wat denk je? Is het kasteel niet prachtig in orde?
— Ja!
— Je lijkt niet helemaal tevreden?

— Ik besef de ernst van dit bezoek! legde mevrouw Verschalde uit. We zijn hierheen gekomen om de verloofde van Lieve beter te leren kennen! Jij kijkt alleen naar zijn eigendommen en zijn titel. Maar zo leer je hem niet kennen. Loop liever eens rond in Luik en probeer iets te weten te komen over de baron!
— Ben je nou helemaal? stoof Verschalde op. Stel je eens voor dat de baron dit zou horen! Waarom ben je in 's hemelsnaam zo achterdochtig?
— Ik vind het vreemd dat hij zolang ongehuwd bleef en in Brussel opeens trouwplannen krijgt. Bovendien praat hij nooit over zijn familie!
— Hij is een wees! antwoordde Verschalde. Zijn neven en zijn nichten laten hem koud. Dat gebeurt wel eens meer in rijke families!
Mevrouw Verschalde antwoordde niet. Ze wist dat ze van haar man geen medewerking moest verwachten. Hij was altijd lichtzinnig geweest.
Na de lunch deden ze met z'n allen een uitstapje in de omgeving van Luik.
Eerst reden ze wat rond door het heuvelachtig landschap en toen toonde Delmont hen ook de bezienswaardigheden van de stad Luik.
's Avonds gingen ze wat gebruiken in een restaurant waar een strijkje speelde.
— Ik ben van plan een villa te kopen in Oostende! legde de baron uit aan Verschalde. Dan vervreemdt je dochter niet helemaal van Vlaanderen!
Mijnheer Verschalde knikte.
— Het wordt een prachthuwelijk! dacht hij. Iets helemaal anders dan dat van Frits met die verdomde heks!
Toen ze terug op het kasteel waren, ging Lieve zich opfrissen in haar kamer. Ook mevrouw Verschalde trok zich even terug. De tranen sprongen in haar ogen. Hoewel ze helemaal niets kon aanvoeren tegen de baron, werd ze steeds meer onzeker. Ze voelde aan dat er wat scheelde, maar ze kon niet zeggen wat het was!
Na het souper kregen ze bezoek van baron du Blas, een vriend van Delmont.
Hij sprak vol lof over Delmont en mevrouw Verschalde voelde zich wat meer gerustgesteld. Eindelijk hoorde ze iemand praten over de baron.
Heel laat nog schreef Lieve een stel brieven. Ze kon niet wachten tot ze terug in Brugge was om het grote nieuws bekend te maken.

XXXIV. NOG EEN BEZOEKER

De volgende morgen wandelde Delmont met de familie Verschalde in de tuin.
— Frits! riep Lieve verbaasd uit toen ze haar broer aan het hek zag staan.
Ze liep hem vlug tegemoet.
— Wat moet jij hier? vroeg ze wantrouwig.
— Ik kom je gewoon opzoeken, antwoordde Frits kalm.
— Geen woord over Dora Viota, begrepen? snauwde Lieve.
— Je hoeft je geen zorgen te maken! stelde Frits haar gerust.
Ondertussen waren de anderen ook bij hem.
— Dit is Frits. Hij is kunstschilder, stelde mijnheer Verschalde hem voor aan Delmont.
— Ik ben blij met je kennis te maken, Frits, zei die. Je bent welkom op mijn kasteel.
Frits begroette de baron koeltjes.
— Laten we naar binnen gaan, stelde Delmont voor. Je zult het waarschijnlijk koud hebben.
Het gezelschap ging naar de woonkamer.
— Hoe komt Frits aan dit adres? fluisterde Lieve tegen haar vader.
— Van moeder natuurlijk! antwoordde Verschalde.
— Wat mag ik je aanbieden? vroeg de baron aan Frits.
— Niets, antwoordde Frits. Ik kom om ernstig te praten.
Lieve schrok van dat antwoord. Wat stelde haar broer zich onbeleefd aan.
— Hoe is de situatie hier eigenlijk? vroeg Frits aan zijn vader.
— Jouw zus is verloofd met baron Delmont! antwoordde Verschalde trots. Van zodra we in Brugge zijn, zullen we de verloving bekend maken.
Frits knikte stilzwijgend.
— En zul jij hier komen wonen? vroeg Frits verder.
— Natuurlijk! zei Lieve wat verveeld. Maar mijn verloofde zal ook een villa kopen aan de kust. Dan kan ik af en toe nog eens bij jullie binnenspringen.
— Een villa? vroeg Frits.
De baron knikte.
— In Oostende! legde hij verder uit.
— En hoe zul je die betalen? vroeg Frits spottend. Je hebt alleen maar schulden.
Die woorden klonken als een striemende zweepslag.
De baron verbleekte zichtbaar. Verschalde was geschokt door de

verregaande onbeschoftheid van zijn zoon.
Lieve kreeg tranen in haar ogen.
— Hou je mond! riep ze verontwaardigd. Hoe durf je de baron zo beledigen?
— Baron? spotte Frits. Je verloofde is helemaal geen baron! En dit kasteel is evenmin van hem. Het behoort aan mijnheer Delto die voor het ogenblik in Luik verblijft.
Er viel een doodse stilte. Iedereen staarde Frits stomverbaasd aan.
Baron Delmont was de eerste die opnieuw sprak.
— Mijnheer Verschalde, is je zoon wel bij zijn verstand? vroeg hij.
— Frits! riep zijn vader uit. Weet je wat je zegt?
— Ja, vader, antwoordde Frits. Heel goed zelfs! Ik ben speciaal hierheen gekomen om jullie te vertellen dat onze vriend je bij de neus heeft genomen.
Je kon de stilte snijden.
— Delmont is vroeger rijk geweest, ging Frits voort. Maar hij heeft alles verbrast! Zijn oude moeder woont in Luik in een klein huisje. Mijnheer Delto, de eigenaar laat toe dat Delmont hier af en toe logeert!
— Je bent echt gemeen! barstte Lieve los. Vader, jaag hem weg!
Mijnheer Verschalde fronste zijn voorhoofd.
— Kindje, suste Verschalde haar, we moeten toch de zaak onderzoeken. Wat Frits gezegd heeft, is toch wel belangrijk.
Plotseling barstte Delmont uit in een schaterlach.
— De grap is ten einde! lachte hij. Jammer! Het was bijna gelukt!
— Je hebt ons dus echt bedrogen? schreeuwde Verschalde en greep Delmont bij zijn kraag.
De baron rukte zich los!
— Bedrogen! grijnsde hij, ja, zo kun je het noemen. Lieve is een lief meisje en ik wil met haar trouwen!
— Om haar geld?
— Geld is altijd welkom. Vooral nu ik in grote geldnood verkeer.
Lieve kromp ineen. Haar mooie droom vervloog...
— Je durft! raasde Verschalde. Je durft!
— Een mens moet soms durven, hernam Delmont kalmpjes. Als ik met Lieve trouw, heb ik meteen weer wat geld!
Verschalde wist gewoon geen antwoord op zo'n brutaliteit.
— En al de meiden en de knechten hier? vroeg mevrouw Verschalde.
— Zij zijn ondergeschikten en hebben met de hele zaak niets te maken.

Mevrouw Verschalde knikte.
— Laten we onmiddellijk vertrekken, zei ze toen.
Lieve zat te wenen. Nog nooit had ze zich zo vernederd gevoeld.
— We breken dus de onderhandelingen af? vroeg Delmont.
— Als je zo voortgaat, krijg je ook nog een pak slaag! dreigde Frits.
— Goede reis dan! antwoordde Delmont. Mag ik je verzoeken nog voor de middag te verdwijnen?
Meteen verliet hij de woonkamer.
— Wat een geschiedenis! zuchtte Verschalde. Frits, hoe ben jij achter de waarheid gekomen?
— Moeder had me gevraagd inlichtingen in te winnen hier in de streek.
Verschalde wendde zich tot zijn vrouw.
— Dacht je dat ik de waarheid niet zou achterhaald hebben? Het huwelijk was nog lang niet gesloten!
Lieve zei geen woord. Ze dacht aan de brieven die ze verstuurd had...
— Zouden we niet vertrekken? stelde Frits voor.
Op hetzelfde ogenblik werd er op de deur geklopt. Een knecht kwam binnen.
— Mijnheer Delmont verzoekt jullie zo spoedig mogelijk te vertrekken.
— Het komt in orde! knikte Frits.
Mevrouw Verschalde was als eerste klaar. Ze ging naar beneden bij Frits.
— Ik ben zo blij dat je gekomen bent, jongen, zei ze.
— Ik deed het graag moeder, antwoordde Frits.
Toen Verschalde en Lieve klaar waren, vertrokken ze.
Het was een vernederende aftocht!

XXXV. EEN MEDEDELING

— Frits, zei Dora, ik heb mijn vader over jou geschreven.
— Waarom? vroeg Frits verbaasd.
— Ik vond dat het mijn plicht was!
— En als je vader mij afwijst? Hij kent me niet! Hij zal mij alleen zien als de zoon van Verschalde!
— Als vader zo zou reageren dan schrijf ik hem opnieuw om je te verdedigen!
— Je vader is een verbitterd mens! Dat heb je me zelf verteld. Hij

zal me nooit vertrouwen!
— Hij zal mijn brief lezen en erover nadenken!
— En als je vader je verbiedt nog langer met me om te gaan?
Angstig had Frits deze vraag gesteld.
— Vader kan dat niet verbieden!
— En wat, als hij het toch doet?
Dora keek Frits recht in zijn ogen en zei dan langzaam maar zeker:
— Dan heb ik het recht om ongehoorzaam te zijn!
Frits drukte het meisje tegen zich aan.
— Zou je me echt niet afwijzen? fluisterde hij.
— Nooit! antwoordde het meisje. Wat er ook gebeurt, ik blijf bij jou!
Terwijl de verliefden 's avonds zaten te praten, begon het te sneeuwen. In een paar uur tijd was de Kemmelberg omgeschapen in één witte ijsberg!
Toen Frits heel laat naar de herberg van Ruys stapte, voelde hij zich opeens heel vrolijk. Hij was er nu zeker van dat Dora altijd bij hem zou blijven.
Twee dagen later vertrok Frits naar Antwerpen. Daar zou een tentoonstelling van zijn werken gehouden worden.

XXXVI. NOG EENS BIJ DORA

De dag nadat Frits vertrokken was, kwam mijnheer Verschalde opnieuw aan op de Kemmelberg. Verschalde was een koppig man die de strijd niet vlug opgaf! Hij kon geen nederlaag verdragen. Hij wou koste wat het kost verhinderen dat Frits naar Spanje zou gaan!
Mevrouw Ruys keek vreemd op toen ze Verschalde zag.
— Frits is gisteren vertrokken naar Antwerpen! legde ze hem uit.
— Dat weet ik! bromde Verschalde. Maar ik ben gekomen om juffrouw Viota te spreken. Woont dat gekke wijf nog altijd bij haar?
Mevrouw Ruys knikte.
— Ik kom liever niet meer in haar buurt! zei Verschalde. Zou Estelle wat voor me kunnen doen?
— Natuurlijk! antwoordde de vrouw.
Estelle deed onmiddellijk wat Verschalde haar vroeg.
— De brief alleen afgeven en zeggen dat mijn vrouw hem geschreven heeft! riep hij haar nog na.

Estelle knikte.
Gejaagd las Dora:
Lieve Dora,
Ik ben bij Ruys. Graag zou ik je zo vlug mogelijk spreken! Kun je tot bij de herberg komen?
Tot straks,
Mevrouw Verschalde

Dora werd lijkbleek. Waarom wou mevrouw Verschalde haar dringend spreken? Was er iets gebeurd met Frits? Misschien had mevrouw Verschalde haar hulp nodig. Haastig trok ze haar jas aan en sukkelde langzaam door de sneeuw.
Niet ver van de herberg sprong Verschalde van achter een boom te voorschijn.
— Dag, Dora, groette hij haar vriendelijk.
Het meisje schonk geen aandacht aan hem en wou gewoon doorlopen.
Hij versperde haar echter de weg.
— Vergeef me de kleine list die ik gebruikte om je te ontmoeten, begon hij.
Dora keek verbaasd.
— En mevrouw Verschalde?
— Die is in Brugge! Dat briefje kwam van mij!
— Alweer bedrog! zuchtte Dora. Gelukkig dat je zoon helemaal anders is dan zijn vader!
Ze draaide zich om maar Verschalde versperde haar opnieuw de weg.
— Laat me met rust! snauwde het meisje.
— Eerst moet je naar me luisteren, ging Verschalde voort. Herinner je je nog hoe je moeder mij aangevallen heeft?
— Ja, zei Dora en ik weet ook welke de aanleiding was van haar woedeuitbarsting.
— Je hebt er alle belang bij die geschiedenis te verzwijgen! Ze strekt helemaal niet tot je eer!
— Lafaard! Gemene lafaard! schreeuwde Dora.
Maar Verschalde luisterde niet naar haar verwijten.
— Als ik wil, kan ik je moeder gemakkelijk laten opsluiten in een gekkenhuis.
Dora maakte een beweging van schrik.
— Als je Frits niet afwijst, laat ik je moeder volgende week weghalen! dreigde Verschalde.
Dora kon gewoon niet antwoorden op zo'n brutaliteit.

— Denk er goed over na! vervolgde Verschalde. Dit zijn geen praatjes om je schrik aan te jagen! Een vriend van mij is rechter. Als hij me een bevelschrift tot opsluiting bezorgt, is alles voor elkaar!
Dora was woedend, maar ze beheerste zich. Ze dacht aan Frits. Die zou haar helpen. Ook op mevrouw Verschalde kon ze rekenen.
— Heb je mijn arme moeder nog niet ongelukkig genoeg gemaakt? vroeg ze.
Verschalde haalde zijn schouders op.
— Al die praatjes helpen jou geen stap vooruit! Wat is je antwoord? Zul je Frits de laan uitsturen? Je kunt kiezen! Je moeder of Frits!
— Laat me door! siste Dora!
— Dat is geen antwoord!
— Laat me door of ik schreeuw om hulp! herhaalde Dora.
Verschalde wou iets zeggen maar Dora glipte handig langs hem weg.
— Vanavond verwacht ik je antwoord! riep hij haar na.
Dora liep zo vlug mogelijk verder. Thuis barstte ze in tranen uit.
— Frits! snikte ze. Is dat werkelijk je vader?

Verschalde had in zijn wanhoop een laatste poging willen ondernemen, maar het was niet gelukt. Nijdig liep hij rond in de sneeuw. Opeens vloekte hij luid. In de verte zag hij zijn vrouw naderen. Eerst wou hij vluchten, maar dan bedacht hij zich. Het was beter haar buiten te ontmoeten dan bij Ruys.
— Wat kom jij hier doen? vroeg Verschalde toen zijn vrouw bij hem was.
Mevrouw Verschalde negeerde zijn vraag.
— Ik dacht dat je naar Gent moest? begon ze.
— Dat is ook zo, antwoordde Verschalde. Gaat het jou wat aan waar ik ben?
— Ik wist dat je hierheen zou komen, vervolgde mevrouw Verschalde. Na alles wat ik gehoord heb, vertrouw ik je voor geen zier meer.
— Mag ik Ruys niet bezoeken?
— Lieg niet langer! snauwde mevrouw Verschalde. Ik weet heel goed dat je hier niet bent voor Ruys.
— Ik wil niet dat Frits naar Spanje reist! Hij mag niet in contact komen met Viota!
Mevrouw Verschalde reageerde niet op die laatste opmerking.
— Ben je al bij Dora geweest?

— Loop naar de duivel! schreeuwde Verschalde.
Meteen draaide hij zich om en rende weg.
Enkele ogenblikken later klopte mevrouw Verschalde aan bij Dora.
— Toch in Kemmel? vroeg het meisje verbaasd.
— Ik ben zopas aangekomen, legde mevrouw Verschalde uit. Is mijn man bij jou geweest?
Dora knikte.
— Wat wilde hij nu weer?
Dora vertelde haar waarmee hij gedreigd had. Mevrouw Verschalde stelde haar gerust.
— Mijn man kan je niets doen, zei ze. Daarvoor zorg ik wel. Nu ga ik nog even tot bij Ruys maar vanavond kom ik hier slapen. Schrijf er niets over naar Frits. Hij zou zich alleen maar vreselijk zorgen maken!
Dora beloofde het en mevrouw Verschalde vertrok.
Haar man was aan het eten toen ze binnenkwam.
— Laat me met rust! snauwde hij direct.
— Ik weet nu wat je van plan bent, zei mevrouw Verschalde. Maar luister goed! Als je iets durft ondernemen tegen Dora haar moeder vertel ik alles aan mijnheer van Dord. Ik weet dat hij mij zal helpen.
Verschalde begreep dat zijn vrouw het ernstig meende. Zij zou zonder aarzelen naar van Dord gaan. En dat wou hij vermijden. Zijn naam mocht niet in het gedrang komen. Hij werd gewoon in het nauw gedreven.
— Ik geef het op, zuchtte hij. Frits kan doen wat hij wil!
— Dat heb je al meer gezegd, antwoordde mevrouw Verschalde. Ik hoop dat je het deze keer meent!
Meteen draaide ze zich om en verliet de kamer. 's Avonds bleef ze nog lang praten met Dora.

XXXVII. DE TERUGKEER

Na het avontuur in Luik heerste er een sombere stemming in het huis van de Verschaldes. Lieve ging practisch de deur niet uit en haar vader zat meestal alleen in de woonkamer. Hij zei niet veel maar dronk iedere avond alleen een fles wijn uit.
Lieve had Ann van Dord nog niet teruggezien. Op een middag belde Ann aan.
— Eindelijk ben je dan terug! begroette ze Lieve. Waarom ben je

me niet komen opzoeken? Weet je me niet meer wonen? Of is het alleen nog baron Delmont die nu telt?
— Baron Delmont bestaat niet meer voor mij! antwoordde Lieve zo onverschillig mogelijk.
— Wat? vroeg Ann verbaasd.
— Ik heb hem zelf de laan uitgestuurd.
— Maar Lieve, riep Ann uit, hoe kan dat nou? In je brieven schreef je zo enthousiast over hem.
— Ik was verkeerd ingelicht!
— Wat bedoel je? drong Ann aan.
— Het karakter van Delmont beviel me niet! Hij deed zich hier anders voor dan hij was. In Luik heb ik gezien hoe hij omging met zijn personeel. Hij was gewoon gemeen! Bovendien dronk hij ook veel. Ik had geen zin om met zo'n man door het leven te gaan.
Ann knikte.
- Dat begrijp ik, antwoordde ze, maar het is toch jammer voor jou!
Lieve haalde haar schouders op.
— Ik rouw er niet om! zei ze. Gelukkig dat ik tijdig ingezien heb dat hij niet de geschikte man voor me was.
Ann had leedvermaak maar ze toonde het niet. Lieve begon vlug over wat anders te praten.
— Met wie ga jij nu om? vroeg Lieve nieuwsgierig. Vader zag je gisteren in het gezelschap van een knappe heer?
Ann bloosde.
— Hij is een kennis van mijn oom, legde ze uit. Karel de Rotanda is zijn naam. Hij woont op Heuvelburg, maar hij verbleef lange tijd in het buitenland.
Het meisje vertelde enthousiast hoe ze de Rotanda bezocht had op zijn kasteel.
Lieve kon haar jaloersheid nauwelijks verborgen houden. Ann merkte het en daarom blufte ze nog een beetje meer.
— Ben je met hem verloofd? vroeg Lieve.
Ann schudde haar hoofd.
— Ik wil niet onmiddellijk over «verloving» praten, merkte ze vinnig op.
— Zou je hem willen als man? vroeg Lieve verder.
— Daarover heb ik nog niet nagedacht, antwoordde haar vriendin. Maar we kunnen wel goed met elkaar opschieten! Karel is erg hoffelijk en beschaafd. Het is echt prettig om met hem te praten!
— Ik begrijp het al, zei Lieve kregelig. Je bent verliefd op hem, wat?

— Als ik jou was, zou ik toch maar uitkijken, merkte Lieve op. Wie weet wat hij allemaal uitgespookt heeft gedurende al die jaren dat hij in het buitenland was!
— Oom heeft alle vertrouwen in Karel! antwoordde Ann. Bovendien is hij een echte edelman! Dat zul je zelf toegeven als je hem ontmoet! Hij kan niet onoprecht zijn.
Lieve werd met de seconde meer jaloers.
— Dat dacht ik ook van baron Delmont, zei ze. Maar de werkelijkheid was heel anders.
— Maar Delmont was een volslagen vreemdeling voor jou en je ouders. Mijn oom is lang bevriend geweest met de vader van Karel!
— Dat wil niets zeggen! merkte Lieve op. De zoon is de vader niet!
Ann voelde best dat haar vriendin het gewoon niet kon verdragen dat ze bevriend was met een edelman.
— Denk je nooit meer aan Frits? vroeg Lieve.
— Nee! zei Ann beslist. Sedert ik Karel ken, heb ik leren inzien wat het verschil is tussen een beschaafd man en je broer. Neem me niet kwalijk dat ik dit zo brutaal zeg, maar ik weet hoe jij over je broer oordeelt.
— Vroeger praatte je toch helemaal anders! merkte Lieve op.
— Dan kende ik Karel nog niet! Ik treur niet om Frits. Is hij nog altijd op de Kemmelberg?
— Voor het ogenblik exposeert hij in Antwerpen. Maar die heks heeft hem in haar macht. Ze ontmoeten elkaar iedere dag als hij in Kemmel is.
De twee vriendinnen babbelden nog wat over onbenullige dingen maar het ging niet van harte. Daarom vertrok Ann dan ook na een uurtje.
— Welke baron mag dat geweest zijn? dacht Ann onderweg. Er klopt iets niet in dit verhaal. Lieve verzwijgt iets! Oom moet haar vader eens uithoren! Ik ben er haast zeker van dat die Delmont helemaal geen baron was!
Ann voelde alweer leedvermaak.

Frits Verschalde wandelde intussen in Antwerpen rond. Een vriend van hem die ook kunstschilder was, hield hem staan.
— Ik heb je tentoonstelling bezocht en ik moet je geluk wensen ermee, zei hij. Ze is prachtig. Heb je al veel verkocht?
Frits knikte.
— De verkoop gaat best! antwoordde hij.
— Je hebt echt veel vooruitgang gemaakt! Je doeken zijn oprecht

en vol leven. Je merkt dadelijk dat je er met hart en ziel aan gewerkt hebt!
Frits glimlachte.
— Mijn verloofde woont op de Kemmelberg, legde hij uit. Met haar heb ik ook de streek lief gekregen.
— Heb ik haar portret niet gezien op je tentoonstelling? vroeg zijn vriend belangstellend.
Frits knikte.
— Ken ik haar? vervolgde zijn vriend.
Frits aarzelde een ogenblik. Zou hij Dora vernoemen? Maar dan glimlachte hij om zijn aarzeling. Waarom zou hij haar naam verzwijgen? Dora was toch een voorname dame!
— Ik weet niet of je haar kent, antwoordde hij. Haar naam is Viota. Dora Viota!
Zijn vriend dacht na.
— Viota...herhaalde hij. Die naam is me niet vreemd. Wacht eens! Ik weet het al! Te Brugge heeft eens een Spaanse schilder gewoond die Viota heette.
— Heb je hem gekend? vroeg Frits verrast.
— Nee, maar ik heb wel verschillende werken van hem gezien. Ze waren buitengewoon!
— Viota is de vader van mijn verloofde! legde Frits hem uit.
— Zo, Viota leeft dus nog?
— Ja. Voor het ogenblik werkt hij in Spanje. Dora verblijft op de Kemmelberg voor de gezondheid van haar moeder. Ze schildert ook. Op die manier leerden we elkaar kennen.
— Dan horen jullie in ieder geval bij elkaar! schertste zijn vriend.
Ze praatten nog wat door over schilderkunst en namen dan afscheid van elkaar.
Frits keerde terug naar de zaal waar zijn doeken hingen. Hij was blij omdat hij zoveel succes had, maar er hing een schaduw over zijn geluk. Hoe zou de reis naar Spanje aflopen? Hoe zou Viota reageren? Al die vragen dwarrelden door zijn hoofd. Maar hij was vast besloten alles op alles te zetten om de hele zaak weer in orde te maken. Vader Viota moest terugkomen bij zijn vrouw en zijn dochter.
Toen hij de zaal binnenging, stapte de eigenaar hem met een stralend gezicht tegemoet.
— Er zijn alweer drie doeken verkocht vandaag! deelde hij Frits mee. Velen vragen om de tentoonstelling nog enkele dagen te laten voortduren.
— Als ik nog zolang de zaal kan krijgen, ga ik akkoord, zei Frits.

Drie dagen later kwam een heer op Frits toe. Hij had een knap, maar droefgeestig gezicht.
— Ben jij Frits Verschalde? vroeg hij.
Frits knikte. Meteen voelde hij zich wonderlijk ontroerd.
— Sommige van uw doeken treffen mij diep, hernam de vreemdeling.
Vooral dit vind ik bijzonder mooi!
Daarbij wees hij naar het portret van Dora.
— Jij bent mijnheer Viota! zei Frits zonder aarzelen.
De vreemdeling knikte.
— Ken jij mijn dochter?
— Ja...stamelde Frits. Ja,...erg goed zelfs.
— Dan ben jij Frits? Frits Verschalde?
Die naam had hij bijna spottend uitgesproken.
— Mijnheer, drong Frits aan. Laten we eerst rustig met elkaar praten. Maar ik vraag je om mij niet te beoordelen naar mijn vader.
Viota glimlachte.
— Wie mijn dochter zo echt kan schilderen moet een goed en eerlijk man zijn, zei hij rustig.
Frits was zo gelukkig toen hij dit hoorde dat hij Viota had willen omhelzen. Hij geloofde meteen dat alles goed zou worden.
— Achteraan de zaal is een kantoortje, legde Frits uit. Laten we daar even gaan zitten. Ik heb je heel veel te vertellen.
Viota volgde Frits nadat hij nog eens naar Dora haar portret gekeken had.
— Mag ik je eerst vertellen hoe ik Dora leerde kennen? begon Frits.
— Zeg maar op, antwoordde Viota.
Rustig en kalm vatte Frits de gebeurtenissen van de laatste maanden samen. Hij beschreef hoe hij Dora leerde schilderen en hoe hij haar lief kreeg. De pijnlijke ontmoeting tussen mevrouw Viota en zijn vader verzweeg hij niet. Ook over zijn plannen om naar Spanje te reizen sprak hij.
Viota had diep bewogen geluisterd. Toen Frits zweeg, zei hij:
— Mijnheer Verschalde, je bent een edelmoedig man. Ik dank je voor alles wat je voor Dora gedaan hebt.
Frits wist niet wat hij hierop moest antwoorden. Verlegen draaide hij met zijn vingers.
— Ik ben fout geweest, vervolgde Viota moeilijk. Nooit had ik mijn vrouw en Dora mogen verlaten. Niemand kan zich inbeelden wat ik doorstaan heb! Het zijn vreselijke jaren geweest.

Viota zuchtte luid. Een hele tijd hing er een vreemde stilte in het kleine kamertje. De twee mannen dachten aan het verleden dat opnieuw opdook.
Frits verbrak eerst het pijnlijke stilzwijgen.
— Ik ben gelukkig dat ik Dora heb leren kennen, zei hij. Nog nooit heb ik zo van iemand gehouden!
Mijnheer Viota nam Frits zijn hand vast.
— Dora heeft me over jou geschreven, vertelde hij. Zij houdt ook erg veel van jou!
— Mijnheer Viota, zei Frits aarzelend, wil je me dan met je dochter laten trouwen.
Viota knikte alleen maar.
— Dora zal gelukkig zijn met jou, antwoordde hij stilletjes.
Tranen sprongen in Frits zijn ogen. Hij kon zich niet langer goed houden. Na alle ellende van de laatste maanden ademde hij weer vrij.
Dezelfde avond nog schreef Frits een opgeruimde brief naar Dora.
En de dag daarop reisden Frits en Viota naar de Kemmelberg.
Op de berg ontmoetten ze Estelle en Joris Lootens. Frits begroette hen vriendelijk.
— Ga je naar de stad? vroeg hij.
— Ja, antwoordde Estelle. We gaan meubels kopen. Over twee maanden trouwen we!
Frits feliciteerde hen en zei toen:
— Ik wil jullie ook wat verklappen. Deze man is mijnheer Viota, de vader van Dora!
— Haar vader? vroeg Estelle verbaasd.
— Ja! knikte Frits. Mijnheer Viota heeft enkele jaren in Spanje gewoond om daar te kunnen werken aan zijn schilderijen. Maar nu zal hij zich hier vestigen.
Viota gaf Estelle en Joris een hand en wenste hen het allerbeste. Toen liep hij stilzwijgend verder naast Frits.
Ondertussen rende Dora zenuwachtig heen en weer in het kleine huisje. Ze had de brief van Frits tientallen keren gelezen. Het papier was gescheurd, zo vaak had ze het open en toe gevouwen. Ze had het nieuws aan haar moeder verteld maar die bleek er niets van te begrijpen. Zoals altijd staarde ze wezenloos voor zich uit.
Plotseling zag Dora het tweetal naderen. Ze beefde over heel haar lichaam. Ze weende en lachte terzelfdertijd. Toen holde ze naar buiten.
— Vader! Vader! riep ze in het Spaans. Vader, eindelijk ben je daar!

Viota liep op haar toe. Vader en dochter vielen in elkaars armen en hielden elkaar lang omkneld.
Frits bleef achter. Hij begreep dat hij die twee mensen alleen moest laten. Dit weerzien ontroerde ook hem sterk. Door zijn tranen heen zag hij hoe Dora haar vader in het huisje binnenleidde.
Viota sprak de naam van zijn vrouw uit.
Toen de zinneloze vrouw die hoorde leek het of ze uit een diepe slaap ontwaakte. Ze stond op en liep naar Viota toe. De schilder nam haar in zijn armen en snikte:
— Carmen, mijn lieve Carmen. Ik ben veel te hard voor je geweest. Vergeef mij dat ik je alleen liet. Nu blijf ik voor altijd bij jou!
Carmen glimlachte toen haar man haar omhelsde. In het Spaans zei ze dat ze lang op hem gewacht had. Daarna begon ze te praten over heel oude herinneringen. Voor haar was het net alsof ze pas getrouwd was.
Dora leunde tegen Frits en weende van geluk.
— Ik ben zo gelukkig, fluisterde ze.
— Ik ook, liefje, antwoordde Frits.
— Moeder herkent vader. Misschien geneest ze wel. Dan zou alles weer goed worden!
Frits knikte. Hij dacht aan zijn vader. Zou de schilder vergiffenis schenken aan de man die hem zoveel pijn gedaan had?

XXXVIII. WROEGING

Toen mevrouw Verschalde het nieuws over de terugkeer van de schilder gelezen had, liep ze dadelijk naar haar man.
— Wat scheelt jou? vroeg Verschalde toen zijn vrouw haastig naar binnen kwam.
— Ik moet je wat zeggen...
— Nog meer over die oude geschiedenis?
— Nee, ik heb een brief gekregen van Frits en...
Verschalde onderbrak haar en haalde verveeld zijn schouders op:
— Zwijg me over die reis naar Spanje! zuchtte hij. Je weet hoe ik erover denk!
— Frits hoeft niet meer naar Spanje te gaan, zei mevrouw Verschalde langzaam. Viota is zelf teruggekomen!
Verschalde werd lijkbleek. Hij geloofde niet wat hij hoorde.
— Wat? stamelde hij. Is Viota terug?
— Dora heeft haar vader over Frits geschreven, legde mevrouw Verschalde uit. De schilder is hem in Antwerpen gaan opzoeken.

— Heeft hij Frits al weggejaagd van de Kemmelberg?
Mevrouw Verschalde schudde haar hoofd.
— Helemaal niet, antwoordde ze. Hier, lees zelf wat Frits schrijft.
Met bevende handen nam Verschalde het vel papier aan. Heel lang staarde hij op de brief van zijn zoon.
— Welnu? vroeg zijn vrouw.
— De schilder lijkt heel wat rustiger geworden! Gelukkig voor hem!
Ik vraag me alleen af hoe hij tegenover mij zal staan. Zou hij nog altijd met zijn moordplannen rondlopen?
— Mijnheer Viota is niet zo haatdragend als jij het voorstelt! Maar wat zijn houding tegenover jou betreft, meen ik dat jij in de eerste plaats iets goed te maken hebt.
— Bedoel je dat ik naar hem moet toegaan?
— Je kunt hem schrijven!
— Waarom? Om vergiffenis te vragen voor een onbenullig feit uit het verleden?
— Je weet heel goed dat die geschiedenis niet onbenullig was! Doe nu niet onverschillig! Durf bekennen dat je fout was.
Verschalde antwoordde niet en mevrouw Verschalde verliet de kamer zonder nog één woord te zeggen.
— Ze heeft gelijk, bekende hij halfluid. Ik moet wel gek geweest zijn! Zowel bij Carmen als bij Viota en Dora heb ik wat goed te maken.
En zijn zoon?
De dagbladen hadden vol lof over hem gesproken naar aanleiding van zijn tentoonstelling. Iedereen noemde hem een groot kunsteenaar. Dat had Verschalde doen nadenken. Hij had zijn zoon nooit zo bekeken. Hij vond hem tot nu alleen maar een dwaas!
Terwijl hij alles overdacht, begon hij zich te schamen over zijn gedrag. Hij besefte dat hij een einde moest maken aan alle huichelarij!
— Ik zal Viota schrijven, besloot hij.
De volgende morgen vertrok mevrouw Verschalde naar de Kemmelberg.
Frits haalde haar af aan het station.
— Hoe is de situatie nu? vroeg mevrouw Verschalde belangstellend.
— Zo goed als die maar kan zijn, antwoordde Frits. Viota praat niet over vader, maar ik denk dat hij niet langer verbitterd is. De verhouding tussen hem en vader zal natuurlijk nooit erg vriendschappelijk worden, maar hij is bereid hem alles te vergeven.

— En Dora?
Frits haalde zijn schouders op.
— Ze praat ook nooit over vader!
— Zij zal hem alles vergeven uit liefde voor jou, troostte mevrouw Verschalde haar zoon.
Intussen waren ze bij Ruys aangekomen. Mevrouw Ruys kon niet zwijgen over de terugkeer van de schilder.
— Wat waren wij toch dwaas te denken dat de Viota's arme lui waren. En Dora is helemaal geen heks maar de dochter van een groot kunstenaar!
Mevrouw Verschalde knikte verstrooid.
Ze dacht aan Dora. Hoe was het mogelijk dat de mensen haar al die tijd voor een heks aanzien hadden. Zo'n voornaam meisje!
Na de middag vergezelde Frits zijn moeder naar de Viota's. De schilder begroette mevrouw Verschalde erg hoffelijk. Mevrouw Verschalde merkte dadelijk dat Viota een beschaafd man was.
Dora en Frits lieten hun ouders alleen zodat ze rustig konden praten. De schilder bedankte mevrouw Verschalde voor de hulp die ze Dora geboden had. Dan begonnen ze te praten over het verleden. De schilder bekende dat hij gefaald had. Mevrouw Verschalde vertelde op haar beurt dat haar man wroeging had.
— Ik wil het verleden zo vlug mogelijk vergeten, besloot de schilder. Mijn enige doel is nu proberen Frits en Dora gelukkig te maken.
Daarmee werd het verleden afgesloten.
— Hoe gaat het met de zieke? vroeg mevrouw Verschalde dan.
— Mijn vrouw herkent me en is blij dat ik terug bij haar ben. Maar voor haar is het net alsof we pas getrouwd zijn. Gisteren nog zei ze me dat Valeer Porta een slecht mens was. Misschien wordt ze helemaal beter! Ik ben van plan om me opnieuw in Brugge te vestigen. In Spanje heb ik genoeg geld kunnen sparen om daar een huis te kopen.
Mevrouw Verschalde glimlachte.
— Dora en Frits willen ook in Brugge gaan wonen, zei ze. Ik hoop dat we elkaar vaak zullen ontmoeten.

Enkele dagen later ontving Viota een brief van Verschalde. Daarin bood hij zijn excuses aan. De schilder liet die brief niet zien aan Frits, maar beloofde hem zijn vader op te zoeken in Brugge.
Frits drukte ontroerd Viota zijn hand. Toen Dora het nieuws hoorde, was ook zij bereid alles te vergeten wat Verschalde haar aangedaan had.

XXXIX. NOG EEN WEERZIEN

Frits voelde zich wonderlijk te moede toen hij naast Viota Brugge binnenreed. Wat hij zo vurig gewenst had, zou nu gebeuren. Ook Viota was ontroerd toen hij Brugge terugzag.
— Zullen we dadelijk naar mijn vader gaan? vroeg Frits.
De schilder knikte.
De meid maakte de deur open.
— Mijnheer verwacht jullie in zijn kamer, legde ze uit.
Frits ging Viota voor.
Verschalde zag lijkbleek toen de deur openging.
— Dag, vader!
Frits zijn stem trilde.
— Dag, Frits.
Verschalde zei het stilletjes. Frits kreeg medelijden toen hij zijn vader daar zo zag zitten.
— Vader, ik ben gekomen met mijnheer Viota.
De schilder drukte zijn vroegere vijand de hand.
— Het verleden is voor altijd voorbij, mijnheer Verschalde, zei hij. Je zoon heeft alles in orde gemaakt. Laat ons alleen nog naar de toekomst kijken.
— Vergeef je me alles? stamelde Verschalde ongelovig.
— Van harte! antwoordde Viota. Ik ben vroeger ook te heftig geweest in mijn reacties. Maar dank zij Frits heb ik leren inzien dat het geen zin heeft te blijven haten. Laten we dus zwijgen over vroeger en vrienden worden!
De tranen liepen over Verschalde zijn wangen. Hij kon gewoon geen woord uitbrengen. Zo ontroerd was hij. Hij greep Viota zijn hand en hield die lang vast.
Viota knikte enkel. Hij verbrak als eerste de stilte.
— Mijn vrouw en ik komen naar Brugge wonen, zei Viota. We hebben een huis op het oog. Ga je eens mee kijken?
— Frits zal wel met je meegaan, antwoordde Verschalde. Ik...ik schaam me nog een beetje en...
— Ga mee vader, drong Frits aan.
— Waarom zou je hier alleen achterblijven? hernam Viota. Als we hier wonen, zullen we elkaar nog vaak ontmoeten!
Dat gaf de doorslag. Verschalde ging met zijn zoon en Viota het huurkontrakt tekenen. Daarna gingen ze terug naar huis waar de meid iets lekkers klaargemaakt had.
In de gang ontmoette Frits zijn zuster.
— Met welke heer is vader zojuist binnengekomen? vroeg ze.

— Met mijnheer Viota, de vader van Dora, antwoordde Frits kalm.
— Wat?!
— Mijnheer Viota verbleef enkele jaren in Spanje, zijn geboorteland. Nu is hij terug hierheen gekomen. Hij komt zelfs in de buurt wonen!
— En jij brengt hem zomaar binnen?
— Natuurlijk!
— Je durft!
— Lieve, je zou beter niet zo'n hoge toon aanslaan. Ik weet tenminste wie ik binnenbreng! Jij wist het niet!
Lieve was woedend.
— Hoe gemeen van je! siste ze. Ik wist wel dat jij en je heks om me lachten!
Frits schudde zijn hoofd.
— Zoals altijd beoordeel je ons verkeerd, antwoordde hij. Ik lach niet om je. Alleen wil ik je eraan herinneren dat je geen reden hebt om een grote mond op te zetten.
— En toch wil ik die vent niet zien!
— Sluit je dan maar op! merkte Frits op. Mijnheer Viota zal hier nog vaker komen.
— Vader is niet goed wijs dat hij zich zo door jou laat beïnvloeden, zei ze nijdig. Straks hebben we heel de familie Viota op ons dak!
Frits haalde zijn schouders op en ging de woonkamer binnen.
Lieve keerde terug naar haar kamer. Ze ging nog steeds niet uit. Ze was bang dat haar vriendinnen haar lastige vragen zouden stellen. Sommige daarvan waren haar zelfs komen opzoeken om haar geluk te wensen met haar verloving. In feite kwamen ze alleen om meer te weten te komen over de plotselinge breuk met die onbekende baron.
De schilder bleef tot in de namiddag. Hij wou dezelfde avond terug op de Kemmelberg zijn.
Verschalde vergezelde Viota en zijn zoon tot aan het station.
Vriendelijk nam hij afscheid. Hartelijk drukte hij Frits de hand.
— Ik ben een ander mens geworden! zei hij. Wil je dat ook aan je moeder zeggen? Het zal thuis voortaan gezelliger worden!
— Dank je, vader, fluisterde Frits. Ik ben echt gelukkig!
Thuis wachtte Lieve haar vader op.
— Is die vent eindelijk vertrokken? vroeg ze honend.
— Praat niet op zo'n brutale toon! merkte Verschalde op.
— Wat ben je opeens veranderd!
Mijnheer Verschalde haalde zijn schouders op.
— Frits heeft plotseling zoveel invloed op jou!

— Frits is een beste jongen, antwoordde Verschalde. Hij heeft een ingoed karakter.
— Vroeger praatte je helemaal anders over je lieve zoontje!
— Ik weet het, zuchtte Verschalde. Maar ik heb me vergist. Ook tegenover Dora heb ik me verkeerd gedragen. Zij is een voornaam meisje!
— Je stemt dus toe in hun huwelijk?
Verschalde knikte.
— Dora zal een uitstekende vrouw zijn voor Frits!
— Maar ik zal nooit met haar praten!
— Stel je niet aan, Lieve, zei Verschalde. Wat gebeurde met Delmont zou een les voor je moeten zijn!
— Zul jij me dat verwijten?
— Nee, antwoordde haar vader, maar je moet de waarheid onder ogen durven zien. Je mag niet verbitterd blijven. Dat heeft geen zin!
— Ik hoor het al! Die heks heeft je betoverd! Maar met mij zal het niet lukken!
Boos draaide ze zich om en liep naar haar kamer.
In de herfst braken twee van de meest gevreesde epidemieën uit in Brugge. Cholera en typhus.
Vooral de mensen die in kleine huisjes woonden, werden het slachtoffer. Iedereen meed de zieken en zo stierven er velen zonder enige zorg gekregen te hebben.
Mijnheer van Dord hielp overal waar hij kon. Ann van Dord durfde geen stap meer buiten te zetten. Ze had een heilige schrik om besmet te worden.
Op een morgen kreeg mijnheer van Dord een brief. Hij las hem haastig en verbleekte toen.
— Droevig nieuws, zuchtte hij. De brief komt van de knecht van Karel de Rotanda.
— Is Karel ziek? vroeg Ann.
— Ja.
— Typhus?
Mijnheer van Dord knikte. Dan las hij haar het briefje voor.
— Ik ga meteen naar Heuvelburg, besliste van Dord.
— Oom, waarschuwde Ann, en als je besmet raakt? Je zult de ziekte in huis brengen!
— Ik kan voorzorgsmaatregelen treffen, antwoordde van Dord. Een dokter doet dat ook! Ik wil Karel zien! Je lijkt te vergeten dat hij geen familie meer heeft.
Mevrouw van Dord keek bezorgd naar haar man.

— Wat vind jij ervan? vroeg hij aan zijn vrouw.
— Handel je niet een beetje onvoorzichtig?
— Ik ben niet bang! zei van Dord beslist.
— Karel zal je niet herkennen, probeerde mevrouw van Dord.
— Dat is nog niet zo zeker! Bovendien is het mijn plicht hem op te zoeken!
Niemand maakte een opmerking. Wat van Dord van plan was, kon niemand veranderen!
Hij reed snel naar het huis van Karel. Bij de conciërge legde hij andere kleren klaar. Die zou hij aantrekken om terug naar huis te gaan na zijn bezoek. Toen hij bij Karel geweest was, ontsmette hij zich grondig en de kleren die hij gedragen had, verbrandde hij en trok de andere aan.
Ann was benieuwd om te horen hoe het met Karel gesteld was. En toch was ze bang dat haar oom ziek zou worden. Daarom bleef ze zo ver mogelijk van hem vandaan.
— Karel is erg ziek, begon mijnheer van Dord. Hij heeft me herkend, maar hij kon niet meer spreken. Hij heeft hoge koorts.
Ann verbleekte.
— De dokter heeft nog een heel klein beetje hoop, vervolgde hij. Karel heeft een sterk gestel. Als de koorts afneemt, heeft hij veel kans om te genezen.
— Er is dus onmiddellijk gevaar? vroeg mevrouw van Dord.
Haar man knikte.
— De ziekte heeft een snel verloop, zei hij. Karel ijlt veel. Vooral 's nachts. Dan praat hij veel over jou, Ann!
— En wat zegt hij?
— Dat kan niemand uitmaken. Zij verstaan alleen je naam. Hij wordt verpleegd door een meisje uit het dorp die zich vrijwillig aangeboden heeft. Gelukkig dat er nog edelmoedige mensen zijn!
Ze praatten nog een poosje en toen kwam Lieve Verschalde op bezoek. Ze was opgewonden. Ze vertelde dat ze de stad zou verlaten en vroeg of Ann haar wou vergezellen.
— Uit vrees voor de ziekte? vroeg mijnheer van Dord.
— Ja, natuurlijk, zei Lieve opgewonden. Stel je voor: moeder gaat zieken verplegen in de arme wijken. Hoe kan ze zo dwaas zijn! Dat werk zou ze moeten overlaten aan de kloosterzusters.
Ik ga naar de Kemmelberg!
— Maar de typhus woedt overal! merkte van Dord op.
— Op de berg is het gevaar niet zo groot! antwoordde Lieve. Daar is de lucht gezonder dan hier in de stad. Ga je mee, Ann?
— Nee! antwoordde haar vriendin beslist.

— Je hoeft het niet te laten voor Frits, vervolgde Lieve. We doen net alsof we hem en de Viota's niet kennen!
Ann gaf geen antwoord.
— Ik heb gehoord dat mijnheer Viota terug is uit Spanje? vroeg mijnheer van Dord.
— Ja, hij is zelfs bij ons aan huis geweest. Maar ik heb niet met hem gepraat. Ik bemoei me niet met zo'n volk!
Mijnheer van Dord trok zijn wenkbrauwen op.
— Waarom zo vijandig? merkte hij op.
— Je weet heel goed dat Frits beneden zijn stand trouwt. Daar kan niets goeds uit voortkomen. Maar laten we er niet langer over praten! Kom, Ann, ga mee!
Ann weigerde hardnekkig.
— Nee, Lieve, ik blijf hier! We wonen buiten de stad en het gevaar is hier niet zo groot!
— Er is geen enkele reden waarom Ann zou weggaan, vulde mijnheer van Dord aan.
— Als je wilt, kun je hier komen logeren, nodigde mevrouw van Dord uit.
— Echt? zei Lieve blij. Kan dat?
Maar nu schudde mijnheer van Dord ontkennend zijn hoofd. Hij vond het allesbehalve dat ze neerkeek op haar moeder die zoveel goed deed. Als ze niet in Brugge durfde blijven, moest ze maar alleen naar Kemmel trekken.
— Lieve, ik vind dat je plaats niet hier is, zei hij.
— Wil je misschien dat ik in die vuile huisjes zieken ga verzorgen? riep ze kwaad uit.
— Dat heb ik niet beweerd, antwoordde van Dord kalm. Iedereen moet dat voor zichzelf uitmaken! Maar je kunt je moeder thuis ook helpen. Ik ben er zeker van dat je moeder het er niet mee eens is dat je vertrekt!
Lieve haalde onverschillig haar schouders op.
— Moeder is het nooit met me eens! Voor haar bestaan alleen maar Frits en de heks van de Kemmelberg.
Mijnheer van Dord werd nu echt boos.
— Lieve, ik verbied je nog langer op die manier over je moeder te praten.
Ik ken je moeder en ik weet dat ze niets anders verlangt dan je geluk. Denk maar eventjes aan die geschiedenis met Delmont. Je vader heeft ze me eergisteren verteld. Toen heeft je moeder duidelijk bewezen hoe bezorgd ze om je is.
Lieve werd bloedrood. Nu was ze echt nijdig.

— Begint mijn vader nu ook al te kletsen ? riep ze uit.
— Je vader gaf toe dat hij veel te lichtzinnig gehandeld had, zei mijnheer van Dord. Maar hij was blij dat alles goed afgelopen is. Ik spot niet met je, Lieve, maar uit zulke voorvalletjes moet je leren!
— Mijnheer van Dord, snauwde Lieve, ik heb van niemand lessen nodig. Ik geef toe dat ik bedrogen werd, maar ik merk dat die fijne mijnheer de Rotanda hier ook niet komt!
— Mijnheer de Rotanda heeft typhus!
Er viel een stilte.
— Je zou nu beter naar huis gaan, vervolgde mijnheer van Dord.
— Ik heb niet gevraagd om hier te blijven, antwoordde Lieve. Mevrouw heeft het zelf voorgesteld!
Meteen stond ze op.
— Ik meende Ann een dienst te bewijzen?
— Je begrijpt me verkeerd, Lieve, zei van Dord kalm.
Lieve haalde haar schouders op.
— Waarom nog langer ruzie maken, zuchtte ze. Sedert die mijnheer de Rotanda hier gekomen is, ben ik van geen tel meer.
— Toe nou, Lieve, protesteerde Ann. Nu overdrijf je toch! Jij bent zelf een hele tijd weggebleven. Je deed zo geheimzinnig in verband met die geschiedenis van Delmont!
— Delmont! Delmont! riep Lieve nijdig. Je hebt leedvermaak omdat ik bedrogen werd!
— Nu is het genoeg! kwam mijnheer van Dord tussenbeide. Je wordt echt beledigend, Lieve!
— Moet ik het dan goed vinden dat je me zomaar beledigt?
— Niemand heeft je beledigd!
— Waarom zo opgewonden ? suste mevrouw van Dord. We zijn toch altijd goede vrienden geweest!
Lieve stormde opeens de kamer uit! Mevrouw van Dord wou haar achterna gaan.
— Blijf hier, zei haar man. Ze kan alleen gaan.
Mevrouw bleef zitten.
— Ik wist niet dat Lieve zo'n hatelijk karakter had, merkte van Dord op. Waarom is ze zo verbitterd?
Ondertussen snelde Lieve zo vlug als ze kon naar huis. Daar nam ze haar koffer en vertrok naar Kemmel.
— Lieve! riep Frits verbaasd toen hij zijn zuster zag.
— Ik blijf hier enkele weken logeren, legde Lieve uit. Moeder verblijft ganse dagen in de kleine huisjes bij de zieken. Ze zal de ziekte bij ons binnen brengen!

— Laat je moeder in de steek ? vroeg Frits verbaasd.
— Ik heb geen zin om te sterven, snauwde Lieve. Stuur jij Dora naar Brugge ?
— Dora moet voor haar moeder zorgen, dat weet je ! Ik zal zelf moeder gaan helpen.
— Je kunt doen wat je wilt ! Maar ik weet dat het toch bij praatjes zal blijven.
Frits zei niets meer. Hij ging naar Dora om haar van zijn vertrek op de hoogte te stellen.
Na de middag stond hij klaar om te vertrekken.
— Ik raad je aan Dora met rust te laten, waarschuwde Frits zijn zuster. En ik verdraag niet dat je haar zou beledigen zoals vroeger !
— Wat kan mij die heks schelen ! Ze bestaat gewoon niet voor mij !
— Ben je nu nog niet geleerd ?
— Moet je me weer herinneren aan die geschiedenis met Delmont ? Kijk liever naar jezelf !
Frits haalde zijn schouders op.
— Je vergalt je leven, antwoordde hij.
— Ik ben vrij te doen wat ik wil !
Meteen draaide ze zich om en ging weg. Frits groette de familie Ruys en vertrok naar Brugge. Hij wist dat zijn moeder hulp en steun zou kunnen gebruiken in die moeilijke dagen.

Diezelfdedag ging Ann vroeg naar haar kamer. De ganse avond was ze erg stil geweest. Niet omwille van de twist met Lieve, maar omdat haar gedachten bij Karel waren !
Ze voelde zich een beetje schuldig. Hij was erg ziek en zij deed niets voor hem. Ze had zelfs geprobeerd haar oom van hem weg te houden. Was het niet haar plicht hem te verplegen ?
Die nacht sliep ze onrustig. Telkens weer zag ze het gezicht van Karel voor zich.
— Ik vraag me af hoe het met Karel zou zijn, zei mevrouw van Dord de volgende morgen aan het ontbijt.
— De knecht zal ons op de hoogte houden ! antwoordde haar man.
— Ik wil Karel gaan verplegen ! zei Ann plotseling.
Oom en tante keken haar verrast en verwonderd aan.
— Ja, ik meen het, vervolgde Ann. Ik heb er lang over nagedacht, maar nu staat mijn besluit vast. Ik hou van hem en ik wil bij hem zijn.
— Maar kindje, zei mevrouw van Dord, Karel wordt uitstekend verzorgd !
— Mijn plaats is daar...

— Je kunt zelf besmet worden!
— Ik weet het, maar toch ga ik! zei Ann beslist.
Mijnheer van Dord bekeek zijn nichtje ernstig.
— Dat is een edelmoedig besluit, begon hij maar ik vind het een beetje roekeloos jezelf in gevaar te brengen zonder dat het echt nodig is. Je weet dat Karel dag en nacht verpleegd wordt door een meisje uit de buurt.
Maar Ann drong aan en ten slotte gaven haar oom en tante toe. Mijnheer van Dord bracht zelf zijn nichtje weg.
Toen de huishoudster van Karel de Rotanda hoorde wat Ann wou, zei ze:
— Wacht een ogenblikje. Ik zal de dokter roepen. Hij is net hier!
De dokter kwam dadelijk.
— Ik zal zelf bij mijnheer de Rotanda blijven, legde hij uit. Ik vecht nu voor zijn leven. Het meisje dat bij hem is verzorgt hem heel goed. Ik kan haar niet laten vervangen want zij weet precies wat ze moet doen.
— Laat me toch eventjes bij Karel gaan! drong Ann aan.
— Dat kan ik helaas niet toestaan, juffrouw, zei de dokter beslist. Bovendien zou Karel je toch niet herkennen.
— Is er nog hoop? vroeg de heer van Dord.
— Zolang er leven is, is er hoop, glimlachte de geneesheer. Ik doe alles wat ik kan!
Dan ging hij weer naar boven.
De huishoudster vergezelde de heer van Dord en Ann tot aan de deur.
— Als er nieuws is, laat ik het onmiddellijk weten, beloofde ze.
Die avond werd er niet veel gesproken bij de van Dords. Iedereen vreesde het ergste, maar niemand durfde wat zeggen.
Ann kon het bijna niet harden. Zo groot werden de angst en de spanning. Ze moest iets doen!
— Oom, ik wil je iets zeggen, zei Ann plotseling.
Mijnheer van Dord knikte.
— Tot nu toe ben ik nogal lichtzinnig geweest, begon ze. Ik heb jullie vaak pijn gedaan! Maar nu heb ik berouw!
— Alles is vergeven en vergeten! antwoordde haar oom vriendelijk.
— Zo erg was het nu ook weer niet! troostte haar tante.
— Om je een bewijs te geven dat ik mijn leven wil veranderen, ga ik mevrouw Verschalde helpen bij de arme zieken!
Er viel een stilte.
— Ik kan en mag je niet tegenhouden! zei mijnheer van Dord toen. Bovendien ben ik erg gelukkig met je besluit!

— Wat voor werk wil je doen ? vroeg haar tante.
— Dat zal mevrouw Verschalde me wel vertellen, antwoordde Ann. Voor mij is het om het even.
— Nu is het te laat om met haar te paten, zei mijnheer van Dord. Maar morgen kun je naar haar toe!
Toen ze samen aan het ontbijt zaten, de volgende morgen, kwam de meid met een briefje.
Iedereen schrok. Ann werd lijkbleek.
— Hij is dood! stamelde ze. Karel is dood!
Mijnheer van Dord opende met trillende vingers de brief die van Heuvelburg kwam. Vlug las hij het bericht.
— Onvoorstelbaar! juichte hij toen. Karel wordt beter! De koorts is geweken!
Meteen zag iedereen het leven weer zonniger in.
Ann vertrok onmiddellijk naar mevrouw Verschalde. Die was wat blij met de nieuwe hulp!!
Samen werkten ze dag en nacht bij de zieken. Soms bleven ze zelfs overnachten in een van de kleine huisjes!
En dat hielden ze vol tot de epidemie overwonnen was. Iedereen in Brugge sprak vol lof over de edelmoedigheid van de twee lieve dames!

XXXX. VERENIGD

In mei trouwden Frits en Dora. Het werd een stille plechtigheid. Alleen de van Dords waren uitgenodigd. Lieve kwam niet opdagen. Ann van Dord was vergezeld van Karel de Rotanda die nu ook helemaal genezen was.
Toen Frits en Dora na twee maanden terugkeerden van hun huwelijksreis in Spanje, gingen ze in Brugge wonen. Iedere dag liep Dora eens aan bij haar ouders die enkele straten verder woonden. Ook mijnheer Verschalde bezocht ze regelmatig.
Frits had zijn naam als schilder gemaakt en kon nu rustig werken. Vaak zat hij samen te schilderen met de vader van Dora. Mevrouw Viota was niet genezen, maar was toch beter geworden. Ze zat niet meer zo eindeloos voor zich uit te staren. Mijnheer Viota had een verpleegster aangeworven, die met veel liefde de zieke verpleegde. Mijnheer Verschalde praatte regelmatig met Viota, maar durfde geen bezoek te brengen aan Carmen.
Enkele maanden daarna werden Frits en Dora uitgenodigd op het huwelijk van Ann van Dord met Karel de Rotanda. Weer was

Lieve niet komen opduiken. De laatste tijd verbleef ze bij een oude nicht in Gent. Ze ging niet meer uit en was een echt verbitterd meisje geworden.
Sedert Frits met Dora gehuwd was, had ze geen woord gesproken met Dora. Maar daar trokken de jonggehuwden zich niets van aan. Frits was dolgelukkig met «zijn heks van de Kemmelberg» en Dora kon Lieve best missen. Ze had haar vriendschap niet nodig. Want had ze in mevrouw Verschalde niet de beste vriendin gevonden die ze zich kon voorstellen?

INHOUD

I	De ontmoeting	5
II	Een harde waarschuwing	8
III	Carlos Vrieze	11
IV	Toch Dora	13
V	Dora neemt een besluit	17
VI	Een brief	21
VII	Ann van Dord	23
VIII	De ontmoeting	25
IX	Beledigd	27
X	De vader	33
XI	Een bezoek aan Dora	35
XII	Gescheiden ?	38
XIII	Koppig	40
XIV	Ophitsing	42
XV	De boze geest	44
XVI	Net op tijd	46
XVII	Naar Brugge	51
XVIII	Een verrassing	57
XIX	Terug op de Kemmelberg	59
XX	Het ontwaken	67
XXI	De familie Verschalde	70
XXII	Een bekentenis	73
XXIII	Genezen	75
XXIV	De waanzinnige	79
XXV	Geheimzinnigheid	84
XXVI	Het verleden	85
XXVII	De echtgenoten	96
XXVIII	In het onzekere	98
XXIX	Opgesloten	99
XXX	Nieuws	104
XXXI	Vrij	106

XXXII	Baron Delmont	108
XXXIII	Het aanzoek	110
XXXIV	Nog een bezoeker	116
XXXV	Een mededeling	118
XXXVI	Nog eens bij Dora	119
XXXVII	De terugkeer	122
XXXVIII	Wroeging	128
XXXIX	Nog een weerzien	131
XXXX	Verenigd	139

Ook in deze roman toont Hans weer wat een rasverteller hij wel was. Frits Verschalde, een jong en beloftevol schilder, besluit op een dag naar de Kemmelberg te gaan om daar te schilderen. Hij ontmoet er de mooie, maar geheimzinnige Dora Viota. Bijna dadelijk voelen de twee jonge mensen zich tot elkaar aangetrokken.
Dat is echter allesbehalve naar de zin van vader Verschalde, die op alle mogelijke manieren probeert de twee jonge mensen van elkaar te scheiden.
Vanuit deze vrij conventionele intrige vertrekt een adembenemend verhaal dat blijft boeien. De lezer voelt wel aan dat het vreemde gedrag van Verschalde een speciale reden moet hebben, maar het duurt erg lang voor die aan het licht komt.
Dat is nochtans niet het enige spanningselement in deze meeslepende roman. Alleen al de tekening van de personages, het inzicht in een maatschappij, die vooral oog had voor uiterlijke voornaamheid en een voortdurend wisselend verhaaltempo maken dit boek tot een echte buitenkans voor de liefhebber van het genre.

Abraham Hans
werd geboren op 12 februari 1882 te Maria-Horebeke, nabij de Vlaamse Ardennen, als zevende kind van een gezin dat tot dertien zou uitgroeien. Nadien verhuisde vader Hans, een onderwijzer, naar Roeselare. Abraham zou eveneens onderwijzer worden. Zijn grootvader was loods geweest op de Westerschelde.
Abraham Hans werd aangetrokken door het leven van mensen in Oost- en West-Vlaanderen, door het verleden van Frans- en Zeeuws-Vlaanderen, door de wind en door de zee. Kinderen waren hem zeer lief.
Tijdens de eerste wereldoorlog verbleef Hans te Vlissingen, vanwaar hij met de pen en metterdaad veel ellende trachtte te lenigen.
Na de bevrijding werd hij verbonden aan het dagblad 'Het Laatste Nieuws'. Als parlementair verslaggever schreef hij vele kolommen over de strijd die in Kamer en Senaat geleverd werd voor het Vlaamse rechtsherstel. Ook bracht hij onvergetelijke verslagen over ophefmakende processen.
Hij overleed in 1939.
'Herhaaldelijk', zo getuigt Dr. Walter Debrock, administrateur-generaal voor Schone Kunsten bij het Ministerie van Nederlandse Cultuur (België), 'heb ik in verschillende kringen gewezen op de geweldige en verdiende weerklank die Hans als romanschrijver heeft gevonden. En dan heeft men de neiging hem achteruit te stellen tegenover mindere goden.
Conscience leerde zijn volk lezen. Hans leerde het opnieuw lezen!'

Reeds eerder verschenen in de Abraham Hans Reeks

Een verborgen leven
Een bonte intrige, vol dramatische gebeurtenissen, waarin de partijdigheid en de onmenselijkheid van het gerecht op onthutsende wijze wordt blootgelegd.

Mona van het Zonnehuis
Een realistische roman, waarin we geconfronteerd worden met jonge mensen die elk voor zich te kampen hebben met moeilijkheden en die elkaar in die moeilijkheden ontmoeten.

Het eenzame huis
Een van Hans' meest spannende en ontroerende romans, waarin vooral de sterke constructie van het verhaal en de psychologische motivatie opvallen.

De strandloopster
Onvervalste romankunst zoals we die in de hedendaagse literatuur al te zelden tegenkomen, vol plotwisselingen, kruisende levens en ups en downs. Een onvergetelijk boek.

De drie dochters van Leliedaal
Een overrompelend verhaal over een familievete, die een ontluikende liefde zwaar beproeft. Een tragedie vol passie, liefde... en haat.

De zwerver van het Olmenhof
De belevenissen van de laatste telgen uit een oud, adellijk geslacht dat sedert generaties een heel dorp in de Kempen domineert en zo nodig ook tiranniseert.